A 298

V.

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI
1963
FOTO EM

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR, Ms 213.

A KERESZTYÉN VALLÁSNAK RÖVID LEÍRÁSA

KÉZIRAT, 1780 előtt, 169 f.

Paprika Sándor
molnár ajándéka
ki art állítja, hogy
még a nagyatyjánál
maradt. de hogy akkor
honnan került nem
tudja.

1895 Julius 16án

KONYVTARA

Est Gregorii Iósa
Ao 1780
Die 3a Decem
Comparantis
Debretzini

Symbolum
Duc me quo tua vult Divina
Jehova Voluntas
Sit modo curriculi meta beata
mei.

KÖNYVTÁRA

1. A Keresztyén Vallás nak rövid le irásai A Vallásrol Közönségesen

K. Vallyon az egéss Világon mindenek, azonn egy modon tisztelik é az Istent?

F. Nem: mert némellyek es mérik és tisztelik az igaz Istent, és hissik mind az O, mind az Vij Testamentomot, és attol el sem Szaladnak; némellyek tsak névvel es mérik és tisztelik az Istent 's hissik mind az O Testamentomot mind az Vijat. de attul el szaladnak. Némelyek tsak az O Testamentomot tártyák, nemelyek a Sz. irást oda hadják, hanem mást Szent irást gondoltanak, és az Alkovánt, nemelyek a Szent irást oda hadják, és ha napot látnak azt tisztelik, ha holdat azt imádják. Innen immár az egéss világon valamennyi Vallás vagyon öt részekre vitetthetik.

1. Igaz Keresztény Vallás
2. Nevvel Keresztény Vallás.
3. A mostani Sido Vallás

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

4º Mahumed ÷ Török Vallas
5º Pogány vallás
A többek között mellyek ezen ken
hivül vagynak, mind tsak
ezekből vesznek eredetett.
Mellyeket rövideden fel ve-
vén lássunk tsak igen rövi-
deden. Jol lehet elsőben is á
rendet meg tartván kellene
az igaz Keresztény Vallásrol
Pollanom; de meg forditván
a rendet elsőben pollani
fogok á Pogány Vallásrol
Erről rövideden tsak négy dol-
gokat jedzek meg 1º neveit
2º Eredédit. 3º Elömenetelit 4º Va-
lóságát és természetét
1º A mi az elsőt illeti: A Pogány
vallás, mind Magyarul, mind
deákul, sok nevekkel nevezte-
tik, Deákul kivált képpen
valo modon 3. névvel ne-
veztetik. Gentilismus Ethni-
cismus és Págánismus.
α. Mondatik Gentilismusnak á
mely szo vésen eredetet, ettől
a Görög szotol γενος. genus,
Nemzetség, a melly szo jelen-
ti azonn természetü dolgokat
Baporodásokat, de ma a Bent
drást magyarazo Doktorok, ezen

ezenn a szon értik az igaz
Jn esmeretén kivül, valo
és á Bent irás nelkül valo
embereket.
β. Mondatik Ethicismusnak ez
igaz Görög szotol jön t. i. Εθνος.
az az, nép ÷ ugyan ismét nem-
zetség, á mely az Vj Testa-
mentomba 5. rend beli em-
berekk tulajdonittatik 1º Sidonakk
Luc. 15. 2. 2º Az Jn Anya Bent
egyházánn valokk Eφes 11. 3.
3º á Hitetlenekk Mat. 18. 17. 4º A
Görögökk is Rom 1. 16.
γ. Mondatik Págánismusnak á
melly. Deák szo, jön ettől á szo-
tol. Pagus. Mert ugyan is kog
Constántinus M. elsö Keresztény
Császár Maximinust meg gyö-
zte volna Kristus Vrunkszü-
letése utánn 313. esztendövel
a Pogányok Templomokat el
vettek, és a Pogányok á Város-
bol ki üzettetvén, tsak ne-
mely Falukban, és Városokbo
lapprangottanak, a mellyek-
ről osztán hivattattanak Pá-
gánusokk Villicusokk, a Vallá-
sok is osztán ugy neveztetett:
Innen már a Magyarok is
Pogány Vallásnak, vagy Po-
gány ságnak nevezik a kitt
Vallások

4. vallások, semi nem egyék, hanem az Isteni tissteletnek oly babonás modja, a melyel magoth hamis Istenelet költenek és tisstelnek

II. A Pogány vallás körül meg jedzem annak eredetét, hol vette magát, és miképpen ment elő. Azért is ennek egesszen valo tudására jegyezük meg ezt: hogy á Pogány vallás hatgrá dissokon ment elő melyek ezek.

α. Infidelitas, a hitetlenség, a vagy az Istennek hitnélkül valo tisstelése, a mellynek mindjárt leg első kezdete á maz harmadik emberben Kámban volt, a ki hitnél kül áldozván az egess Pogány ságnak fundamentomot vetett

β. Az Idololátria á bálványozás v. az igaz hitnek a képek, 's bálványok által valo tissteleti mellyaz Özönn viz utánn nagy erőben volt, és immár abbol jött ki Abrahám Ur Káldéá bol Gen. 12.

γ. Polytheismus. a sok Istenekh tissteleti, mellyel a nemesebb teremtet állatokat Istennek tsinálták, a napot, holdat, tsillagokat, a jo ságos tseleledet tel ḡ holt em.

5.

embereket Istennek tettek á nyira hogy Varro a Romai dolgoth iroja 300000. Istenek talált össve vetvén őket

δ. Oracula Diabolica. Az ördögi jövendő mondo Kápolnák a vagy az ördögáltal lett jövendő mondások, a mellyek irtoz tato ördögi tissteletnek módjai levén a Kristus születésekor el töröltettek mint ez tsak a Delphis Városbann lévő Oraculumnál, az Augustus Romai Imperátorhoz lett utolso illyen feleletből is meg tetzik.

Me puer hebraeus Divos Deus ipse gubernans. Cedere Sede iubet, tristemq redire sub Orcum. Aris ergo de hinc nostris abscedito Caesar.

Egy Tido Gyermek engemet
Ki igazgat mindenehet.
Meg szokott székemből ki üz
Pokolbg küld holott ég tüz

Tehát ezutánn nem lehet
néktek adni feleletet

ε. Sumtuosa fana. A bálványozásnak végh.

A bálványozásnak végben vitte
lere, nagy költseggel épittetett
tzifra Templomok, a mellyett
szép ségek a bálványozásra,
az embereket a csudálkozásánn
hivogatták: / mint ma is: / a mine,
mü volt Ephesusban a Diánna
Isten Asszonynak nagy Tem,
ploma, a mellyet e Világnak
negyedik része 220. esztendőkig
épitett, mellynek épitése nem
kis akadájára volt a 3 Evan,
gyéliom fojtatására.
Ó; Hatodik és keservesebb grádi,
tsa volt, mellyben elő ment
a Pogány vallás a Persecu,
tio, a veres üldözés, mellyett
a vagy tsak az Ujj Testamen,
tomban, a Bálványozó Császá,
rok Trajánus Diocletiánus
Vespásianus. Domitianus
Titus Nero Hadrianus, anyi,
ra elő menteneb, hogy a
Keresztényeket, nem szegyen
lették Afinicolátt Sordidusott
piscicolátt Crucicolátt hiv,
ni és nevezni. De ez alér
dés
Kf. Vagynak é ma ollyan Pogá
nyok, a kik fát, füvet, kigot,
békát, v. más teremtett alka
tokat imádnak

imádnak és tisztelnek?
F. Igen is vagynak: még pg
a világnak mind a négy
részéb. Europábj. Gondáliumb
Livoniában és Lengyel Or,
szágnak némely részeiben
kik napot holdat tisztelnek
és imádnak.
Asiábann a Tatárok kik
közül némelyek arany bor,
jut, némelyek kopjára fel
függesztetett veres posztott
tisztelnek. Igy a Krimi
Tatárok is külömb külömb
féle Isteneket tartanak.
és tisztelnek.
Afrikában. Elléppen tseleles,
nek a Nigritiánusok, a kik
mikejt reggel fel kelnek
a mit elsőben meg látnak
akár fát, akar füvet, kutyát,
v. akármit azt imádják: igy
a veres hagymát, petresely
met, ezekről igy szollott a Poeta.
O Sanctas Gentes quibus hoc
nascuntur in hortis nomina
Americaban a Lakosok 1010 Ine
tet tisztelnek sött a mi ke,
servesebb, a mint irják a his,
toriák Drasitliában, ma is
minden napon hallatik
az ördögi.

ördögi hiúsága, hib pántelen
azt hiáltyák: Bonjuhoz maz
emberekk vérekét, hogy azért
az ördög ne dühösködjön, min
den napon azokk még engesz
telésére, enyneháng száz em
bereket még önnek és nékik
meg áldozzák ilyen mondás,
sal: Nem imádjuk őtet hog
ani vétunk jol tselekedjen
hanem hogy ne ártsanak.

A Mahumed Vallásol.

Ez más képpen Pörök vallásnak
mondatik, melyről is rövideden
3. dolgokat jegyezzünk meg.
1ö Eredetit 2ö Ki menetelit
3ö Előmenetelit.
Ami az elsőt illeti, ennek sor,
ás oka volt Mahumed, anej
ro ettől a Sido sotol jö vagy
vében nagánab eredetet. Oka,
mud jelent kivánságot és
így Mahumed jelent kivánságot.
Ennek Anya volt Abdallos. Atya
Hemina született ao 560. die 23.
April Arabija pusztájának
Ismaelis nevü völgyében Mella
nevü Városban. Születése után
pedig csak hamar két holna
pok multva, meg hal az ő Atya,
és az ő

és az ő fel neveltetése bizatta
tott az ő Sr. Attyára, kinek Abu,
teleb vala neve. és a Mahu,
med minekutánna fel nevel
tetett volna, és az ő Ifjusága,
ban a Saratikumbéliektől azt
üldöztetésben el fogattatott, és elis
adattatott egy Abde,
munpélus nevü Ismaelnes,
vü nemzetségből való gazdag
Kalmárnak, a ki őtet előbör
is Teve pásztornak tette,
de minekutánna hüségesnek
lenni észre vette volna, a maga
bátyában fogadta, és Kalmár
inásnak választotta. Akkor
az Idöben egy Sergius nevü
Nestorius Eretnek tudományát
követő barát Constantinápoly,
ból Eretnek tudományáért ki
üzettetett. Abdemunbelusnak
a Mahumed Vrának udvarában
ment, és ott lábvan Mahumed,
del igen meg barátkozott, és
őtet sok örögi mesterségre
Nestorianismusra is meg tani
totta.

Történt pedig hogy egy Ber
hal Abdemunbeltes a Mahumed
Urra, és egy Chadiga nevü igen
szép, és felette gazdag Feleségre
maradt a kit Mahumed felet,
te meg feretven a Sergiustol
tanult.

tanult ördögi Mesterség által
magához hoditotta, s Felesé-
gül el vette.
Demivel Mahumed korságos
léven a Felesége kezdette vol-
na meg utálni, gondolkozik
azért magában, és azt találja
fel, hogy el hitesse az ő Fele-
ségét, hogy ötet mikor a lor-
ság üti, akkor mindég a Gáb-
riel Angyal jö el hozzá, ki
az Istennek titkos dolgait
akkor szoktaónéki ki jelen-
teni. Hogy pedig ezt jobban el
hitettesse, egy galambot arra
szoktatot, hogy olyankor min-
dég az ő füléből ennék, és azt
hazudta, hogy az a Szent Lélek
volna, a ki önéki galambké-
pebén mind meg sugná
mit kiván Jn az emberek
töl. Ez az erötlen goromba
Asszony nem csak maga
hitte el, hanem Asszony ba-
ratit, és jo akaroit is el hi-
tetvén, Mahumedet mind
járt ugy tisztelték, mint
Istennek Szent Profétáját.
K. Mitsoda adott még is Mahu-
mednek pedig leginkább
v. leg közelebb alkalmatossá
got az Vj vallásnak

az uj vallásnak kokolására
F. Ez hogy Mahumed életének
4dik esztendejében Feleségé-
vel és Asszony barátival
el hitetvén ezt, hogy ő Isten-
nek S. Profétája lévén,
Feleségének halála utánn
44dik esztendős korában, Fe-
leségeröl sok és nagy gaz-
dagsága maradván, szedett
maga mellé sok számtalan
embereket kik ötet, mind a
kösségnek itéletéért, mind a
jándékiért Profétának tar-
tottak, és azért másként is okos,
és ravasz ember lévén, egy
mékelyes tudományal tellyes
könyvet irt, és azt Alkorán-
nak nevezte.
Ennek tudománya, mikor hogy
akkor Vallásbéli hadakozás
volt, és ki edgyet ki mást szol
vala a vallásrol, igen hamar
lábra esett v. kapott. Voltanak
pedig ebben néki társai is:
nevezetesenn volt a fejebbem-
litett Nesztorius tudományán
lévö Sergius Barát a nevvel
mondattatott Keresztyénnek,
Pinchás, Abdit, Abdallás, nevü
társai, kik hat vallásokbol:
Keresztyén

Keresztyén Sido, Pogány Sa-
rakanabeli Nestor, és kutilh
Vallásolbol egy vallást kohol
tak, a mint ezt Hoflingerus
az Ekléſiák dolgainak le iroja
fel jedzette, és bőven meg mu-
togatta Hist. Eccl. Sec. 8. 11. és
a Mahumed vallás pedig
tüzzel vassal terjedett.
Mert ugyan is Mahumed
igen gazdag ember lévén
Heraclius 63. Romai Impe-
rátor ellen; partot ütött hog
a Vitézett Soldjokat meg
nem fizette, és hog egy Ro-
mai Kereskedő Kalmár
ötet és az ő követőit ebeth
mondotta. Syriának Tarto-
mányából annak utána
Afrikába ment, és a Vánda
lusokat dögleletes tudomá
nyára hajtotta.
K. Mit hissnek tehát Ma-
humed utánn á Törökök?
F. Hissik az Anti Christusnak
el jövetelét.
2º Az Testnek fel támadá
sát, de nem tsak az em
berekt, hanem a barmok
nak is, fel támadását az
utolso napon.

utolso napon.
3º Szép füvekkel, virágokat,
fel ekesittetett minden tes-
ti gyönyörüségekkel, telyes
Paraditsomot, melyben a fel
támadás utánn fognak lenni
4º A Bálványozást kárhoztatyák,
5º Az usorát és perlekedést
tilalmazzák, melyre nézve
sokakat a Keresztények kö-
zül feljül mulnak.

Továbbá hissi:
α. Hogy az Jn. szemejéb tsak egy
β. Hogy a Jesus és a Sz. lelek nem
igaz Isten.
γ. Hogy a Jésus tsak egy volt
a Proféták közül, a kik az
idvesség utát tanitottak.
δ. Hogy a Xs nem feszittetett meg
ε. Hogy a Mahumed az Istennek
igaz és valoságos Profétája
és Apostola volt.
θ. Hogy kiki tsak Vallása által
ha jot tselekessik idvezül
1º Hogy az ő Alkorányok mélto-
ságosabb a Sz. irásnál.
K. Hogy egy szersmind lehet és
szabados sok feleséget tarta
ni az embernek.
1º Hogy a környül metelés nem
töröltetett el.

töröltetett el, és egyéb ezekhez
hasonlo ördögi tudomanyokat
a melyek a nap keleti, és
Déli tartományokban, anyi-
ra el hatalmaztatnak,
hogy ott a Keresztyén Eklési-
ában is kevesen, sött a mel-
lyek vagynak is, sok üldözte-
téseket és keresst viseléseket
szenvednek, a mint ezt a'
Historiak tanityák.

A MOSTANI Sido Vallás.

Itt negy dolgokat lássunk
rövideden 1º Nevét 2º Eredetét
3º Ki menetelét 4º Nemelly
következéseket

1º A Deakoktol kiváltképpen
három nevekkel neveztetik
α. Hebrei Tudományok Hebreismus
β. Judei Tudományok Judaismus
γ. Izräelitæ Tudományok Izraeli-
tizmus.

Ami az elsöt illeti a Sidok
Hebreusoktt 's tudományok
Hebraizmusnak neveztetik
Hebertöl, az özön viz utánn
valo világ kezdetiben levö
Patriárkák lineájokon ötödik
Patriarchától Selák Patriar-
cha Fiátol

Patriarcha Fiátol Gen 11. 12. 41. 42.
Ez a' Szo Heber vagy Ineber
Sido szo, a' mi nyelvünkönn
jelent által menetelt de je-
lent még haragost, és terhest
is innét a Plur. vagy többet
jelentö számban jelent
haragosokat, terheseket, ál-
tal menteket a' Sinai nyel-
ven pedig vetéseket gabo-
nákat.

IIº Neveztetnek Judæusoktt Judátol
a Jákob Fiaitol 3. Mos 4. 19.
Juda vel Jehuda jelent hala-
kat adott. Innen tésen hálá-
ado Férfiut. mint Juda volt,
mert a, midön az Annya ötet
szülne, hálákat adott az Is-
tennek 's azért nevezte Ju-
dának ÷ háláadonak Gen
20. 35.

IIIª Neveztetnek Izráelitákt
Jákobb Pátriarchától mikor
Mesopotámiából az ö Báttyá-
tol Lábántol vissza térvén,
az ö Attyákot Isákhoz az ige-
retnek földére. Mamre me-
zejében Kiriatárban valo
varosban a' Jordán vizehez
ért vala vivén Feleségeit
Gyermeleit.

Gyermekeit, és minden joßá-
gait által költöztette a vizen,
tsak maga maradott, kihez
egy Férfiu ménven vele
tusakodott mig a hajnal
fel nőne, kit el nem ala-
ra botsátani mig nem
attol meg áldattatnék, és
midőn ugyan el nem bo-
tsátna azt mondá néki:
Nem tsak Jákob hanem
Izráel lessen ezutánn neved:
mert ha az Istenen győzödel
met vettel, az embereken
is győzödelmet vessess, és im
már ez 3. nevekkel nevezett
ez 3. Pátriarchák.
Ami immár az ő vallásokt
eredetét illeti: a Sidok az Isten
nek esmeretire Abrahám
Patriarcha által hivattat-
tak el, kinek Attya Θάρε
Idegen Isteneket tisztelt,
Jos 24. 2. Egy Majmonides Si-
do Doctor irta Abrahám
felől, hogy jollehet ő a bálvá-
nyozásban születettt, mind
az által már gyermek kora-
bán gondolkodott az Igaz
Istennek esméretéről 45. ess
tendős korában már discurált
az igaz Istenről.

az igaz Istenről mint e világ
nak igazgatojárol. Ugyan Maj
monides irja, hogy Θάρε az ő
Attya Bálvány tsinálo, és kép
farago volt, Az egykor el ment
házátol, tsak az ő Fiát Abraha-
mot hagyta othon, ő fogja min-
den kepeit őßve tőri, és egy
kepet adott a nagyobbik ke-
ziben. Midőn pedig az Attya
haza ment volna, kérdezi
hogy mi lelte volna a kepe-
ket? ő azt mondja: hogy az a
leg nagyobbik a kinek a ke-
zében a fejsse van őßve tör
te mindeniket. Azt mondja
Tháre miért hazudß hissen
az nem is mozdul hatsak
nem mozdityák. Abrahám
ismét meg felel és azt mond-
ja néki: hát ugyan miért
tissteled azt a' ki meg se moz-
dulhat. Ismét azt irják fe-
lölle a Rábinusok hogy az ő
Attya ötet bé vádolta Nim
brodnak, a ki akkor nékik
elöl járojok volt, a ki pa
rantsolta hogy a kepeket
imádja, mert ha nem imád-
ja mindjárt meg égetteti
tüzzel

tüzzel. Mellyre felel Abrahám
Jobb inkább imádni a tüzet
mint a képeket, mert a tüz
a képeket is meg egeti. Mond
Nimbrot: Imád tehát a tüzet;
Felel Abrahám: Inkább a
fellegeket, mert azok adják
és hordozzák a' vizet; Mond
Nimbrod: Imád tehát a felle
geket: Felel Abrahám: Jobb
imádni a szeleket mert a fel„
legeket is el üzik a szélek:
Mond Nimbrod: Imád tehát
a szeleket: felel: inkább az
embert: mert az ér a szélt
is meg gátolja, és magától
vissza üzi: Mond Nimbrod: Imád
tehát az ért, és midőn nem
akarta: a tüzben vettetett,
de onnan is minden sérelem
nélkül ki szabadult: Innen
mondják hogy ki hozta Jn
Abrahámot Ur Káldéából,
a Káldeusokk tüzéből, mert
Ur az ő nyelveken jelent
tüzet, Ezzel akarták a Sidok
meg mutatni hogy bolond
ság teremtet dolgokat imád
ni, hanem tsak az Jnt, áki
mindeneket teremtett. Eza
Ezo Abrahám.

Abrahám anyit tessen mint
nagy Atya, 1. Mos 17. 25. Mert
az, Jn ő véle szövetseget vet
ven minden hivőkkel Atyává
tette, a mint szol S. Pál, a'
mint hogy osztán ennek
nagyobb tanubizonyságára
az ő Fijának a maga törvé
nyét is ki adta. 2. Mos 19. 20.
K. Mikor vettetek meg hát enyi
re a Sidok, hogy az egész
világon el széledvén Kris„
tus nélkül, remény ség nél
kül légyenek a mint az Apos„
tol mondja?
F. A Sidokk meg vettetések nem
egy szers mind lett, hanem las„
san, lassan vettetett el Ju„
dától a birodalom, és a tör„
vény tévő az ő maradékjá
tol. Gen. 49. 10. Nevezetesenn
mikor az életnek Urát az ő
gyilkos kezekkel Keresst fára
fesittették: és azt mondották
az ő vére mi rajtunk és a
mi maradékinkon. Mát. 27. 24.
25. annak utánna Kristus
Urunk Menybe fel mene
tele utánn mindjárt meg
kezdette őket fogni ez az átok:
Mert lassan lassan.

mert lassan lassan kezdettek
el széledni e Világon, de ki
vált képpen Titus Vespásiá
nus XVI. Romai Imperátor
Jerusálem Városát földig le
rontotta, Templomokat s Cze-
remoniájokat s a Templom
hoz valo drága eskőzőket
ugy mint a Frigy ládát
a kegyelem ládáját v. Táblá-
ját, az oltárokat, Urim és
Tummimot el predálta, és
a mint Kristus Urunk meg
jövendölte, egy követ a má
sikon nem hagyott. Mat 24.2.
Azt irják a tudos Historiku
sok e felöl a Jerusálem
pusztulása felöl.
1e) Budalatosonn az áldozatra
vitettetett bárány ellett.
2e) Hogy akkor a hold éppen es
tendeig fogyáthozást szenve
dett.
3e) Az áldozo Papok Pünkösd nap
ján nagy zörgés által ezt
a szozatot hallották: migre-
mus hinc a Templom ajta
ja magában ki nyilt a
melyet mássor 10. embernek
is lehetetlen volt fel nyitni
Es bé tenni

és bé tenni, a gyertyák ma
gokba el aludtanak. Mind
ezek az ő vessedelmeth utolso
jelei voltanak. Ez a Titus
Vespasiánus noha felette
igen kegyetlen Imperátor
volt, a ki is midőn a Sidok
a Jogatsás Innepre Husvét
ra az egész Sido Országbol
sok ezerekben Jerusalembe
egybe gyülteneh vala. Je-
rusálem Városát el ron
tották: ugyan is elősör meg
szállotta, melly meg szállá
sok utánn s holnapig
rontván meg vette. Sőtt a
nyira el is pusztitotta,
olly keves idő alatt, hogy
az Atyák és az Anyák
kéntelenittetek a magok
Fiaikat meg enni. Ne
vezetes a többek között,
a mit Eusébius irt két Öz-
vegy Asszony felöl, hogy
azok igy végezteneh edgyütt
hogy mindenitt egy egy Fia
léven, elsőben egyiket en-
neh meg, azutánn gredig
a másikét. Meg ezik az ed
gyitt az gyermekét a másik
meg szánván.

meg szánván a maga Fiát
nem akarta meg ölni, fog-
ja azért magát az özvegy
Asszony a Magistrátus hoz-
megyen, és declárálja ~~adol-~~
~~got~~ magát, hogy ök igy
Tigy eskűdtek meg, és igy
már most nem akarja
oda adni a maga Fiát.
Akkor kezeiket öszvetsapván
fel kiáltanak ezt mondván:
bizony az Istennek keze va-
gyon mi rajtunk. A Papok
ezt a dolgot meg halván,
a Templomnak kultsait
fel hajták az Eg felé ezt
mondván: ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Uram a te hazadat
eddig meg őriztük, de ime
mivel már többe nem
lehet, őrizzed magad. Es
igy fel adták a Várost
a mellyet osztán Titus
anyira meg pusztitott,
hogy azt földig meg eget-
ven, annak még tsak
földét is ekével fel szán-
tatta.

fel szántatta szoval bé hin-
tette, hogy valami modonn
azonn valami hasonra
valo fü ne teremjen a
mint Eusébius leirja. Mi-
dőn mind ezeket Titus Vespa-
siánus Fia szemléltevolna,
azt irják a Historicusok,
hogy igy szollott vala
az ő barátinak: Oh Fér-
fiak az Istennel hartzo-
lunk. Innét mikor az Egip-
tombélieh ezt a dolgot
meg hallották, és a Sidott
el törléseken örülvén, Ti-
tusnak győzedelmi Koro-
nát vinnének megve-
tette, ezt mondván: En nem
tselekedtem, hanem a meg
haragudott Isten az ő ne-
pét, a bünért meg akar-
ván verni, én ugy fogtam
elleneh fegyvert.
K. Miért mondod ezt mostani
Sido vallásnak?
F. Azért hogy a mostani Sido
vallas meg külömböztes-
sék az O. Testamentomi
igaz vallástol.

igaz vallástol, mivel az
O. Testamentomban, tsak
a Sido vallás volt az igaz
és több azon kivül nem volt,
ma pedig a Sido vallás nem
igaz.
K. Nints hát már ma igaz
vallás, mert a mellynél több
igaz vallás nem volt, már
el mult.
F. Az igaz vallás fel mara
dott, noha nem ö benneh,
hanem azokban a kik az
Istenneh tetzettek, mert á
Sidokat meg vetven, á Ro-
gányokt kivánt öröksége
let valasstotta magának.
K. Mit hissneh hát a mosta-
ni Sidok?
F. Sokakban ellenkezneh á
Sz. irással, mellyeket, elöhoz
ni sok volna, azert azok
közzül tsak némellyeket
emlitek.
α. Nem hissik hogy az egy
Istenségben 3. személyek
légyenek.
β. Az Isten törvényét külömb
külömb féle modon ma-
gyarazzák.

magyarázzák, és Sido Doc
torokt irásiklal meg e
gyelitettek.
γ. Az el jött Messiásbz az Vr Jé-
susban nem hissnek.
δ. A Messiás Vr Kristust földi
Királlynak tartyak és ugy
várjak mostan is, a ki meg
á Sidokt Királlyak fog len
ni. Mind ezekből te hát.
1º Látyuk és tsudályuk az Isten
nek, jóságát, és könyörüle
tességét, igasságát, a Sidokt
meg vetésében, kegyel mes
segét pedig a mi fel vé-
tetésünkben.
2º Ne kevélykedjünk a le töre
tett ágak ellen a Sidok el-
len, és ne vétkezzünk, mert
ha az Ir a természet szerént
valo ágakt nem kedvezett
sokkal inkább á vad olaj fa
ágakt.
3º Hogy a Sidokat ne káromol-
juk, ssidalmazzuk, hallygál-
juk, gunyoljuk, mint némel-
jek tselekessnek. Vajon ha
vagssol é a Molnárra hogy
össve töri.

össve töri a te gabonádat
hogy abbol jo izü kenyérlé
gyen, vagy hogy a bornyo,
mo, a Szép szöllőket össve
tapossa, hogy jo izü italle,
gyen belőlé. Ugy ők is az elet
nek Vrát meg ölték, de azon
ba, nékünk hassnáltanak
véle; mert nem elég volt
a Kristusnak érettünk tsak
születtetni, hanem meg is
kellet halni. Valamilép
pen a Szaláts azért a melly
jo izü étket főz minékünk
maga szükölködésével is,
arra nem kell haragudnunk:
Ugy a lélett eledelét a Sidok
kesitették minékünk, ha
szintén magok vesedelmek
kel is: Ugy kellet mind ezett
meg lenni az irások szerént,
és ha a Profétzlákra nézünk
ők nem vétkeztenek, mert
az Istennek akaratyát
tselekedték; de ha a dolog
nak végére nézünk, mi,
vel ők azt gonosst végből
tselekedték, az ő bosszusagott
a Kristusom

a Kristusonn valo, ki töl
tésére igen is vétkezte
nek. Utoljára könyörögjünk
az Istennek erettek, hogy
azokt szemeiket világo
sitsa meg hogy esmér
jék meg azt, a kit régen
ten az ő eleik keresztfá
ra fesittettenek.

A névvel Ktyén Vallás.

A névvel Keresztyén vallás
nem egyéb, hanem azem
berett ollyan gyülekezete,
melly hissi mind az O. mind
az Ujj Testamentomot, de
attol messze távozik azt
hamissan magyarázza, az
ellen tanit, e pedig sólfé,
le, és majd elő számlálha,
tatlan, mivel minden Val,
lás kezés magának, ha tsak
kitsiny fundamentomot is,
az emlitett Vallásokon ki
vül, a B. irásnak mind
két részeiben, mind az Oh,
mind az Vj Testamentom
ban. De én azokat mind
elő nem számlálom, mel,
lyek légyenek, hanem azok
közzül.

azok közül mellyek légyenek
nevezetesebbek, és a mell
lyekk Vallásival miné
künk igaz Keresztyénekk
szüntelen valo hartzunk
és tusakodásunk vagyon, ne
melly dolgokat jegyzek meg.
azok pedig kiváltképpen
négyek.
1º Antitrinitánusok v. Sz. H. Tagadok
2º Anabaptisták v. ujj Ktyének
3º Lutheránusok.
4º Papisták.

Az Antitrinitánusok Vallásárol.

E körül. 5. dolgokat jegyzek
meg 1º Eredetét. 2º Neveit.
3º Elömenetelét. 4º Tudomá
nyát. 5º Ki menetelet,
Ami már neveit illeti, negy
Deák nyelvellel neveztetik,
ez a vallás 1º Unitarismus.
2º Antitrinitánismus 3º Ari-
anismus. 4º Socinianismus.
Az honnan egy szoval mind
tsak Sz. Háromság tagadok
mert tagadják a Bent
Háromságot, az Istenségb
lévő háromsze.

három szemellyekk egyen
lőségeket, mert ἀντι tesszén
Bent Háromságot, vagy szo
szerént Bent Háromság
ellen.
Arianismusnak mondatik
azért, mert Ariustol kohol
tatott, a ki születtetett Lybia
Tartományának Africa
névü Várossában. Enneh
Attyát némelyek Amnioni
tesnek irják, de hejesebben
Annodiusnak nevezik. Ez
igen nagy Philosophus
volt, hivatalyára nézve
Prædicátor, nagy Sándortol
epittetett Városok közül egyikb
Déniákban a ki böltsesége
miat Elionti és Sabillius
nak pokolra vettetet tudo
mányait, ujjabban világo
ságra hozta. Ez az Alexan
driai Püspök ellen, ugyan
Alexander ellen, midőnő
tet atyafiságosonn kezdé
inteni, hogy azt az Eretnek
tudományt ne tanitaná
meg haragudván, sokke
mény beszedeket kezdett szol
lani.

szollani: a. o. tölle az Ekklábol
ki, üzettetet, és excommuni-
cáltatott. Fogja azért magát
és Nicomediaba ment Euse-
bius névü Püspökhöz, a ki
vel Ifjuságában edgyütt
tanult, és igen jo barátya
volt, ezt dögleletes tudomá
nyaval el hitetvén, ma
ga Vallására hajtotta, és
annak utánna magalé-
vén tudományokkal ma-
sokat is, meg vesstegettek,
és felette is sokra men
tenek volna, hanem ha fel
indittatván Istentöl Constan
tinus M. Romai Ktyén Impe
rátor. Nicænumban közön
séges Conciliumot hirdette
tet volna. ao Xti 326. A mely
ben azért a több kérdéseket
Alexander, és Arius az Vr
Jésus Kristus Istenségége
löl el végeztek. Arius pg
és azö társa Eusebius szám
kivetésben küldettek, a mint
ezt bizonyitya Constan. M.
Romai Imp. levele. a mellyet
az egess Ktyén gyülekezetnek
irt.

gyülekezetnek irt, mellyben
minden Ekklānak paran
tsolja, hogy Ariust mint
Eretneket üldözzék, és tüzel
meg égessék.
De abban a számkivetésben
nem maradt meg Arius
és Eusebius, mert ök a Cons-
tántinus M. birodalma a
latt lévö tartományokza
levelet irtanak, a mellybe
irták, hogy Arius igaz tu
dományt tanitana, ki is
sokatt kérésekre vissza ho
zatott a számkivetésböl
Constantinus M āal, de illyen
fel tétellel, hogy soha többé
Prædicátor ne lenne. a mely
re kötelezte is magát Arius:
de Eusebius alattomban az
akkori Alexandriai Püspököt
Athanasiust azonn kérte, hogy
Ariust elebbeni Prædicátori
tisztire venné fel, de nem
nyerhette meg tölle. Fogja
azért más modot keres
benne, Constántiát a C. Imp.
nényét alkalmatoságot nyer
vénn

nyérvén magának tudomá
nyára édesgette, kit is azonn
kért, hogy Ariusnak és azö
tudományának lenne Pátro
nája. Innét Arius ezáltal
a Constántia által meg nyer
te, hogy nem tsak közönséges,
tisstire Papnak t. vétettetnék
fel, hanem ö miatta a szegény
Athanásius is számkivetésbe
küldettetnek. Arius pedig
mihejt a Papságra bé ál,
lott, mindjárt tanitotta a
maga tudományát visson
tág az Ekklában. Ezt meg
halván Const. az Imp. Constan
tinumba hivatya, hogy
mindjárt a Nicenumi Con
tilium végezésének subscri,
bályon, és többe az Eretnek
tudományt ne tanitsa. Mit
tselekessik Arius? A maga
tudományát egy tzédulára
le irja, és azt holna alávette
és meg esküttt az Imperátor
elött, hogy ö mind azokat hissi.
De nem azokat a mellyekre az
Imperator

mellyekre az Imperator
meg esküttette, hanem a mel
lyeket holna alatt lévö
papirosra irt, és igy men
tális observatioval élvén
az Imperator a Constántina
polyi Püspökh meg paran
tsolta, hogy más napra
adja fel néki az Urvatsorá
ját. Ez az Istenfélö Püspök
meg értvén tsak el tsudál
lozik belé, hogy az Imperá
tor illyen Eretneket botsát
az Ur vatsorájához a.o. egész
ejtzaka könyörög az Istennek
hogy ö Felsége vag egy vag
más képpen Ariust az élök
közül végye ki, hogy ne lát
ná azt a nagy gonoszt,
és az Int könyörgésévelarra
vette, hogy mikor Arius más
nap a Templomba menne
reá érik a termeszeti dolog
és kenszerittetett egy árnyék
székre menni, holott is min
den belsö részét ki adta, sel
vesset.
Vr: De vallyon el veszett é Arius
sal az ö tudománya.
Nem:: sött inkább elö ment

elő ment a Constan. M.
Fia előtt, még pedig illyen
alkalmatossaggal, h. Const.
Magnus az ő keresztelkedeset
szintén haláláig halasszto
ta, igyekezvén azon, hogy
a Jordán vizében keresztel
kedném meg, mellyre is
ő alkalmatosságot nem
talált, hanem meg bete
jedvén egy kor, szekerében
tetettetvén magát, és ugy
vitette a Jordán vize fele,
hogy ott keresztelkedném g̃
azutánn ha meg halna
is nem bánná. De ujjabban
felette meg nehezedett, mel
lyet látván az ő szolgai
hogy keresztelettlen halna
meg, egy Ariánus Paphoz
vitték, és a keresztelte meg
ő pedig annál a Papnál
hagy ta Testámentális dis
positioját, hogy adna oda
halála utánn az ő Fiának
ugyan Constantinusnak mel
lyet meg adván a Pap ol
lyan betsületet nyert ma-

nyert magának az Ifju
Constantinus előtt, hogy
az Imp. Udvarában min
denkor szabadon mehetett,
és osztán a sok oda valo
járásával ez az Arianus
Pap az udvari nepek közül
sokakat, azutánn magát is
az Imperatort dögleletes,
tudományával meg vesste
gette, mellyen az Imperator
Udvarában sok disputáti
ok támadtak, és végre a
hamisság az igasságot el
nyomván, az ő tudomá
nya mind nap keletre,
mind nap nyugotra el
terjedet, ugy anyira: hogy
nyögött az egész világ, és
essre vette hogy Arianus
nak dögleletes tudományá
ban vagyon, a mint mond
ja Augustinus. Annak
utánna Con. halála utánn
támadott megint Lelius Soci
nus nevü Püspök Isten
telen ember, a ki által
az Ariá

a ki által az Arianismus
rissontag lábra kapott, a
kiről jegyezzük meg.
1º) Ez a Lélius Socinus született
XB Urunk születése utánn
1525. esztendőben. Senus né
vű Városban a ki is nem
zetségére nézve olaszvolt.
2º) Ennek Attya volt Marianus
Socinus Prokátori ember
és más képpen a perlekedésre
szokott vala, Annya
pedig vala Camilla. Sal
netta. nevű a mint a Histo
riák bizonyitják
3º) Hivatalyára nézve ez a Li
lius Socinus Genevábán Cal
vinus János Tanitványa volt,
de titkon elméjében a Soci
nus eretnekek tudományá
val meg vesztegettetett. Ezá
tudos ér Calvinus sokat
intette hogy tegye le szivé
nek déltzegségét gondollya
meg hogy ollyan Iñ ellen
valo tudományának val
lásáért egettetett meg. Serve
tus Mihally is, de ő nem gon
dolt az ő intésével, hanem

hanem Olasz, Lengyel, és né
mét Országokat el járván,
sokakat alatomban dögle
letes tudományával megves
tegetett, és Tigurumban vi
sza menvén 1562. esztendőb
életenek 37 esztendejében
el vesett és meg holt. De Lé
lius Socinussal nem vesett
el az ő tudománya, mert
ennek volt egy Faussus (vagy
is inkább Infaussus névű a
Atyafia) mert nem Attya ha
nem bátya volt, és szüle
tett Alexánder Socinustol,
Lélius Socinusnak halála
kor tanult Lugdunumban 33
esztendős korában: meg hall
ván ez az ő Bátyának halá
lát, Tigurumba mégyen, és
az ő Bátyának könyveit, irá
sait kezében vévén, minek
utánna ott kevesét mulatott
volna ao 1554. bj. ment Basili
ában. Innét Blandráta György
től, hivattatott Erdélly Orszá
gában ao 1577. holott a tudos
Réformátusok emberekkel
az akkori Erdelyi Fejedelemt.

Fejedelemnek Báthori István
és Bátori Cristofnak társa
ival, nevezetesenn a Refor
matusok közül Petrus Méli,
ussal akkori Debretzeni Prae
dikátorral, 's egyebekkel ez a
Faustus Socinus és az ő tár
sai sokat discuraltak a Kri
stus emberi termeszetének
Vallásbéli tisztelete felöl,
a Kristusnak igaz Istensé
geröl. Innét minek utánna
sokakat el hitetett volna
ment Lengyel Országban,
Krakko névü Városban a
honnét az akkori Lengyel
Királlytol ki verettetett,
és egy Lulavits v. Luclavits
névü faluban maganos
életet élven lappangott
az holott is sokat ért a meg
igazulásrol, a Kristus elég
tételéröl, az Vr Vatsorájá
rol, az edgyes három Isten
röl, és onnan az ő tudomá
nyát, el küldözte Silesiának
Litvánianak, Lengyel és Né
met Országoknak, és Erdellynek
is nagyobb részeinek elöl.

részeinek Elöl jároit el ho,
ditván el hitette, és kivált
léppen valo modon ezzel az
argumentommal élt, hogy
Calvinus, és Luther nem
sokat Remorhálhattak, hanem
még sok vala hátra a Pá
pisták költeményiben hogy
Remortáltatnak aminemü ugy
mint Trinitás ~ Szent Három
ság, a Kristusnak elég téte
le, és innen Socinusnak á
zokat a közönséges verseit
a mellyek vagynak igy kell
érteni.

Tota ruit Babylon deiecit tecta
Lutherus
Muros Calvinus, sed fundamen
ta Socinus.

A melly verseket igy kellér
teni vagy forditani.

Debet Relligio magno Sua
tecta Luthero
Muros Calvino: mala fun
damenta Socino.

Nem vesett még is el L. So,
cinussal az ő vallása, mert
még eletében sok tudos em
bereket a maga pártyára.

a maga pártyára hajtott
és azokban azö métellyes
tudománya halála utánn
is fel maradott, kik között
nevezetessebbek voltak.
1º Blandrata György névü olass
nemzetből valo medicinæ
Doctor.
2º Alciatus, ugyan medicinæ doc
tor, a kik mind ketten meg
ijedtek a Servetus Mihally
Villanopus, gentilis meg eget
tetésekben, és félvén ök is ha
sonlo casustol Helvétziából
Lengyel Országban szaladtak
de ott is reájok esmervén
ao 1523. onnan is ki üzettett
tek, és Alcijátus Török Or,
szágban ment Mahumed
Vallására álván, Blandra
ta pedig Erdéllyben, és az
akkori Erdély Országi Fejede
lemnek második János Ki,
rálynak Doctorává lett. Illyen
Smáltiás, aki sokaktol re
futáltátott. Vecchelius, Krel
lius Ostorodius, Poslavius &c.
Mind ezek selett egy David
Ferentz névü álhatatlan.
ember

álhatatlan ember, a ki elsö
ben Papista, azutánn Luthe
ránus, azutánn Református
végre, pedig Sociniánus lett,
magát Socinust Istentelen
káromlásival meg halad
ta, a kiröl jegyezük meg.
Blandrata második János
Király és Erdéllyi Fejedelem
nél magának nagy hatal
mat szerezvén, ez a David Fe,
rentz pedig Erdéllyben terjess
teni kezdvén a Sociniana
vallást, a Király Enyeden
gyülest hirdettetvén, és ottan
a Reformátusok, 's David Fe
rentz és azö társai között
Præsesnek Blándratat ülteti
aki is a David Ferentz részé
re hajolván, másokat is
meg vesztegetteneк. Azon
közben meg halván ezt
Béza, és Calvinus, levelet
irnak Erdéllyben lévö Ma,
gyarokk, a mellyben intik
hogy tartoztassak magokat
a Blándratától, u. m. a ki Ser
vetus Mihally társa, a ki
Bernáb.

Bernábok meg égettek
hamis tudományáért. Me-
lius Péter, a ki akkor a Tiszán
tul, és innen valo Ekklaik
Püspökje volt, az Erdelyi Fe-
jedelemtöl, és a Királlytól
második Jánostol kinyer-
tek, hogy a Blándráta György
töl, és Dávid Ferentztöl tsi-
nált Zenebonának le tsen
desitésére légyen gyülés
Gyula Fejér Várában az
hol mind két részről so-
kat disputáltak a Refor-
matusok részéről az emli-
tett Püspök Debretzeni Prae-
dikátor Melius Péter Czeg-
ledi György Varadi Praedika-
tor, Turi Pál Bihari Praedi-
kátor, kik mindnyájan ol-
talmaztak a Reformata
vallást. A Socinianusok
részéről Blandrata György,
Dávid Ferentz, Juliánus
a Fehér vári oskolának
Mestere, Basill István Kolos
vári Praedikátor, a melly dis-
putalásban nevezetes ez.

nevezetes ez, hogy a dispu-
tálásnak negyedik nap-
ján Blandratát kenszeritet-
te Czegledi György Varadi
Praedikátor, hogy feleljen,
meg néki, sok gondolkoza-
si utánn azt mondja, h
ö nem Theologus, hanem
Medicinae Doctor, azért nem
tsuda, ha meg nem felel
het is, hatodik napon is mi-
dönn sürgettetnék a fele-
letre azt mondotta, nem
azért nem felel meg hogy
nem tudna, hanem hogy
el rekedet a disputálás-
ban, és azert a mit mon-
dana is, hogy magyaráz
hatnájol meg.

Tizedik napján azért bére
kesztetett a Disputátzio, és
Erdély Országának akkori
Fejedelme, második Já-
nos Király, ugy a többi
Uri rendek meg győrettettek-
nek, itélvén a Sociniánu-
sokat, és meg parantsoltak
Blandratán.

Blandratámak, és az ő Tár
sainak, hogy azoktol az
Isten ellen valo káromko
dásoktol, áthozott tudomá
nyoktol meg, szünjenek, fe
jek vesztesége alatt, az Ort
hodoxusokat ne káromolyák.
De ugyan tsak titkon terjesz
tettek ők az ő Tudománnyolat
el anyira, hogy 1570. esten.
tájban, az egész Kolos Vár
Várossa, Dávid Ferentz titkos
mesterssége által Sociniá
na vallást szit bé, a mellyet
látván Erdely Országának
Elöl jároi, Vásárhelyen gyü
lést hirdettek, az holott vé
gezték, hogy az Unitáriusokat
törvények ála vessék, és tsak
Kolosvárt szenvedjék meg.
Ezek voltanak mint egy 1571
tájban, ebből a gyülésből
Dávid Ferentz a Fejedelmet
második Jánost haza kifér
vén, utyában sokat szollott
a Lutheránusok és a Refor
matusok ellen, a Király
is néki pár.

néki pártyát fogvánn, el
végezték, hogy a Reformá
tusokat, és a Lutheránuso
kat el nyomják, de az In
nem engedte, mert a min
denható velek el fordulván
a Király ugy meg sértema
gát, hogy kevés napok
utánn meg holt. Akinek
életében valaki az Ariana
valláson kivül volt, senki
nek semmi tisztségben
nem lehetett lenni, hanem
méreggel tsinált itallal
meg ölettek, és josságát fel
osztották. De emzek hejében
Fejedelemmé lésen Bátori
István, a kinek Simboluma
e volt: Deum sibi reservasse
ut Dominaretur in conscien
tias. Ez annak okáért az Ari
anusokat Udvarából ki meni
kénszeritette, és valakik a má
sodik János idejében elöl men
tek, ő mind azokat meg for
ditotta az Orthodoxusok javára.
Aō 1774. Báthori István Feje
delem Enyedenn Gyülést hir
detett.

Nagy Pál

hirdetet, mellyben excom
municáljak Dávid Feren
tzet, és az ő Tudományát,
azon közben Bátori István
Lengyel Királlyságra hivat
tatik, és hellyette az ő Eötse
Bátori Kristof lessen 1577. Ess.
tendőben vagy annak tájá
ban pedig magok között is
meg hasonlottak a Socini
ánusok, mert egy resse Blan
dratát. követte, a ki azt mon
dotta, hogy lehet a Kristust
imádni, más resse pedig Dá
vid Ferentzet követvén ezt
halálig tagadta. Mi less á
dologbol: Faussus Socinust
köz akaratbol Basileábol
Erdéllybe hivták, hogy iga
zitaná el ölet, de nem
igazithatta, azért is Dávid
Ferentzet mint visszálkodás
nak leg főbb okat a Feje
delem meg fogatta és gyü
lést hirdetvén, az ott valo
Papoktol, Urakbtol, holtig
valo zabságra itéltetik, az
után harmad nap mulva.

azutánn harmad nap mulva
a Devai tömlötzbe vitetik
az holott harmad napi
orditása utánn betegség
gel egybe köttetvén meg
holt Ao 1579. die 6a Junij
Ezt meg halván Faussus So
cinus és Blándrata György
Lengyel Országban szökt, és
ott Socinus sokáig tani
totta a maga tudomá
nyát, valamig az ott valo
Királlyal magára esmér
tetvén, Kraktobol ki ve
rettetett, ki is egy Faluba
meg holt, Blandrata pedig
a tolvajoktol meg ölettetett.
K. Mitsoda tudományt tani
tottak ezek, és kitöl szalad
tak u. m. Arius, Lelius, Fa
ussus Socinus, David Ferentz
Blatrata György &.
F. Ezek sokakat tanitottak
anyira hogy ma is az igaz
Vallástol 126. dolgokban el
lenkernek, mind az által
azokat elöl számlálnom ñ
tzélom a ki akarja ezeket ḡ
nezheti szép rendel Marcus.

Márkus Doctornak munkájáb
mellyek közülén tsak egyne
hányat emlitek.

1º) A Fiu Jñt ñ hiszik azon eg
termeszetünek lenni az Attya
val, és azt mondják ħ nem
egyenlő örök Jñ

2º) Hogy a Szent Lélek Nem Jñ
hñ tsak a Fiu Istennek te
remtése.

3º) Hogy az Jñi tulajdonságok
a minémű a minden ha
tosság, és mindenütt jelen vo
ság, mind magoktol mind
az Jñi termeszettől ḡ külöm
böztetnek.

4º) Hogy az Jñ sok dolgokbol ser
leztetett egyben.

5º) Hogy tsak azokat kell hinnünk
a melyeket az emberi okosság
diktál

6º) Hogy vissa keresztelik azokat
a kik az igaz Keresztyenektől
a B. H. nevében meg keresz
telkednek.

Mivel ħ az ő tudományok azért
a B. irás ellen vōn és ts erek
től koholtatott: ha szintená
lok vōn is a B. irás, de tsak
nevvel mondatnak Keresztè
nyett, azért az ő tudományokat
ne kivánjuk, sőt inkább á
legyelmes Istennek esedezünk.

Sott inkább azonn esedezünk
hogy rajtok:/ valakik, köve
töi annak a tudomanynak
mely a B. irás ellen va
gyon:/ végh hetetlen kegyelmé
ből, szerelméből könyörül
jön, és vélek az el hagyott
igasságot az Ur Jesus Kris
tust Istennek és a bünért
eleget tévő áldozatnak
esmertesse meg Amen.

Az Anabaptisták Vallásárol.

A névvel Keresztyeni vallás
ban második az Anabap
tismus v. az Ujj Keresztyén
Vallás, mondatik pedig
Anabaptistáth.

1º Mert a Keresztséget meg
utálják.

2º) Mert a másoktol meg ke
resztelteteket vissa keresz
telik, innét is nevezteth
ἀναχνες denuo α βαπτιβο
az az. inigo. lavo. Erről a Val
lásrol negyet jegyezzünk
meg.

jegyezzünk meg - - -
α. Eredetit - - - - - -
β. Alkalmatosságát - - -
γ. Szerző okát - - - -
δ. Tudományát. Ez a vallás
kezdődött Kristus Vrunk szü
letése utánn 1520. esstendőb
a mikor Isten segedelme ál
tal, a tudos Férfiak Német
Országban a Reformatzi
ohoz fogtanak, a mellyis
sokak által meg akadájoz
tatott még Sengéjében.
Obs. Ezek az Ujj Keresstyenek p
lét karban vagynak, ol
janok, a kik a Keresstyéni
Vallással többé nem ellen
kezneb, hanem tsak a kik
gyermekek Keresstelése fe
lől való tudománybán,
a minémüek az Anglusok
vagy ollyanok a kik sokalb
ellenteznek a Keresstyén
Vallással. Itt azért az Ujj
Keresstyéni nevezeteket ol
jan szélesen értyük, hogy
ki terjesstyük az Abecedari
usokra. Adámitalra. Adi-

Adiformistákra. Communis
tákra. quia omnia comu
nia habebant. Entysiástákra
Libertinusokra. Mnemnonis
tákra. Spiritualistákra.
Ami alkalmatosságát illeti
okott szolgáltatott ez Ujj
Vallásnak el kezdésére sok
dolog a mellyekk meg tu
dására jegyezzünk meg Obs.
1o Voltanak Német Országban
olyatén parasstok, por Né
metek, kik a Magistratus
tol erőssen sartzoltattak és
némelly emberektől el
tsabittattak, a Magistratus
ellen partot ütöttek, és azt
mondják, hogy ők Keresstyé
nek lévén, nem tartoznak
Keresstényi szabadságok szerént
a Magistratusnak engedel
meskedni.
2o Ezek a Magistratus ellen pár
tot ütvén ollyan kemény har
tzolásokat, Zenebonakat tett
tenek hogy 1525. esstend. tsak egy
nyáron 50000. halottatt el, a
pártos parasstok közül.

közül.

3º) Egy Muntzer vagy Thomás Muncerus Turingianak Mulhussium névü várossát édes beszédevel magához hoditotta, meg igérvén néki hogy olyan vallast fogna fel állitani, a melyben minden ember maga Vra és szabad lenne, Innet a szolgalat alatt nyögö szegény seg engedett néki, és mindjárt ö maga vitézit abba a Városba vitte, és Német Országnak Fejedelme ellen olyan hartzokat tsinált, hogy Muczernek 5000. embereit vesztették el. Látván pedig Muczer Tamás, hogy dolgában elö nem mehet, buvában meg betegszik Frankinkusa névü Városban, és Német Országban meg fogatik a Német Fejedelemnek Vitézitöl a Fejedelemnek eleibe viletik, Tortura ála vettetvén, Mulhusiumban feje vétetik és egy sik mezön egy szál karora fel függesztetik minden

Pátto~~ma~~sott

Pátto~~ma~~sott példájául és ugy veszett el.

K. Kik voltanak enneh a Vallásnak szerzö olai?

F. Elsö és nevezetes volt Muntzerus Tamás a ki Stobbergában született, és Saxonia v. Sáss Ország Alstedi névü Várossában Pap vala, de ala valo parasztos ember.

2º dik Volt Nicolaus Sorok, névü, a melly a mi nyelvünkön is tudatlan és parasst ex Silesiábol valo vala, ki is mondom tudatlan volt, de azt hazudta, hogy ö néki az Angyallokkal volna Colloquium~~ban~~. Ezabban a Parasst hadban meg futamodott, és ment Bavariába és ugyan ott egy Ispotályban ketségbe esett, dolgának elö menetele eránt, és meg is holt.

3º) Volt egy Marcus Stugneus névü: és Philippus Melanthonnak Camerariussa volt okos ér

4dik Jacobus Hitteins, a ki Eretnek tudományt Morvába terjesztette.

5dik.

5dik Hufmannus volt, az az
Hufmannus Menyhárdalii 1525.
esztendőben Frisiában a Tudos
Reformátusoktol hatalmasan
refutáltatott, és tömlöttreveé
tetetett. et dum ~~e~~ Palinodiam
canere nollet igen ottel vesett
6dik Volt Johannes Matthæus Pictor.
7dik. Gregorius David qui fuit
gente Hollandus, Patria Del
phensis, vocatione Pictor, dixit se ee
Messiam, Xto præstantiorem
polygamiam licitam, Infernos
et Dæmones eé ab hoc edictu
Igyál toroh nintsen Pokol
tsak a Papoh mondjak.

A Lutheránusok Vallásairol

A nevvel Keresztyeni Vallás
tol között 8dik a Lutherana
vallás, a melyről alább 2
Reformátzionak le iratásábol
most el hallgatván, és an
nak az igaz Keresztyeni Val
lásal valo ellenkezéséről
is sollani fogunk.

A papisták Vallásairol.

A nevvel nevezett Keresztyén
Vallások között negyedik a Pa
pista

EK. TUD. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA
BUDAPEST

a Papista Vallás, a melynek
negy nevei vagynak, mert
hivattatik Papismus, Pon
tificismus, Catholicismus, és
Romano Catholicismusnak.
2. Elsőben nevezteték Papis
nak, Magyarul Pápistának a
mely pro vérsen magának
eredetét ettől a Pottol Papa,
et Papárol pedig, hogy mind,
ezt a Vallást, mind pedig a
Papdnák dolgait hi tanul
jak, ez hazmat tartsuk.
3Ennek a, pronak nevet vág,
értelmet Papa B. A Pápának
eredetit 1. Elő menetelét. a
mi az elsőt illeti.
Obs. 1a Ezt a két pot, Pápa és Pát
riárcha, nelly titulusokkal
most a Romai Püspökök, el
nek, eleinte az Ellésiaknak
azon egy meltosagu volt
mint a Görög pronak, erejéből
hi tetzik Πάππας Atya, Principium kezdet. Innét
Pátriárcha anyit tészen mint
Atyának kezdete. Ez a pro is
Papa Görög, pótol vésen ez
détet τὰττος.

Λαπος Avus, Nagy Atya v. elsö
Atya ad vim vocis
2a) Ez a sro Papa, olyan értelem
ben, a minémüben most vésik
a Romaiak, sokáig nem volt
az Eklésiában; anyira, hogy
Post N. Chr. 600. annis nem
hallatot az Eklésiában, ha
nem 606. ban kezdetett, és i„
gen gyengén bé szivárogni,
de hogy ennek eredetit meg
értsük, a dolgot punctumokra
kell vennünk.
1o) A mint látyuk a Hierachiá
÷ A Papi Vraság, melly min
den Oh és Ujj Testamentomi
Politia, külsö Társáság vagy
méltoság az Jn Anya S.
egy házában sok perlekedé
sek által, szép szin alatt
bé vétetett, Consumáltatott,
és tökéletességre ment.
2o) Az Hierachia Consumáltat
ván az Anya S. egy háznak
tseledi részekre osztanák, egik
részét Clericusokk ÷ Papi ren
den valokk, más részet pg
Laicusokk ÷ közönséges ren
den valokk nevezték.

nevezték, mintha nem
azonn hitnek tseledi vol
nának, és mintha nem
mindnyájunkk azon egy A„
tyánk volna Efes. 2. 19.
3o) Azutánn a két rendhez ma
gát harmadik is toldotta, a
Clericusok, közül t.i. támadott,
és magát Barátnak v. Bará
tokk nevezték, kikk Kristus
Urunk születésekor sem hire,
sem nyoma nem volt; sött
a S. irás ezeket kárhoztatya
Mát 6. 33.
Ezekk elsö sengéjek volt egy Pa„
ulus Trebanus nevü ember
a ki Kristus Urunk születése
utánn 250. esstend. a Pogány
Imperátorok alatt valo ül
dözések alkalmatosságával
pusztа hejeken lappangván
féltében Remetévé lett. Azu„
tánn el mulván a Persecu
tio, Egijptomban ment, és mint
hogy a magánosághoz szokott
vala, nem tetzet néki a má
sokkal valo lakás, hanem
maganos hejet valasztott,
és ott nagy kegyeségben élt.
Meljet.

Mejet látván mások, eleséget pénzt hordoztak nekie azutánn igen meg gazdagodott, és Levelet küldött egész Egyptomban, hogy ha vala ki ugy kivanna élni mint ő, tehát anná magát arra az állapatra, és tri modon az Alamisnábol, ha sem mit sem dolgozna is el él hetne; melyet halván sok heveresnek szokott embereh réa adták magokat.

Ezelet osztán bizonyos régulákra szabták, hogy magokat bizonyos kegyességben foglaljak, felesegnélkül tisztán éljenek, a Pápanak engedelmességére esküdjenek, sem miek magánosan nélegyen, hanem a közönséges alamisnábol éljenek, ruházkodjanak, szegénységet, alázatosságot tanuljanak, Ez a Paulus Thébeus meg halván, elöl Járojokkátett, Antonius Eremita, ezután Hilárion's egyebek, mig nem osztán meg szaporodtanak, és majd minden Városokat bé töltötteh, és ma-

magokat Monachusoth nevezteh. Ez a szo Monachus venit a Græc. μονος. ÷ solus. A Baráti nevezet a mi nyelvünkön tészen magános, és emberi társaságonélkül valo szemejt és igy a Magyarok nem hejesen nevezik Barátokh, holott emberi társaság, barátság nélkül valok voltak elöször Egyptomban. Annak utánna a Sidok földén támadtak, ma pedig mind nap keleti, mind nap nyugoti tartomanyokat be töltötteh, nem keresnek már ma magános hejeket, hanem gazdag Városokat, böv jövedelmü Clastromokat; és igy sunt pauperes sine indigentia, Casti sine continentia, mint egy valaki mondotta.

Már ez a három dolog az Eklésiában bé tsuzván, a Clerus meltosága rendelre osztatott. az elsö renden voltak Minoritákis alatson szolgálat alat valok, a minemüek voltak Ossiarittsok, Lectorok, Exorcistál. A második renden.

A második renden voltak a
Maiorität ÷ akikre az Isteni
szolgálatban nagyobb dolgok
bizattak, az 1e rendüek közül
akik akartak, feleséget vehet
tek, minda Calixtus idejéig
a ki minden Clericusokat Fe
leség nélkül valott a ren
delt versek szerent.
Oh bone Calixte nunc omnis
Cleris odit te.
Olim Præsbyteri poterant
uxoribus uti.
Sed Tu rupisti, quando Tu Papa
fuisti.

A Papista Papok Calixte téged
gyülölnek
Mert nékiek régen Feleség
get venni szabad volt
Papa mikor voltál ezt el
tiltottad elölök.

Ezek a masodik rendüek pedig
Feleségnélkül valok vol
tanak; iljenek voltanak
a Diaconusok, Egy házi szol
gák, Subdiaconusok Kaplá
nok, Sacerdotes, Cardinálok,
Erszekek, és Püspökök.
4) A Püspökség osztán /: melly
minden meltoságok felett
volt.

volt:/ ismét két részre hasa
dott a Romai és Constanty
napolyi. Püspökségre, mel,
jek még akkor hatalomal
és meltosággal voltak egen
lök, de a Püspökök igyekeztek
azonn, hogy egyik a másik
felett lenne. A Constantziná
polyi Püspök Johannes Epis
copus akarta magat minden
Püspökök felett valonak
v. Pápának ÷ Püspökk nevez
tetni a mellyért Gregorius
Magnus Romai Püspök
ötet a Kristus elöl járojának
nevezte. Mikor azért ö közöt
tök a méltoságon illyen ko,
tzodás volna, Conciliumok
hirdetnek. Niccanumban,
a melyben a Romai Püspök
rend szerént elsőnek tete
tett, de nem a méltoságra
nézve, a mint a decretom
volt Canone 6o dicitur Cæteri
Patriarchæ in dignitate et
potestate æqui parantur
Romano. E szerént a Cánon
szerént tehát Gregorius Mag
gnus után valo Püspök.

Püspök Romanus ebben a
Seculumban valo Püspö
kök közül 3dik Bonifacius
nevü tituláltatott ezzel a
titulussal /: Papa Oecomenus :/
minden, gyülekezetett Püs
pöle, még pedig illyen al
kalmatossággal, hogy volt
akkor egy Foka névü 62dik
Romai Imperátor, ~~névü~~
ennek anya Maurinusc,
akire az Imperátorság ssál
lott vala, meg ölte, és igy Fo
ka lett az Imperator.
Ennek a gyilkosságnak botsá
natjat kérte Foka a Constan
tinápolyi Püspöktöl, de az
azt igen kárhoztatta. Ezenn
meg haragudván Foka á Ro
mai Püspökhöz küldött, és
sok fizetésért meg botsátotta,
mejért Foka néki is azt a grá
tziát adta Aõ 606. hogy Pá
pának neveztessék; és igy
ment bé ez az Ujj Testamen
tomi Ellésiaban ez a Titu
lus. melyel már ma a Pápák
élnek.

5.) Ezekböl

5.) Ezekböl látyuk, hogy nem
volt nagyobb eleitöl fog
va, a Papa az Imperátor
nál méltoságra nézve,
mert a hit az Imperátor
akart, azt valasstotta Pá
pának: ma pedig contra
rium ē verum, mert a bi
rodalmat magokévá tévén,
a köz népet tüzzel, vassal,
Purgátoriummal ijesstik, a
tudos emberekkel el hitetik
hogy ök á S. irásnak tsalha
tatlan Birai, és igy a mél
tosságban, anyira mentek,
hogy már Bonifacius VIII. In
~~sravai~~ ellen valo sravaisse
rént, tartozik minden em
ber Lelke vesstése alatt a
Pápának engedelmeskedni
mint vitzé Istennek; és vala
mit ö tselekessik. Supra extra,
contrarius facit absq peccato
B. Ez a Vallas neveztetik Ponti
ficismusnak, de quo obs. pro
gressum et egressum Aliqui
derivánt a profec. facere quod
in Ella omnia possunt Sed
rectius a Pons ex facio. Mert.

Mert Romában találtatott
egy Familia, mely a Tiberis
vizén, a hol nagy bajjal jár
tak a Romaiak, tsinált egy
fél lábon állo hidat, nagy
áts mesterséggel, a meljet
a Romaiak nagy hassnáért
anyira betsültenek, hogy azon
osstán az ő Istenek pogányi
modon áldozatot tettenek.
Ennek a hidat epitő Familiá
nak feje volt Numa áts
mester ēr, de azért is másként
nagy ēr volt Romában,
mert Romulus, és Remus
Roma Varossának legelső
epitői után, minek után
na á Város alább szállani
kezdet volna, Roma Város
sának második épitője volt
és világ teremtetése után
3236. ess. törvényekkel fel épi
tette. az előtt a Romaiak es
tendeje 10. holnapokbol állott
és pedig 12. holnapokra vitte
y egyéb nevezetes dolgokatis
tselekedett. Erről szokták a De
akok mondani v. nevezni
ezzel.

nevezi ezzel a szoval Numi
mert ez a Numa pénzt veret
vén, leg elsőben is a pénznek
táblájára, a maga képét és ti
tulussát ki metzette, és ki ve
rette, holott az előtt tsak ugy
in massa mérték az aranyat
és ezüstöt, pénz hejett, vagy
a mint a Sz. Historiák em
lékeznek reájok, kivált a Pát
riarchák idejében barmok
lál éltenek, és adásban vé
vésben, innét van az, pe
cunia neveztetett a pecudib
mert ha valaki valamit
akart venni, nem azt kérdez
te hogy hány forinton? ha
nem hány barmon adod.
Már ez a Numa Pompei.
és az ő Familiája hires Ars
mesterek voltanak Romáb
es ez tsinálta azt a Tiberis
Tojo vizén valo hidat, mel
jen osstán a Romaiak nagy
kereskedest inditottanak, azért,
a tselekedetért azt a ház ne
pet a Romaiak igen meg
gazdagitották és azt a Titu
lust adtáb néki Pontifex.

Pontifex

Azutánn a Romai tisztes
emberek látván ennek a
ház népnek betsülletit's
gazdagságát, töllök ezta Ti
tulust el vették, és annak
utánna azok is iljen titu
lussal élteneh: Annak után
na ismet a Romai Impe
ratorok ezett megirigylet
ték, és ezta Titulust magott
vették, mint Julius Cæsar
elsö Romai Imperátor, á
midön Ország gyülésre men
ne, attyátol el butsuzván
ezt mondotta: Hodie Pater Fi
lium tuum aut Pontificem
Maximum, aut exulem vide,
bis. Ezektöl ismét az Ellésiai
elsö személyek vettek el, és
már ma senki is a Romai
Páprán kivül, nem illet
tetik ezzel a titulussal:
Pontifex. kitöl is az ötet
követök mondattanak Pon,
tificiusott.
K. A Romai Pápák az ö Ro
mai Papaságott Urasago
kat, kik. és miben hejhez
tetik.

hejhezteti k.
F. Szent Péterben, a ki felöl
olyan dolgot költenek, mel
jet maga sem kivánt, hog
t. i. az Ur Jz Kristus maga
rendelte vala ötet az Apos
tolott, és itt e földön vitéz
kedö Jn A Sz. egy házának fe,
jeve, Kristus Vicariussáva
ki is Kristus Urunk Menyb
menetele utánn Claudius,
bus Cássárnak második ess
tendejében ment volna Ro,
mában, és ott 25. esztendeig
viselte vala a Papságot, és
az ö halála utánn Fö Papa
lett Linus, azután Fusius, azu
tán Clitus, omnia extra S. Scrat.
K. Hát a mi Vallásunk mit tart
e felöl?
F. 1o) Ezt, hogy az Vj Testamen
tomi Anya Szent [illegible] háznak
nem frükséges látható Mo
narchátol, a vagy egyedül
Uralkodo hatalmas Fejedelem
töl függeni; mert á Szent
Irásban holott az Egy házi
folgáttt tisztek ki számlál
tatnak, Olyan Monarchátol
nintsen emlekezet, mint
1. Cor 12. 29.

1. Cor. 12. 29. Efés 4. 11. Eső adott
némelyeket Apostolokat, né
mellyeket pedig pásztorokat,
némelyeket Profétakat, némel
lyeket Evangyelistakat és Doc
torokat.

2º) Mert a Prædikátorok, mint
szolgák, nem mint Urak
az Eklésiában 2. Cor 4. 5. Ti
szolgaitok vagyunk az Urbs
1. Pet 5. 3. Legeltessétek az Isten
nek Seregét, de nem ugy mint
Uralkodván az Urnak örökse
gén.

3º) Ert tanitjuk hogy Sz. Peter A
postolt, nem rendelte a Kris
tus maga hejében az Anya
Sz. egy háznak Fejéve, akitől
mind a Tanitványok, mind
a Szentek függenek, mert a
Kristus még földön léteben
a mikor a Tanitványok
között, mikor az elsőségről
vissalkodás volna, megdor
gála őket. Luc. 22. 24. 25. 26. Tá
mada az Apostolok közt ver
sengés, mejik volna ő közot
tök nag-

ő közöttök, nagyobb? A Xs pe
dig mondá: a Pogányokon Ural
kodnak az ő Királyaik: ti pg
nem ugy, hanem a ki legna
gyobb közületek, olyan légyen,
mint a kissebb, és a ki fő, oljan
légyen mint a ki szolgál.
Minden Apostolok az Evangé
liom hirdetésében egyenlő ha
talommal botsáttattak el
Ján 20. 21. Marc: 16. Menyetek az x.

4º) Azt tanitjuk, hogy Szent Péter
Apostol, soha nem volt Romai
Püspök; sőtt a mint némelyek
meg jegyzik Romában sem
volt, a mellyet meg probálni
Sz. Péter életének Conspectu
sából, mivel semmi időről
nem emlekezik a Sz. irás, a mej
ben Romában lett volna, mert
mindjárt Xs Urunk halála
után születésétől fogva 34. esztén.
Péter és János Samariába
küldettek Tsel. 8. 14. Aō Xti 35.
Saulus tsudalatosan meg tér Act.
9. 3. aō. 36 a gyülelezetek egész
Judeába Samariában tsekely
ségget vagynak, melyben Pé
ter Apostol minden Városolat

Városokat meg járt ão 37. Azt
mondják, hogy Antiochiában
tette az ő szekinek kezdetit, ho
lott két esstendeig volt: de nem
álhat az meg, mert ugyan
ugyan azon esstendőben Sz. Pál
Apostol Damascusbol Jerusa
lemben is izenvén, ott talál
ta Péter Apostolt Gal. 1. 17. 18.
ão Xti 41. Claudius Caligulanak
idejében Cæsareábol Jérusalem
be vissza tért. Tsel. 11. ão 44.
Sz. Péter Apostol az ő levelét
közönségesen Babiloniábol
irja 1. Pet. 5. 13. ão Xti 54. az Apos
tolott Jérusálemben lett gyü
lések volt, melyben Sz. Péter is
jelen volt. Act. 15. ão Xti 60.
Sz. Pál levelet irt Romában
a Galatria beliett ugyan azon
esstendőben, Korintusbol a Ro
maiatt, mejebben nem emle
kezik, sem nem kőszönti Péter
Apostolt, mejet Sz. Pál Apostol
ketség kivül meg tzelekedett
volna, ha ott lett volna,
ha másokat közönségesenn
kőszöntött, menyivel inkabb
Sz. Pétert, ha ott Püspök lett
volna.

ha ott Püspök lett volna ão Xti 61.
Sz. Pál Apostol Romába ment
holott Péter Apostolt nem
találta Act. 28. 21. ão 64. Szent
Pál Apostol levelet küldött
az Efésus béliett, ugy a Colosse
béliett, Timotheusnak, de egik
ben sem emlekezik Péter Apos
tolrol. anyival is inkább Ro
mai Püspökségéről. Mind
ezekből latyuk hogy sohol
sem hire, sem hamva nin
tsen a Sz. irásban, hogy Péter
Apostol Romában lett volna,
anyival is inkább hogy Romai
Püspök lett volna, és a Püspök
ségben 25. ess. töltött volna el
De bár engedjük meg hogy Péter
Apostol Romába volt, lövet
kezik é azért hogy oda valo Püs
pök volt, Nem mert azert hogy
én Debretzenben, Cassán Hala
son voltam, nem következik
hogy oda valo Diro, v. Püspök vol
tam. Más Romaba lenni, más
oda valo Püspött lenni.
Ha azért Péter Apostol Romába
lett volna, v. a Pál Apostol
sogsága elött, v. utanna, ha.

ha elötte, el ment volna
Pálnak látogatására, mint
azon egy hitnek vallo Dará
nyához, de sehol sints a szent
Irásban, hogy volt volna,
nem is kellet pg ö néki oda
menni, mert ök B. Pállal
fel osztották az Apostolságot
meg pedig kézbe adassal, hog
B. Peter Egyptomban menne
a Sidott meg térítésekre
Gal. 2. 9. Ubi dicitur qd Paulus
fuerit Romæ; sed ō dicitur qd
erexisset Cathedram, eo minus
Episcopatum. Ha Pál Apostol
fogsága utánn lett volna
Romában, minek utánna Pál
onnan el ment, ismét leve
let irt oda, és sokat kösön
tött, a kivel esmeretes volt
Rom. 16. De Petert nem kösön
ti, nem mulatta volna pe
dig el, ha Püspökje lett vā.
Obs. Nemely Historicusok sze
rént volt Romában, de
fogva, mivel ugyan ott fe
szittetett még pg visszajára
le felé fövel, Sed quomodo.

72 Sed quomodo potuisset captivus.
existens talem Cathedram ibi
erigere, ut modernus Papa
habet, Et preterea is ē successor
qui succedit, in mores, in dotri
nam, at Papa ō successit.
Mind ezelböl tehát ki jönaz
hogy nem igaz fundamento
mon épitik a Papisták, a Papa
birodalmat.
Harmadik neve ennek a Vallás
nak Catholicismus v. Catho
lica. Religio, melytöl ennek
követöi Catholicusok nevez
tetnek. Ez a szo eredetére néz
ve Görög szo, lévén egybe szer
kesztetése e két szobol, Κατα:
Secundum v. ὁλος: omne, igy,
már ez egyben foglaltatván
jelent nékünk Magyarokk
közönségést. Közönséges nek ne
vezik tehát ezt a Vallást,
mert azon sokan vagynak. De.
Obs. 2 Az a közönséges vallás,
mely volt világ teremtetése
töl fogva; hanem a mint
mondottuk fejebb kezdödött AO.

ão Xti bob. azolta a Papánal
találmányitol toldoztatik fol
doztatik.

J, Negyedik neve ennek a Vallás
nak Romano Catholicismus,
Romai közönséges Vallás. de
quo observand. e ket fok egy
mást hamar el rontják, és
itten ē Contradictio, mertá mi
Romai, az nem közönséges,
és a mi közönséges a nem Ro-
mai. Ezt igy értvén.

K. Igaz Vallás é ez a Papista
Vallás.

F. En azt a kerdést nem vitatom
most, hanem ide alább meg
probálom azt, hogy a Refor
mata Vallás igaz Vallás: el-
lenben pedig azt is meg mu
tatom hogy a Papista Vál
lás nem igaz Vallás; mivel
tsak egy az igaz Vallás.

Corollarium 1m A Romai Vallás
az Uj Testamentomnak
kezdeleben igaz Vallásnak
nevezteteti, az is volt, mint
S. Pál Apostol tanitya, és
bizonyitja a Romaiak hozkül
dött levelében. 2dum

2dum Attol az igaz Vallástol
az ördögnek munkája ál
tal a Püspökök, és után
nok halgato nép, el sza
kadtanak, és azt a tudományt
meg vesstegettek sok féleba-
bonasággal; anyira, hogy
immar az Apostoli tudo
mánytol 300. kerdésekben
és tudományokban külöm
bözneb (: ut docet Meretius:)
melyet nyilván meg láthatz
hogy ennek majd minden
tudományával ellenkezneb
a Pápistáb.

Az Oroszok Vallásokr.

Eddig a nevvel Keresztyén
Vallásokrol, és ha már többet
nem szollanánk is, ugy te
trik, hogy itt meg állapod
hatnánk, és melyik legyen
az igaz Keresztyen Vallas,
annak tudására el mehet
nénk: mind az által egyet
meg emlitek, a melly is a
Keresztényi Vallás hoz tarto,

Vallás hoz tartozik, és közöt
tünk léven, velünk gyalor
ta ellenkezik; melyet ma
Oross vagy Görög Vallásnak
neveznek, hogy azért ebben
is ne légyünk tudatlanok
im ez következendőket tartsuk.

Obs. Regenten az Oross Vallás
mind egy volt a Papista
Vallással, most is tsak an
nak a résse; mind az által
már ma külömb Templo
mok, Vallások, Papjok és
tzeremoniájok vagyon a
mint szemeinkel látgyuk.

Kk. Miért szakadtak el ezek á
Romai Eklésiátol

Fl. Meg mondám fejebb, hogy
minek utánna a Papi Ura
ság tsak ket tisztségre. u. m.
Püspökségre, ~ Romai és Con
statinapolyira szállot volna,
nagy vissálkodás támadott
volna ö közöttök az elsőség
ről: végre osztán a nagy
vissálkodást nem szenvedhet
vén a rendben valo első
ség, noha nem a meltoság
ban, a Romai Papanak tu-

Papanak tulajdonittatott a
Nicenumi Conciliumbann,
és ez a Püspök között valo
vissálkodás adott elsőben nékiek
okot a Romai háztol valo
el szakadásra.

2dik Oka volt a B. Lélekt szár,
mázásárol valo tudomány,
a melyet a nap keleti Püs
pökkel tsak az Atyátol mon
dottak lenni; a nap nyugo
tiak pg a Romai Püspökkel
együtt az Atyátol, és a Fiutol
is egyenlő képpen: a melly
állatásokért, azok közönséges
Conciliumban excommu
nicaltattak.

3dik Oka volt a Husvétnak cele
bratiojárul valo versenges
mejjektől a Sidokk szokások
szerént későbben ülnek mint
a Romaiak, azért is excom
municaltattak.

4dik. Oka volt az ő el szakadá
sokk az; hogy volt Constán
tinápolyban egy Nestorius
Névü, Püspök, a ki két
személyből valonak mon
dotta a Kristust lenni.
Es azt.

és azt mondotta, hogy a
B. oldogságos szüz nem Int
szült, és embert egy szemejben,
hanem tsak embert, és egyik
szemeje a Kristusnak az, a
melynek tulajdonságival az
Atya Istentöl meg külömböz
tetik; másik pedig az, melly
a B. szüztöl születtetett. Hic
damnatus ē ao Xti 431. in
Concilio Ephesino, et hic no
tati sunt etiam ii; qui Epis
copo sub fuerunt.

5o dik. Oka volt egy Eutiches né
vü Constantinápolyi Püspök
a ki hasonlo Eretnek tudo
mányt tanitott, mint Nes
torius. Et hic damnatus in
Concilio Chalcedonensi ao 45.

6dik. Volt az ö nállok valo Cle
ricusok házas volta, mert
szabad egy Feleséget venni,
de az ha meg hal, nem
szabad meg házasodni, a
melyet a ma locusnak
rossul valo értéséböl vet
tek, a melyb B. Pál a Püspö
köt egy Feleségünek mondja
lenni, hogy egyszers mind ketö
ne légyen. B. post mortem.

Sed post mortem potest.

7dik. Oka hogy nemely tzeremo
niákban sem egyezhettek
meg: p. o. hogy a Templomok
ban szabad képeket tartani,
nem ostyával; hanem ko
vasstalan kenyérrel áldozt;
és a böjtölésekben is más
rendet tartanak.

K. Hol vagynak pg az ö Püspökségek
öt hellyeken, juxta versum
Est Patriachalis quintupla Ec
clesia Kα 5 α 1.

1us. Est Patriarcha Constantino
politanus, cui sub sunt,
9. Classes Eclárum 1. Græcia
tota Asia minor.
2. Az Aegonumi Tenger szigeti,
3. Græcia - - - - - - -
4. Thracia - - - - - - -
6. Moesia - - - - - - -
7 Transilvania
8. Moldavia - - - - - - -
9. Valachia - - - - - - -

2us. Alexandrinus, qui olim
ibi habitabat, iam in
Aegijpto. A veres Tengeren
mellet vō határt birja,
Egyiptomban, Arabiab
ugy szeretsen Országban is
az Abbissinusolat.

Albinusolat.

3us In Russia, a kinek biro dalmaban vagynak az Orosok és az egéss Moschovia.

4us In Antiochia, a kiklost Damaskusba lakik, a kiálatt vagyon, Syria Iturea, Cilicia.

5us I Hierusalem, a ki alatt vagnak a Palæstinai Görög Eilák

6us Mit hissnek ezenn vallá, son valo emberek?

F. Solakat: u. m. a szent Lélett tsak az Atyátol vō, származását, kovasztalan kenyernek, áldoznak, a B. és a D. szüznek, imádkoznak, a Szentek közt B. Miklost és Mihállyt. Archangyalt leg nagyobbnak tartyák. A Husvéti 40. napi böjtöt szinté ugy meg tartyák, de szorossabban, mint a Pápisták. Processiot járnak gyertyákat égetnek a Czerkokban. V. Oross Templomb. Szerdán és Péntekén Sirosznem essnek. De egy szoval már ma többnyire Papisták. Ezek vagnak a ross vallásrol.

a ross vallásrol.

A Reformata Vallásrol.

Ezett utánna lassuk immár a Reformata Vallást is. és annak á b. e. Reformátorok által Jn segedelméből lett ki nyilatkozását. Es az egess Europaban valo el terjedéset Mindenek elötte pedig kik voltanak, és kik által vitte az Jn végben ezen munkát világosságra, azott nevei ket lássuk meg im e követ kezendö Seriesben. kik között elsö volt. Luther Márton, August Darat, Huldrius Zvinglius Tigurumi Prædikator Melaneton Fülep Vittemb. Professor. Corolstadius Andr. Vittemberg Profes Bugenhágius Pomeranus Ekolompadius et Bullingenus Cramenig et Ducenus et Fágius. Petrus Martyr Patroni ex Secularibus. Fridericus Saxoniæ Elector. Joh.

Johannes Fridericus, Friderici Filius, Joh Marchio Brandeburgicus, Albertus Dux Prussiæ, Philippus Dux Hassiæ Henricus viii Rex Angliæ

A Keresztyén Reformátionak Historiája, az holott két dolgokat fogunk látni.

1º A Reformáonak eredetit
2º A Reformáta Vallásnak állapat

A mi az elsőt illeti, ottan szollani fogunk im e követlezendő dolgokrol.

1º A Reformatio kezdetiről
2º A Reformátiot ḡ előző jelelről
3º A Reformationak okairol
4º Elő mozditoirol.
5º Meg gátoloirol.

ELSŐ RESZ

A Reformátionak Kezdetiről

Ennek Historiája, minden egy dolgokat hatra tévén, é volt, Tudjuk azt eleitől fogva a Historiálbol, hogy a Pápák igen világ Fiai voltanak, és minden uton modon

uton modon azon igyekezteneк, hogy Vraságot mél tosságát nevelhessék, Tárhá zaikat gazdagitsák, és minden meltosságon felyül héljazzanak. Innen minden Konaai Pápának kellet ele itől fogva, most is kell oljan dolgokat ki gondolni, a mel jel teljék az ő éles házok. ~~a minden esztendőben valo~~ a 11dik Orbán Pápa a Jubilensis indulgentiát: a minden 50. esztendőben valo butsu járast gondolta ki, a melyben kinek kinek, a ki tsak Lelke idvességét szerette, bűne botsánatjáert butsut járni, és igen sokat kellet fizetni. Az ő utánna válok az 50dikről az 30.dik esztendőre szállottak, sokalván azt, hogy minden 50.dik esztendőben fizesseneк a bűn botsánatért mely által á Község anyira el szegényedet, hogy tehetetlen volt a Közönséges Quintumnak adonak meg fizetésére. anyira is meg untáb

meg untáb osztán végre
a terhet viselő Népekaz
a butsu járásban valo
adakozást, hogy mikor a Tö
rökök, Tatárok, Scithak, és
orosszok, Ledvica és Dumma
ellen tamádmadtanak, és
elleneb kemény hártzot tet-
teneb.

11dik. Julius Névü Romai Papa
a Pör Nemetekt, meg en
gedte azö Dutsujokert valo
áldozást, magokat emlitet
ellenségeb ellen oltalma
záb, és mivel hogy a Pá-
panak nem ~~áldozhatnak~~
kelyen u. mint a kinek
Birodalmába voltanak
öket penzes haddal oltal
mazni. E dolgot azok a Papa
birodalmában vö Nemetek
meg tselekedtek, magokat
az emlitet ellenség ellen
oltalmaztáb, és mivel
hogy a Papanak nem
áldoztanak, valamenyire
osztan fel is kezték magokat
venni. Erután a masodik Ju-
lius Papa után támadott

támadott, Leo Xus a ki igen
tekozlo lévén, a Pápának éles
házát igen meg üresitette.
Erről azt irjáb a Historiáb
quod dum caponem edere
vellet, et malum Citreum
coquus eius in foro Rnō
inveniret, in hoc verba
erupit. Done Deus quam
multum debemus pati
propter nomen Jesu.

Ezt a nagy Tekozlást látván
az Ersekek, provocaltáb,
és a Tekozlásrol megintik
ez azért azt fogadta nélik
hogy az el tekozlott josság
és kints hejében mást fe
rez, Fogja a. O. 10000. Tálen
tom aranyat, ker költsön
egy Miletea névü Nényé-
töl, és azt az Tekozlott kints
hejebe, a Pápának kints
tarto házába tessi. Hogy
azért tovább is tekozlás
hoz szolott modja szerint
ekessen, és az ö Nényétöl
kert 10000. Talentomot is
meg fizet hesse, az ö követe

azö követeit ki küldi, és bu
tsu járást hirdettetett il
jen conditioval; hogy ha
valaki meg ölte Atyát v.
Anyát, Feleségét, gyermekét
és akarmelly tzegéres véthet
tselekedett, is: Sött nem sze
gyenlette egy a Historicusok
közül meg irni; /: Thuamus:/
hogy ha valaki a Boldog
Büzet meg fertéztette volna
is, és minden Nemzetsége
Purgatoriumb volna is, tsak
fizessen meg jol, mikejt a pér
a vér edény ben tserdül, mind
járt ki szabadul, és büne bo-
tsánatját nyeri. Küldött pe
dig ilyen Indulgentziákk Pu
blicátiot, négyet.
Helveciában. Francia Országb
Angliáb Német Országban
Neveretes volt, ezek között
egy Tétrelius János ~~mint hog~~
~~betsületen kapo ember~~
~~volt, és a pénzt is igen~~
~~szerette~~ névü Bárát a kit
Augustinusnak hivtak,
és egy más Simon Mediola
nensis; ez Helvetziáb

Helvetziáb hazudozott;
a maz pg Saxoniában:
mind az által ezen Tetzelius
János mint hogy betsü
leten kapo ember volt
és a pénzt is igen szeret
te a Papanak parantso
latja ellen is igen sokat
tselekeszik, mert nem
tsak a regen tselekedett
és el mult, 's jelen valo bü
nökk botsánatját árulta
az Indulgentziák szerént;
hanem még ezután tsele
kedendö büneinek botsánat
ját is. Ez az egess Német Or
szágot be barangolta, sö
kan is reprobáltak ert az
ö tselekedetét, de félvén
a Pápanak auctoritásá
tol, nem mertek szollani
Hanem volt Saxoniabann
egy Luther Márton névü
Vittembergai Professor, és
egyszersmind Prædikator, a
ki születtetet Mansfeldia Vár
megyének Islebia névü
Varossában, Attyátol Lucher.

Luther Janostol, Anyátol
Leademannia Margaretá
tol. Aõ Xti 1482. d. 10. 9bris in
die Martini, inde etiam
Martinus Lutherus ut pa
tet ex hoc Chronostico.

NatVs es IsLebI DIVIne Profeta
Luthere.
ReLLigIo fVLget te DVce; Papa
Tálet.
Islébia a te házad mikoron
meg szolt vala szégo szád.
Nött a Vallás fénye el dült
a Papa remenye.

A mi az elsöt illeti, és az ö
neveltetését illeti, és az ö nemes
szüleitöl mindjárt gyermek
korában mindjart Magdebur
gumban Erfurtumb a tisztes
seges tudományokhoz désére
tanittatott, és az 1503dik esten
döben a mikor vala 21 esten
dös x. Philosophiae magister
dictus.

ErfVrtI IVVenis titVLos CapIt Vrbe
MagIstro.
LVstra Ve ætatIs qVatVor alta
CoLat.
Meser.

Mesternz. nevezi Erfurtum Varosa
Luthert.
A mikoron 24. esztendöt várna
magára.

Sött a mi nagyobb, hogy tu
dományat öregbitse, a Juris
prudentianak tanulására is
réa adta magát. De egy kor
sétalván az ö barátival
az Ifnyila az ö társai közzül
egynehányat meg ölt mellö
le, az meg ijedvén azokt hir
telen vö halálokon, és az
Istennek haragjárol gondol
lodván, fogja magát, mind
Bülëinek mind Barátinak
keserüsegekre, az Augustia
nus Barátokh Clastromába
megyen, és Barátta lett: az
holott is látván sereny
forgolodását, és alkalmato
ságát, hét esztendö mulva
áldozo Papnak tétetett ott
a Templomb v. Clastromb
valami vizálkodás éfven
egykor a Barátok között, az
egész Societás közzül ki válasz
tatik, és Romaba küldetett.

küldetet a Papahoz, ott ditsö
segesen predikállott, a Pápá
nak tetzese szerént, azért
is nagy hire futamodott,
meg akkor sokat essre vett
a Romaiakk gonossagokby
és a mint vissza jött volna
igy butsuzott el.
Roma vale, vidi, satis ē videse reverti
Roma, maradj már lattalak és
az eleg ide hagylak.
Ert meg halván Friderikus
Saxoniai Elector, hogy Romában
is jelesenn viselte magát,
Vittembergába viteti Professor,
nak, melly tisztibj Logicat,
Philosophiát tanitott, elsöben,
annak utánna utánna Theo
logiát is tanitott, ugyan ott
Görögül Sidoul meg tanult,
's másokat is tanitott, és igy,
látjuk melly hejesen el ke
szittetett subiectum volt az Re,
formationak kezdetire.
Ez a.o. halván Tetzélius János
nak a bün botsánatért árulo
hasontalan indulgentiáit, So,
kat predikállott ö ellene azo
halgatoi elött, és azt Ördögi.

Ördögi Kereskedésnek mod
jának mondotta, azután az
Akademiaban is intette a ma,
ga Tanitványit, hogy nehin,
nének néki, u.m. aki nem
tsak a Papa akaratya sze
rént tselekeszik hanem tö
beket told hozza. Azutánn
meg parantsolja hogy a Li
attokon lévó zöld ágakbol tsi
nált Theatrumanak néze
sére senki ne menyen, szinte
ugy predikállasának halga
tásara u.m. a melly oly dolog,
a melynek látogatására
nem mélto menni. De ugyan
tsak a nyughatatlan Ifjak
lőzül sokan el menteneb,
és magok referáltak Lut,
hernek minémü káromtoda
sokat tanit, és hogy tsalja
a penzt az emberektöl.
Ao. 99. Thézeseket v. Argumen
tumokat irt le papirossa
és azokat az Akademianak
kapufájárafüggesztette, melyek
ben az Indulgenciakat exacte
referálta. Ez esett 1512 g. 11. 9bris
Meg ezekedig tsak disputá
lásnak kedvéért voltanak
hogy az Ifjak azokon próbál,

probálgassák elméjeket; de
az Ĩn ugy adta, hogy ez a dis
putão adott okot és alkalma
tosságot a Reformatiora.
Ezt látván a sok Parátok,
minden felöl bé gyülteneb
a Disputatiora, és mindkét
részről felette sokat vetél
kedteneb.
Tetzelius ezen meg indult,
mivel kenyerét, betsületét
ezzel kereste, volna, a ki min
den nap ételén kivül a Pápa
sük ségére 90. forintokat ki
vánt, maga fáratságára kivál
ez nem mert maga szemeje
ben Luther Márton eleibe
menni Vittembergábs, hanem
Francofurtumbs ad Oderam ment
és ottan az oda valo Professort
Zippina Györgyöt azon kérte
hogy refutálja a Luther Már
ton Θesiseit. A.O. ez a hires
Barát 150. propositiokat vagy
a mint némelyeth tetzik,
két Disputatiokat irt Luther ellen
a mejeb szinte ugy mint a Lut
her Thésisei meg disputák.
tattak. Ezeth a Disputatioth

Ezeth a Disputatioth hire
tsak nem az egész Német
Országban el megyen, eze
ket Luther tsak mind el hal
gatta, és várta, mitsoda ki me
netele lenne ezeth a dolgoth.
A Janulo Deakok is az Academi
aban nagy Zenebonát indi
tottak, és ki egyet, ki mást szol
lott, ki Tetzeliust, és az Indulgen
tiakat, ki Luther Mártont
menti; sött nem tsak, ha
nem a tudosabb emberek is
meg indulnak, anyira, hogy
mind egész Német, Helvetia,
Anglia, Frantzia Országok
fel zendülnének, Voltanak
a Vittembergai Akademi
aban Luthernek más Pro
fessor társai is, a többek kö
zött Carolstadius András.
mikor ezek, igy fojnának,
tsak el nézi ezeket a má
sodik Vittembergai második
Professor Carolstadius Andras.
Es azt parantsolja Luthernek
és szesel Püspökökh, hogy
igazitanák el Tetzelius és
Luther között vō kérdeseket
az Indulg

az Indulgentziákrol. Fogja
azért Luther magát, és a Mag
demburgumi Fő Püspökhöz Al
bertushoz, a ki Tetzelinsnak
Pátronusa volt, levelet ir, hogy
nézne meg azokat az Indulgen
tiákat, és némeljeket közü
lök jobbitson meg, vagy
töröljön ki; de ő Contemnál
ja Luthert, nem condescen
dált vele, és Brandeburgumi
Püspökh Hyeronimusnak
irt, ez is hasonlaképpen
nem ir valaszt néki; ha
nem meg parantsolta
a maga Barátinak, a tu
dosabbatt, hogy irjanak köny
vet Luther ellen. Fogja ma
gát egy Eccius névü Engols
tadiai Professor, és kemény
könyvet ir Luther ellen,
melyben Eretnekh nevezi.
De ezt hatalmasan refu
talta Luther. Meg eddigő ts.
maga volt, de mikor lát
ta Carolstadius, hogy hasson
talan patvarkodik ellene
mind Eccius, mint Tetzilius,
ő is az ő pártyára áll, és annak
utánna mind ketten erőssen
ellene állottak a Papa Ind.

Indulgentiainak.
Midőn látták hogy szorossan
ellene vagynak, Luthert és
Cárolstadiust utálják, Luther
az Hejdelbergai Kaptalanbs
compareal, ottan a meg iga
zulásrol sokat disputál, a
nyira, hogy senki semmit
sem tehetett néki, Meg vissik
Romában az ő hirét a Pápá
nak; ez is citálja, hogy adja
okát, hogy mijért kellet néki
olyan nagy Eretnekséghez
lezdeni. Volt akkor Saxoniáb
egy Frideribus János névü
Elector, e meg tsak szemmel
nézte mit tselekeszneb ő
vélle, de titkon már maga
is a Luther reszere hajlott.
Ennek az Electornak ir tehat
Xus Leo Pápa, hogy Luthert mind
járt fogassa meg, és küldje
Romáb, de azt nem tse
lekedte, hanem azt irja Vá
lasul, hogy nem itélli mél
tonak lenni, hogy Luther
méltonak, kötözve küldet
nek Romaba, máskent is ha
az Akademiát el hagyna
melyb. jo Professor, nagy kárá
ra lenne az Academiának.

Academiának.
Azért azt ilja a Pápának, h
nem kell többet abbol az ő
tselekedetiből oljan nagy
lármát tsinálni, és igy tit
kon ez az Elector, maga
Luther Patronusának val
lotta magát. Mikor a dol
gok igy fojnának, ismét
fel forr Eccius ban a méreg
és azt kiványa, hogy közönse
ges helyen hadd disputáljon
meg az egess Clerus elött Lut
herrel, azért Lipsiaban is
mét Theatrumot tsinának
in mense Julio, ott szamta
lan baratok meg jelennek
ő pedig tsak a Professor tár
sával Carolstadiussal, de még
is nekiek semmit semte
hettek, mert amazok nagy
furiaval voltak ellenek
és többnyire tsak az Attyák
Traditiojokkal probáltak;
e pedig szelidseggel, embersé
gel és szentül bánt velek
és mindenehet a ss. irásbol
probált. Midön ezt latták
volna a környülöttök levő
halgatok, mindnyájan Lut
hert.

Luthert illettek györedelmes
nek lenni. Ezt látván Eccius
az ő veteledő Társa, hogy sé
gyen vallassal mégyen, Lip
siából egyenesenn Romá
ba ment, és Luthert be vá
dolja a Pápának. A o. a Pá
pa is Augustában gyülést
hirdetett, és egy tudos Cajeta
nus névü Cardinalist vá
lasst, hogy megyen el Au
gustumban a gyülésre, és
lássa meg maga is a dol
got. Arra a gyülésre maga
is az Elector compareált,
és azon kéri Caietanust
a ki Cardinalis volt, hogy
ugyan méltoztassék meg
halgatni Luthert, majd é
rette küld ő, és néki hadd
beszélje meg maga, is a dol
got, hogy mi okon kezdettő
az Indulgentiák ellen. pat
varkodni. Szegeny Luther
ujalag fel ment az Elector
parantsolatjára, el, mégen
a Cardinál is az ő Latogata
sára, és ötet tisztesegesenn
fogta a Cardinalis, egy szerts

egyszersmind kérte, hogy tegye
le azt az ujito elmét, ha a Pá
panak kedvéhakar lenni.
tartson poenitentiát arrol,
hogy a Papa ellen hejtele
nül sokat szollot volna, meg
látya mitsoda emberré tészi
ötet a Pápa. Sok beszedi után
discursusba ered a Cardina
lissal Luther, és midőn ő véle
Theologice, mind a SS. irás
ban disputálna, és min
den ő állatásit mind a lel
ki esmeretig meg mutogatná
a Cardinális meg győzetetnek
állitya magát és tsak el
tsudalkozott belé hogy Sido
ul is tudott, mert egy nehány
argumentumot Sidobul pro
bált: mint p. o. Gen 3. 15. Ő
meg töri a kigyonak fejet.
ita vertitur in vulgata ÷
Maria cum ibi pronomen
Hebraicum est ipse, non ip
sa. Ita cum Abraham Mel
cisedeco panem et vinum
dicitur protulisse, ipsi ver
tunt, obtulit, áldozott, unde

missam eruunt. Mikor iljen
s eher hasonlo argumen
tumokat hallott volna
Luthertöl, tsak el tsudálko
zott és el bámult bélé, és
mihejt haza ment, mind
járt a Sido nyelv tanulá
sára adta magát már vén
korában, és azutánn nagy
tudos emberré lett. Lutheris
meg tért Vittembergában
és egy könyvet irt, a melj
ben az Indulgentiák ellen
valo Thesiseket publicalja
de a meljet a Pápa mind
járt meg égettetet, meljet
halván Luther, meg ijedt
rajta, és ugy végezte el ma
gában, hogy Frantzia Orszag
ban szaladjon, mineb oka
ért levelet irt Friderik Elec
tornak, a maga Pátronusá
nak, a melyben butsuzik
tölle, mert félt a Pápa ha
ragjától, a ki azt mondotta,
hogy miképpen azt a köny
vet meg egette, ugy magat,
is meg égetteti. Visszsa irne
ki az Elector és azonn kéri,

léri, hogy ne menjen el meg
fogja látni, hogy az Ju fel ve
ssi az ő ügyét, és meg menti
a Pápának dikőségitől. Azon
idő közben meg holt az akko
ri Imperátor Maximilianus
Sec. XVI. ao 19. és az Impera
torság Carolus Vusra nézett.
de még gyermek volt, és az
ő gondját, az Imperiumot is, mig
fel nő, erre a Fridericusra, Sa
xoniai Electorra Luther Pat
ronusára testálta, és igy mind
járt boldogabbul fojt Luther
nek a dolga. Ezt látván Leo
Xus hogy Fridericus a Vicari
us Imperator, és hogy nem
sokat gondol a Pápával, ha
nem Lutherneb is partyát
fogja, fenyegetődni kezde ő
ellene, Eretnekk nevezte. Az
A. B. egy házbol excomuni
cálta, de az semmit sem
hajtott, rea, a Papa fenye
getésére.
Luther bátrabb kezdett lenni
látván hogy az semmit sem
hajt a Papa fenyegetésére; és
egy nagy könyvet irt a Dará,

Barátott, tisztátalan életek
ről, és Romának Istentelen
segiről. Ezt halván sok tu
dos emberek, u. m. Melanc
cton, Filep, Stapnicius, sött
az egész Vittembergai Acade
mia, mind Luther reszere
állottak, az Academiabol
sokan ki küldetteb a Luther
Vallását prédikállani, és igy
az egész Német Ország fel
Zendül; sött maga is Frid Elec
akkori Interimalis Imperator
a misét el törlötte, hogy ma
ganos Misézések ne légyenek
ha közönségesen lészen pedig
ne légyen Deák nyelven,
hanem született nyelven, és
igy boldogult Luther az ő ál
latásában. Annak utánna
Vus Csaszár fel nevekedvén,
minden gondja e Frideric
Electornak, hogy néki a Refor
matiot intimálja, és ma
gara vévén az Imperátor
ságot, arra igéri magát, h
a Reformaõnak ő is promo
tora lészen. Meg halvánn
pedig Leo Xus hogy már az
Imper.

Imperatorságot Carolus V^us
magara vette, mindjárt ur
gealja hogy Luther e Mártont
excommunicalja: azért mind
járt Uralkodásának maso
dik esstendejében, Vormacia
ban Ország gyülést hirdetett,
az Imperátorral edgyütt, és
oda Luthert citálja. Fogja ma
gát Luther, és a maga Pat
ronusahoz mégyén, tanátsot
kérdeni, ha ugyan el men
jen é vagy nem arra az ő
gyülésére? ez azt tanátsol
ta hogy menjen el, dolgát
a mint leg jobban tudja pro
ponálja, de kérjen hit leve
let az Imperatortol magának,
mejet meg adván a Saxoniai
Elector is confirmált néhie, és
minek utánna oda ment vā,
az Imperatorhoz vitetik, ki
is két kérdest kérdett ő tölle:
α. Ha ő volna é a Vallásban
levő Zenebonának auctora?
β. Ha kivánna é az ő irásib
valamit vissza huzni? az
első kérdésére meg felel ege
nesen, 's azt mondja, Ugy
Vagyon; a másodikra egy na

egy napi gondolkodást kért,
más nap ismét kérdi az
Imperátor hogy feleljen
meg néki, Ha vissza huzna
é valamit az ő irásiban
azt feleli: hogy azok a
könyvek 3^om rend bélieb
és oljanok, a meljebben sem
Istenét, sem a Közönséges
Társaságot, sem a Religi
ot meg nem sértette, azért
azokban semmit hátra
nem huz. Ezt meg halván
a Pápa el végezte maga
ban hogy igy bánjon velle
mint Hus Jánossal ÷ meg
égettesse; de az Imperatorazt
feleli: Nem lehet; mert
hit levelet adott néki á
mejet meg ssegni vetek
volna. Ismét a Pápa azt
mondja, hogy ő fel szaba
ditja attol az esküvéstöl,
mert tsak addig atta azt a
hit levelet, mig a gyülés
re jöne, de látván az ő vak
merőségét, mint rebellissel
már most ugy lehet bán
ni. Az Imperator pedig
lelki esméretet ez alol.

ez alol az eskűvés, és hit
levél alol fel nem szabadi
totta; ha az egész világ fel
bontaná is az egyszer adott
hitet; de az Imperatorhoz
nem illik, hanem meg en
gedte azt hogy menjen ha
za Vittembergába, és arután
a mint tetzik a Pápának
fogassa meg. A szegeny
Luthert azért proscribálják
és ő is ezzel háza mégyen
a gyülés is azonnal el oszol.
Ezt meg halván Frideric Elec
tor, hogy mint bántak a sze
geny Lutherrel, el busul
rajta, a. o. titkon őtet a ma
ga Várában Vamburgumb
viteti, és ottan 10. egész hol
napig lappangot, és sok köny
veket irt. A Pápa és az Impe
rátor soha nem tudták ho
va lett, a. o. az Oraculumot
is tudakozták, hoq mondjag
hol vagyon, de nem lelhet
ték fel anyira, hogy Romák
publice betsüllettek, hogy Lut
her nem igaz ér volt

ember volt, hanem tsak
valamely Spectrum és
Fantásma, a mellyel az
Ördög a Romai udvart
tsak meg akarta jádtzod
tattni.
Mig Luther a Várban volt,
az alatt meg hal Leo Xus.
és Carolus Vust sok ellen
ségi érlezvén, hadbann
ment Hispániában; és
igy mind kettőtől meg sza
badult Luther.
Leo Xust. Adrianus VIus
Papa succedalt. Ez Delga
Nemzetből valo kegyes
és Isten félő ember volt
Carolus Vust Praeceptora,
és maga is őrült a meg
vesztegettetett Vallás Refor
matiojának, és Lutherellen
semmit nem tselekedett.
Mig Luther Vamburg Vará
ban volt, addig Tetzelius egy
magános hejben, hidegle
lésben meg holt, és igy
szabadult meg ellensége
itől, Ez alatt mig Luther

mig Luther a Friderik Vará
ban volt, mindenütt a Clas
tromban, a Parátok a Re
formatiorol gondolkodtak
és el hagyván az ő tsuljá
jokat, seregestöl jönek ki
a Clastromb: anyira hogy
mig Luther ott lappan
gott, majd éppen 3000. ezerre
töltek, a kik a Clastrombol
ki jöttek, 's Refolmáltattak
's magokk Feleséget vettenek,
és ki Sæcularis, ki Eclāsti,
cus, emberré lett, hasonlo
képpen az Apátzák is a Clas,
stromokat, és férhez menteneb
A képek a Templombol ki há
nyattak u. m. leg elsöben
is Basileában, Nemet Or,
frágban sok városokban
Hamburgumb. Glostaopában
és az Ostennek a Reforma
tusokon vō jo akaratjáért
hálákat adtanak,

Carolstadius Andrús is
a ki Vittembergában Lut
her utan vō Professor volt
mig e Vamburgunban lap

lappangott, mindki hanya
ta a Templombol a képeket
és az Vr vatsoráját, mind
a két szin alatt osztogatta.
Ezt meg halván Luther, gon,
dolkozik magában, hogy im
hol annak a nagy munká
nak, a mellyet Jn legin
kább ő általa kezdett, az ő
ditséretit majd masok
nyerik el, mig én itt lap
pangok, és mint hogy ő is
harangos, és nagyra vágyo
ember volt, nem tarhatta
többé meg magát abba Vár
ban v. is inkább városban
hanem nagy furiával Vit
tembergáb ment, és azért
az ő tselekedetéért, hogy hire
nélkül ki hányatta a ké
peket a Templomokbol.
Carolstadius; igen bosszan
kodott, mert ezt mondotta,
hogy meg kellet volnaó
tet várni, hogy a ki el kez
dette e Reformāot, ugyan
az meg tsinálja is. Minek
okáért azokat a képeket
a melyeket Carolstadius
ki vetett, ismét vissza,

ismét vissza tétette, és Saxo-
niának városit maga el
járta, 's a hol a képeket ki
hányták, maga vissza rakat
ta, és hogy az Ur vatsoráját
mind a két szin alatt osztó
gatták nem javallotta, és
az ellen sok hejeken pré
dikállott is, és igy látjuk hogy
a bosszuság adott okot Luther
nek, hogy Carolstädiustol el
szakadjon, a Reformátosok
közt szakadás légyen. Cárol
stadius szelidebb ember volt
Luthernél, és el unván az
unszálkodásokat, békességet
szerzett volna örömest Luther
rel, de az Ordoktol és az Elöl
jároktol meg intetett, hogy
ne engedjen mindenekb
Luthernek, hanem a mint
á Sz. irás dictálja, minde
nekben ugy tselekedjék,
mert Luther is a maga
indulatinak kedvez, azért
ö is ismét erősitse meg
magát, és két szin alatt osz
togassa predikálván Lut.

Luther ellen, Luther ismét
az ö predikátiojót refutálja,
és magok közt igy viszál
kodtak annis Sæc. XVI. 23.24.
Carolstadius el unván ismét
a viszálkodast, a Vitt[illegible]gai
Professorságot el h[illegible]
és Helvetiának Tig[illegible]m
névü Várossában ment,
és az akkori oda valo Pro
fessorral, a kivel egy tudo
mányt tanitott, nagy ba
ratságot vetett, és hatalma
sonn tanitott, és ez volt leg
elsö kezdete a Reformátusok
között valo visszálkodásnak
ma is ennek maradeka,
vagyon fel a Calvinisták és
Réformátusok közt, a mint
erröl böven fogunk szolla
ni. Luther Vittembergák
maradván Adrianus a Pá
pa minden fele leveleket
küld az Ordokhoz, hogy va
lamit a Reformatio felöl
gondolnának; ugy végezi
hogy Noumbergában légen
Generális gyülés, és ottan
az Eccla.

az Ekkla Réformáltatnék
a hova maga is a Papa
követyét el küldötte, a mej
gyülesbe 100. grarameneket
a Reformatusok a Romai ház
ellen, és a Pápa legátusátol
a Pápához el küldöttek Romá
ba, hogy subscribáljon azonk
a Pápa, de még a követ haza
érkezik az alatt Adrianus VI.
jo Pápa meg hal, és hejébe,
Clemens VII. tétetett a ki ma
sodik Leo Xus volt, és a Refor
mátusokat nem üldözte.
Ez bekességet kötött, és öszve szövet
kezett az akkori Imperatorral
Cárolus Vussal, hogy vesszeel
az Ujj Eretnekséget, ezek azért
együtt disputáltak, és nagy se
reget gyüjtöttek a Reformátu
sok ellen, de az Ju azt tsele
kedte, hogy a Pápa Carolussal
öszve vesszett, mivel mindenik
tartotta magát egy formá
nak lenni, és igy semmivé
lett minden igy elezetek. A
Papa is a Frantzia Ország
Királyhoz kaptsolta magát.
Ezt látván Carolus Vus a Refor
matusok ellen készitet sere
gének.

seregének, Roma ellen for
ditotta, a Papa tartomá
nyit meg pusztitotta, Ez a
Papát minden Cardináli
sokkal edgyütt ugy meg fo
ritotta, hogy heted napig,
egy magános Kriptábann
lappangottanak.
Azonközben Henricus VIIIus Ang
liai Királynak irt a Pápa,
hogy irjon Luther ellen
Ez maga egy nagy könyvet
irt Luther tudománya ellen
ezt azért Fidei defensornak
neveste, ma is meg van
az Angliai Királyok titu
lusai közt ez a titulus.
De kevés idő mulva ez a
Pápának ellensége lészen:
annak pedig historiája ez
volt: Volt ő néki egy Feleségē
a kit valami dologért meg
utált, és el is üzött magátol
kivánvan magátol el üzni,
ez consensust kér a Pápátol
egyszersmind el válásrol valo
levelet is, hogy szabaditsa fel
ötet, hogy mást vehessenn
magának Feleségül: de nem
edgyezett meg a pápa benne
s nem adott el válásrol valo.

valo levelet nékie. Minek
okáért VIII^us Henrik Király
meg haragudott, és márak
kor a maga Országaba a Ro
mai S. Péter Templomára
sok számu penzt szedett vala
fel, hogy ha a Papa néki
az el válásról vo levelet
néki el küldi, ő azért a Pa
panak azzal a szamtalan
sok penzel fog kedvesked
ni. de azután azt a penzt
mind a maga számára
forditotta, a Clastromokat,
Angliában, mind el há
nyatta, a Baratokat ki ve
rette, és magát Luthert
világosan Barátyának len
ni declarálta.
Melyet Carolus V^us és Clemens
VII^us Papa ismét össve szö
vetkezteneb, és Spira Vároz
saban gyülést hirdetteneb
Ao. h. s. 28. 25. és keményen
rajta valának, hogy a
mint Henricus VIII^us a Ba
ratokat Angliabol ki ve,
rette, ugy ők is a Reforma
tusokat el vesztenéb. A Re
formátusok az Istenre Protes
táltanak

az Istenre Protestálnak, és
ebben hirták Protestánsoknak
és ha az Ju gátot nem ve
tett volna nékiek, a sok
üldözteteseb által, mely már
akkor is nagy mértébben volt
talám el töröltetteb volna
a Reformátusok.
De az Ju fel inditotta az akko
ri Török Tsászárt Sulimánt,
és a Magyar Ország pusztitá
sára jött. és Moháts mezején
Lajos Királlyt meg gyözte le
vagván a Magyar hazának
a szinét, 'sazutánn Bétset is meg
szallotta, és erössen vitta, azért
Carol is félben hagyta a Per
secutiot, és látván hogy a
Reformátusok Fejedelme néhül
ñmehet elö: u. m. a kik sok
segitségére le hettek néki: a. o.
noha kemény, és meg hit
ember volt, mindazáltal á
lább hagyott mindenekben, és
mindenekben, és kérelemmel
kezd a dologhoz nyulni. Illye
neb valának az akkori Re
formátusok közt. az emlitett
Friderik Sax Elector: Saxoniai
Brandebur.

Saxoniai Brandeburgumi Rhreni Palatinus Erekt irt az ért, hogy adjanak segitséget a Török ellen, és megadná, és meg engedné a Vállásnak szabados fojamatyát, De Luther ellent állott, ezt mondván: hogy az Ín azért hozta ő reájok az ellenséget, hogy azzal légyen ügyök, és az Ín házától szünjenek meg. Melyet látván az Imperator maga gyülést hirdettetet Augustában, az holott elvégezték, hogy többe a Réformátusokat ne háborgassák sött meg engedte, hogy a Reformáta Vallásnak, minden punctumit, mind egy tsomok szedjék, hogy látná kiki mit hissen.

Ezen kaptanak a Reformáta Vallason lévő Fejedelmek és levelet irtanak Vittembergában. Luthernek, hogy mindjárt jöjjenek el, és irjon egy olyan könyvetskét a melybe punctumok szerént irja le a Reformá

Reformáta vallásnak agazatit. de Luther nem mert maga oda menni, hanem volt néki egy kedves barátya és Professor Társa. Melaneton Fülep nevü, és azt küldötte, hogy menjen el Augustiák, és el menven het napok alatt irta azt a Confessiot, a melyet Augustána Confessionak hivnak. v. neveznek. Augusta Városától, a hol a gyülés volt, és háromnyelvelre, Deák, Nemet, és Görög nyelvekre forditotta, mel jet Carolus V.usnak Oferált, ez pedig a probálta a. h. Sec. 30 és igy övendeztettenek meg osztán a Protestánsok. Az 31dik esztendőben pg Francia Ország is kezdett Reformálodni. Luther Márton is dolgai elő menetelinek örült, a tsucját el vetette, és egy Catharina nevü Apátzát Feleségül maganak el vett. Es igy látyuk hogy.

Egy látyuk hogy a Felséges
Vdik Carolÿ Császár, ki a
Német Imperátorok kö
zött 44dik volt a Reforma
tionak, és Luther mártonnak
X. Leo, és utánna valo Pa
pábtol, és Pap Vrabtol ros
sul informáltatván 1ső
Üldözője, annak utánna pg
terjesztője is volt, a mint
hogy osztán ezutánn a Pa
pisták ezt Eretnéhek Pátro
nusának nevezték és mi
dőn meg volt volna, ak
kor is valami Reformá
tus könyvet találtak a feje
alatt, a melyből concludál
tanak, hogy ha meg eltt
nek volna, maga is Re
folmáltatott volna. Azért
is egy valaki illy tsufos
Epitaphiumot irt néki.
Hic iacent intus Carolus
Vus Ora pro eo bis vel ter.
Ave Maria. v. Pater Nostrer
Ki fekszik ottan, Vdik Cároly
van. Könyörögj erette vagy
kétszer: Mond Ave Maria. V.

M. TUD. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA
SZILÁDY-HAGYATÉK

V. Miátyánk.

Második Rész.

A Reformatiot meg előző Jelekről

Ugy látyuk hogy nem forté
netből. v. szerentséből, hn
az Jn tanátsából, és gond
viselésébol lett, hogy azok
a nagy emberek, az Isten
nek Lelkétől fel inditatván
a Pápák vétkes tselekedeteit
ellene mondjanak. De ha
ugyan B. irás szerént gon
dolkodunk, világos jelek
és Profétziák vagynak
a B. irásban is ez melto
ságos dolog felől Mat 13.40.41.42.
A konkolyról az mondatik, hogy
a Világnak vége az Jn Orszá
ganak Fiai, és az Eklának
[illegible]orai, el választyák a hi
[illegible]t a hitetlenektől, és
[illegible] ez az idő az, a mint
[illegible]elda, beszedett egyben ve
[illegible]sebből meg tetzik, mert
itt nem e Világnak vége
értetik, hanem ez a Reformáo
és a Papának gonosságotik
Végek.

végek. Ugyan is e Világnak
végén, a bolránkozások el
fognak harittatni, és akkor
tüzzel meg égettetnek, a tüz
pedig az Istennek haragja.
Hasonlóképpen. Zach. 10. 8. 9.
„Azt jövendöli az Istennek
„Lelke a Proféta által, hogy
„a Kristus Országában, sü-
„völteni fog az el tévejedtekt,
„és egybe gyüjti őket, meg
„szabaditya őket, és meg sokasul,
„a mint az előtt meg so-
„kasult vala, és el szélesti
„őket a népek között, és a mes-
„sze valo földelben, meg em-
„lekeznek ő rolla, és az ő Fiaik-
„kal meg térnek ő horzá; ez a
„szent irás béli helyis vilá-
„gosan a Reformátziorol szoll,
„és oda czélos, Ismét Apoc. 18. 2.
„A Lelki Babillonrol a vagon:
„hogy a hatodik trombitának
„fuvallására, kiált az Angal,
„nagy fel szoval mondván:
„Le omlott: le omlott: a ma
„nagy Babyllon. Ismet 4. 3. mert
„az ő parázna ságának bo-
„rával meg részegettek min

„minden Népek, és a földnek
„Kalmárai az ő gyönyörüsé-
„geivel meg gazdagottak.
„Ismet 4. és hallék más szoza-
„tot menyből: Fussatok ki
„Babyllonbon én Népem,
„és ne légyetek részesek az ő
„bünciben: mert azt mondja
„az ő szivében: Ugy ülök mint
„egy Királlyné asszony, és sem-
„mi keserüséget nem látok,
„de egy nap el jönek őzéá az
„ő tsapási, és Siratyák őtet
„a Földnek Királlyai, a kik
„azzal paráználkodtak, és
„gyönyörüségekben éltek ezt
„mondván: Jaj jaj a ma Nagy
„Város Babyllon, a földnek
„Kalmári is sirátyák, és jaj
„gatyák őtet, mert az ő árru-
„kat senki immár nem veszi:
„értsd az Indulgentziákt áruloit:
az egész rész erről beszél, a
mint ő tetzik a Prosétziáth
egy bén vetésekből, mert a ha-
todik trombitának fuval-
lására kellett a Görögöth Eu-
ropába bé jöni, és az kufra-
tesnek ki száradni a mikép-
penn lett a Réformáo idején.

idején. De más jeleb is vol
tanak, mellyek a Reformãs
sát az Ekklánák, közel lenni
jelentettek; még pedig ereb
lettek mind az Imperatorok
tol, mind a tudos emberektől,
mind a közönséges gyülésektől,
mind pedig a Keresztyén Tár
sasagtol.

Ami az Imperátorokat illeti,
leg elsőben is Justiniánus
Császár volt, a ki leg elsőben
ellene vetette magát a Papa
álnok mesterségének: an
nak utánna Leo Isomus Con
stantinus Capronimus Sec. Xi
anno &. VIII. Carolus Magnus.
a Francofurtumi gyülésben,
nem engedte meg hogy a Papa
légyen a Præses, hanem ma
ga Præsideált. végre pedig
Ludovicus XII. Frantziai Ki
rállyt, a ki pénzt is Veresett
illyen inscriptioval: perdam
Babyllonis nomen.

A tudos emberek is ellenébe
tettek magakat a Pápának
conceptusának mindjárt
Sec. IIe

Sec. IIe Iræneus ellenében tét
te magát az akkori Victor
névű Pápának a ki az Asiai
Ekklából excommunicálta.
Ugyan akkor Polycarpus, és
Ignátzius János Evangyélis
ta Tanitványi. Ugy Justinus
Martyr Melito. Hegesius, kik
gyakran igy kiáltottak fel
Sec. IIe) Nem sokáma radt meg
az Anya Sz. egy ház Szüresse
gében. Tertulianus könyvet
is irt a Pápának szemte
lenségéről. Sæc. autem IIIe &.
IVe Hyeronimus Nazianzenus
Crisosthomus ellent mondottak
annak, hogy meg nem lehet
házásodni, és hogy a Szen
teket szabad tisztelni
Sec. Ve Az Apocryphus könyv
vekről való vétkes állitá
sokt Epiphanius és egyebek
a Templomok való képekt bé
hozattátsokt és egyebekt. Sec. VIe
Berhardus szemtül szembe
Eugennius Pápát, a kinek
Tanitványa volt, g piron
gatta: ezt mondván: Te Con.

Te Constantinus Magnus
Successora vagy a Pápaságb
de Néronak az Vralkodásban

Egess Conciliumok is IV. a Laudi
cenumi Gyűlés, a mely az
Apocryphus könyveket a több
B. irás könyvei közzül ki
vetette Vagy Sæc. V. a Johanna
tumi Concilium Hispániab
kivált a Basiliai Concilium
a holott a Papa Concilium
alá vettetet
Egess societások is, mint a Görög
Ekkla, ugy a Váldensesek, Alli
gesisek, Hassiták, Vicelefiták
mind a Reformão præludiumi
voltanak.
Világos jele volt meg a Re
formationak a böltsességt
meg bővülése, mert az, in
olyan nagy böltsességet adott
az Ekklában, hogy tsudáltak
egymásban az emberek az
böltsességet, mert Sæc XIV.
XV. a Görögök a Görögöktöl fel
prædáltatván, sokan Euro
pában sorultanak, és sok
tudos könyveket hoztak ma

magokkal, 's a tudatlan Euro
pa békieket a Görögök min
den böltsességre meg tani
tották. Ide, tartozott az Acade
miák epitése is, mert a Fe
jedelmek ugyan vesszekedte
nek az Academiák epitte
téséken. Végre pedig a Typo
gráphiának találása ezt
segitette Ao 15. Sec. XV.
Nem kitsiny jele volt Romá
nak fejendő meg utáltatá
sának, a Romai Papának
dölfős kevélységek: mert anyi
ra mentek már a földi U
ralkodásban, hogy mago
kat Földi Istenek. V. Vice
Istenek lenni mondottak
tisztelték, sött ugyan imád
tattak, mint Paulus Vus Pá
pának mondottak v. irták
Paulo Vo Vice Deo. Ugyan allor
lett Columbus Cristophorus
által az Uj Világnak detec
tioját mely világ tsak tsupa
volt, az Vallásnak meg ujju
lásának. De világosan olva
sunk a Reformatio felöl sok
jeles emberek prædikatzio
it. Nevezetesek a többek.

a többek között a Reformatio
előtt egy nevezetes Hejdegun
dis nevű Apatza Fejedelem
Asszony, illy jövendőlést mon
dott a maga Apatza Társa
inak: meg lássátok hogy 400.
esztendő mulva más ábrázat
tya lészen az Ettlátt és az Ju
nem képek által, hanem
Lélekb és valóságb fog tisztel
tetni, ugy hogy midőn Jánost
meg égették volna az igaz
Vallásnak Professiojáért ezt
mondotta: Most ugyan meg
égethetitek a Ludat, de el
jő a Hatyu, mellyet g nem
égethettek. Ugyan is Hus a
Toot nyelven ludat tészen.
Hasonlo képpen Hyeronimus
Pragensis a tűz közepiből azt
kiáltotta; Száz esztendő mul
va, mind nékem, mind az Is
tennek meg fizettek, v. felel
tek. Ugy is lett, mert 100.
esztendő mulva lett a Reformat
Ugy egy Hillen nevű Fran
ciscanus Barát, is meg mon
dotta, hogy ennél a 15 secu
lumnál tovább nem vihe

ti a Világ a Pápának kevéj
ségét. Hasonlo képpen Johan
Misnensis Eppus midőn hal
lotta volna hogy Tetzélius
az Indulgentziákkal kedves
kednék: azt mondotta: Vége
lészen ez Seculumban az
Indulgentziákt.
De igen jeles és a Histori
ákban is nevezetes 3. je
lek, Fridericus Sax. Electorb
Luther Mártonb
A midőn fülettetett akkor aző
terde alatt arany keresztlá
tzott, melyen az egész Udvar
meg remült. Fel hivatta
az Attya a maga Confessi
onariussát, az látván azt,
össve tész aző kezeit, és azt
jövendölte felölbe, hogy az
nagy ember fogna lenni
az Jn A. B. E. Házában, és n
kissebb Constántinus Mag
nusnál, a kinek az ő ellensé
gen valo győzedelme az Egenn
láttatott. Keresztnek formájában
jelentetett meg ezzel az irással
in hoc vinces. Ugy is lett, mert
Luthernek és Vallásának nagy
Patronusa lett. B.

15. Vgyan ez a Fridericus Sax. Elec.
az előtt valo nap, mineb előt
te Luther a maga Θésiseit
az Indulgentiáb ellen irta
volna, azt álmadta, mint
ha egy Barát hozzá ment
volna, de oljan a ki már
régen meg holt, és igen
kérte őtet, hogy engedné g̃
hadd irna valamit, a Vitt
tembergai Templom ajta
jára, és mineb utánna
meg engedte volna, oljan
nagy betűkkel irt, hogy egy
ne hány merföldnyire meg
látzana, még pedig arany
betűkkel irt, az ő pennaját
pedig egy Tseh Országi Lud
bál szakasztotta (: Ertsd Hus
Janost :) és olyan hosszu volt
az a penna, hogy éppen
Romáig ért, és Leo Xus fe
jéről az arany Koronát le
tasitotta.

17. Vgyan ez a Friderie Elector
midőn a Reformatio előtt valo
esstendőben Karátson napján
a Templomban menne az ő
Udvari Népével edgyütt

edgyütt az aërbe egy nag Ke
reszt formát látott, és azt szem
leltek egy oránál tovább. Azu
tánn Friderie azt jövendölte,
hogy az a jel változást fog
szerezni a Vallás dolgában
Mig ezeket a' szokat mondot
ta, és addig tartott az aërb
azutánn el enyészett. Sőtt az
allori Papa Leo Xus vilá
gos jeleit és præludiumi
voltanak a Reformationak
a mint azt az ő éltet le iro
Historiát bizonyitják. Ez a Leo
Pápa az Indulgentiakat
le irta, és azokat Tetzeliusk
resignálta, akkor jol lehet
nyár volt, mindazon által
Romában oly nagy szél
vesz és havas esső volt,
és menydörgés, a mely egész
három oráig tartott, hogy
majd az egész Roma Vá
rosa fel fordult, sok Tor
nyok le dülteneb, neve
zetesen a Roma Varossá
nak Angyala Tornyából
3om kis Tornyok törteneb le
ut Hist.

ut Histor.

Továbba a midőn ezt a Leo Pá-
pát az Anya méhében
hordozta volna ilyen ál-
mot látott, mintha az ő
méhében egy nagy Oroßlán
fogantatott, 's innen mon-
datott Leonak a mely jele
volt, hogy az a tsetsemő
kegyetlen Oroßlán fogna-
lenni: Ugyan ez a Leo Xus
Papa midőn a Varmatjai
gyülésb Luther proscribál-
tatott volna, a Szent Pé-
ter Templomából hasa-
menvén, a Templom körül
valo kő fala háta megett-
le dült, és az ő élete tsak
egy szálnyiban maradt g̃
az ötet kéférők körzül pg̃
sokakat meg ütött. De mind
ezek között, és felett indítot-
ta a kőséget a Tetzelius
János hazudolása, mert
ötet sokakban utol érvén,
contemnálni kezdették, és
mindjárt meg jövendölték,
hogy néki ñ léß jo kimene-
tele.

jo kimenetele. Midőn ez már
Német Országbol Saxonia-
ba ment volna, az Indul-
gentiakat árulván Vittem-
bergábann is el érkezik, és
ottan prædikálván azt igéria
kőségnek, hogy már dejesti
Prædikátiojakor, nagy dolgot fog
mutatni, Még pedig a Mi-
hály Arc Angyal tollait,
szárnyait és pennáit. Mi-
dőn ezt már nagy kiván-
sággal várták volna, volt
néki a Ládájában holmi
bolondság, tsont mitsoda, hogy
már valami Szentnek
reliquaja. Minek oláért az
oda valo Barátok fogadtak
titkon egy oljan embert,
a ki nézné meg az Iská-
tuját, és tegyen holt szenet
belé, és a mi benne vagon
vegye ki, a mejet meg is
tselekedett az ember, és a
holt szenet bele rakta az Iská-
tujába. Midőn már de est.

már de est prædikállana, és
azt akarna mutatni, a mit
igért vala, Fel nyitá az
Iskátolát a kőrség előtt, hát
látya hogy holt szén van
benne, nem toll, mit tse
lekeszik hát? hogy ne con
fundáltassék a nép előtt:
azt mondja a Népnek: En
ugyan kedves halgatok azt
igérem vala, hogy az etre
Angyal tollait meg muta
tom, de azt mássorra ha
gyom, hanem meg muta
tom néktek annak a tüz
nek holt szenét a melyen Szent
Lőrintzőt rostéjon meg pi
ritották, és igy a kik a dol
got tudták, ki hirdetvén
az ő tsábitásit, mindenek
contemnálták, és várták
hogy az Jn támasztana ol
jan embert, a ki az ő hazug
tsábitásinak ellene monda
na.

Harmadik rész

Harmadik Rész.

A Reformaõ kezdetik okairol.

Mitsoda ok inditotta a boldogem
lekezetü Reformátiokat, hogy
abbol a Lelki Aegyptom
bol a Papistaságbol ki jöjje
nek: ennek meg tudására
három dolgokat tanuljunk g̃
1º) Kivált képpen valo oka, hogy
a Reformátorok magokat
a Pápispisták Corruptiojától
el szakasszák, volt az Isten
nek parantsolatya, ő Fessége,
hogy ötet szeressük, és érette
mindeneket el hadjunk. Deut 6.7.
Melyre nézve Sz. Pál Apos
tol is azt mondja, hogy jobb
az Istennek engedelmeskedni
hogy sem mint az emberek-
+ az az a Papa találmányinak
Jan. 4. 22. azt parantsolja hogy
ötet Lélekben és igasságban
imádjuk és tisztelyük, inkább
lel azért, az Isten beszédének
engedni, mint a Pápa ta
+ lálmányinak 1. Kor. 11.
A Kristus parantsolja hogy

hogy az Ur vatsoráját mind
a két szin alatt kell osztani.
Apoc. 18. világosan parantsol
ja hogy menjünk ki Babÿ
lonbol, a hol a Babÿlon Hiero
nimus nagy Doctor értelme
szerént a Romai Ekkla érte
tik. De hogy az Ur volt en
vek Jö oka, ki tetzik ha egy
be vetyük, A végi Sido A. B.
E. Háznak meg vesztegetését
a Romai Háznak meg vesz
tegetésével, és annak a Kris
tussal vö Reformatioját, a
Reformátorok Reformatio
jával. Ha a dolgot szerivel
meg visgáljuk, éppen azokk
a dolgokban Reformálta
a Kristus a Sidokét, a mel
jekbe mi Reformáltattunk,
mert valamiképpen hogy az
emberek vissza éltek a g̃
igazulásnak tudományával.
A Sidok a g̃ igazulást, a tse
lekedetekkel mondottak lenni.
Ugy ezek is hasonlo képpen
A Sidoknál támadtak a Fa
rizeusok, kik masoknálma

masoknál magokat szentebbeth
allitottak: ugy itt is a sok szer
zetesek a kik magokt tsal
hatatlan sagot tulajdoni
tottak. Meg volt a Sidoknál
a Hÿpocrisis, ugy a Romai
Háztba mindeneket nagy
kegyességnek szine alatt tse
lekedtek.
De meg egyez még a Sidokk
Reformáltatások, a mi Refor
máltatásunkal; mert a mit
az Ujj testamentomba, már
igen el fogytak a Hivek.
Ugy a Sidoknál is. Az ö Ural
kodások, mint a kösségnek
nem Papjai, hanem Urai
voltanak; Ugy ezek is, Min
denek fel emelt fövel vár
ták az ö Reformáltatásokat
Mert a Kristust és Keresztelö
Jánost jo szivvel, vártak
v. fogadtak el unván a Cze
remoniás Isteni tisztelet
nek a modját. Ugy az Ujj
Testamentomba is vártak

is vártak a Reformátiot.
Mert valamiképpen régen
Sidod a Kristust: Ugy ezek
Seregestől követtek az Jn Lel
kétol indittatott Reformáto
rokat, egéss Városok, Acade
miák, Sőtt Országok is, a mint
az q tetzik avagy tsak egy
Mititius névű Barátnak sza
vábol: mert mineh utána
Vormátiában el végeztek,
hogy Luthert meg fognak
's Romába vinnek, és meg
égetnék, és azokon a tarto
mányokon, a melyekenn
keresste Luthert, tudakozodik
felőle, és mindenek jol szol
tak rolla: ditsértékőtet Mi
titiusnak. Mikor azert meg
találta volna őtet Mititi
us igy szollott néki O bone
Martyr! ha ennékem 15000
katonám volna is, meg
se vitetnélek tégedet Ro
mába mivel hogy minden
jo akarod teneked valaki
vel azutonn beszéltem.
Ennékem pedig a Pápa ugy

Papa ugy referalt, mint va
lamely Sacratust, magam
is ugy gondolkodtam, hogy
Te valami vén Barát vagy:
de imé látom hogy te kegyes
Istenfelő ember, és mindeneb
re alkalmatos vagy. Detőb
beket el halgatván meg
tezzik a vagy tsak abbolis, h
a Reformatio magának Isten
nek munkája volt, mert ol
jan szegény Barát mint Lut
her volt, és egyebek mikép
pen tselekedtek volna, h
az ő szavokra egéss Társasá
gok, anyi ezer emberek, Fő
rendek, Fejedelmek, Electo
rok, Püspökök, egéss Acadé
miák és városok meg térte
nek, hiszen a Reformátorok
külső képpen szolván, el
vettetett, és alá vo emberek
voltak, nem valami ditső
segnek halászásáért tsele
kedtek, a mit tselekedtek
hanem az Jn ditsőségének
terjesztésére. és az A. B. E.
Háznak jávaért, mert ha

mert ha ők a magok hass
nát kerestek vā, nem bol
dogulhattak vā azö szán
dékjokban, 'sigyekezetek
Lutherneh láttuk hog sokat
igért vā Caietanus Cardi
nalis a Leo X. Papa szavá
val tsak tégye le igyele
zetét. Vecolampadiusnak
is Püspöbséget igére, tsak
hogy contradicalna Luther
neh; de mind azokat contem
náltak, Továbbá ezek nem
vassal, vagy erövel, és ver
rel hajtottak, az embere
ket a magok részére, hm
az Jū beszédének fegyvere
által, a mely el hat a tson
tott össvé foglalásokig, és
igy mind ezekből ki tetzik
k. nem tsak valami jo
szerentsébül esett a Reformáo
hanem az Jūnek bölts gond
viselésébül és igazgatásá
bol. Sött ugyan inditásából
7o) Masodik vagy l. közelebröl
valo oka volt a Reformaot.

a Reformaonak a Romai
ház corruptioja, meg vess
tegettetése: ugyan is tudják
azt, hogy holmi aprolékos
vétekért, nem kell el hagni
az A. B. E. Házat, hanem
midön annak meg vesstege
tését nem szenvedheti azér
és minden résből meg rom
[illegible] Romai ház pediga
[illegible] meg romlott, hogy
[illegible] rendben lévö em
[illegible], ástalmás és unalmas
volt azö meg vessettsége,
[illegible] Statusnak el,
[illegible] az ö Corruptio
ja, mert a Királyokat a Pá
pák mint egy laptzajott
tartottak, sött Királya sem
lehetet senki is törvényesen
ha tsak a Papa nem appro
bálta. A körönséges gyülések
ben nem a Király volt az
elsö. hanem a Pápa. Sött
Henricus IIIus az A. B. E. Ház
bol ugy excommunicálta
tott, hogy 3. nap a Papa grá
disa alatt kellet nekie me
zitlás állani, és hajdon.

és hajdon füvel, harmadik
nap pg minden graditsának
fogát meg kellett tsokolni
Ugy vette bé az A. B. E. Ház
lebelébe. Sokakat pedig neg
kez lább állitott, és annak
hátárol ült a lovára.

II.o por. Ami az Oskolai állapa
tot illeti, ennek is éppen el
lenérevolt a Romai ház ve
szetsége: mert az Oskolák a
nyira meg vesztegettettek
hogy azok nem egyebek vol
tak, hanem tsak a hijába
valoságokk bordélya. Az Oskolákban tanittatni szokott
Sido és Görög nyelvek, mi
vel hogy azokból a vétkeket
meg tud hatták volna, in
gyen meg tsak nem is hal
lattattak, Sött a Deák szo is
tsak nem Sákmány volt
és tsak nem feledekeny
ségbe ment. Nevezetesen
a többek között a minsa
Historiák irnak, hogy mi
dön egy Barát olvasni alarta
Gen. 1. Terra erat vanis ex Sicilegit
Terra erat Johannes. x. Vacca

Egy szoval az egész oskolai ál
lapat, nem egyebet, hn
Egyptomi setetséget várha
tott magára, mely hez eg
eg kivánságok, oly nem volt
mint hogy ez a vesztség
reformáltassék.

III.por. Az Eklésia állapatot ha
meg nézük, nem egyébb
állott, hanem az emberek
töl gondolt, és az Istennek
nem tetző indulatokból.
Sött a Papok az Evangyéliom
nak nem hirdetöi, hanem
ugyan Urai voltanak,
vétkes és Istenteles életet
éltenek, kiki az ő Felebará
tyának Feleségére nyeritett.
De minek utanna a Refor
matio Isten kegyelméből lez
dödött lenni a Prædikátorok
a vulgáta versiot coniungálták
és igy látyuk miképpen hasz
nált a Reformáo az Eklésia
állapatokk.

IV.o por. Oeconomiai állapat is g vesz
tegetödött, mert a Barátok
látván, valamely Gardagem
ber fiát az álnok mester
séggel magokhoz hoditot.

hoditottak, titkon, is a ma
gok Klastromokban huz
tak, tsak hogy az ő örökségé
vel a Klastromnak jövedel
mét toldhassák, melyből az
következett oss tán, hogy sok
Anyák az ő gyermekeket
perlekedtek, hadat inditot
tak; azon kívül a sok Pa
rátok mint egy sákmányul
vettettek az emberek nya
kokb, és kellett őket tartani.
Más az hogy a sok czifra
Templomokat épittettek, ké
peket faragtak, egy szoval
az idvességet pénzen ad
ták. melyből következett oss
tán hogy az emberek meg
szegényedjenek. Es igy mind
ezek éleg okot szolgáltattak
arra hogy az emberek kiván
nyák a Reformatiot.

8 por. De harmadik és l. kivált
képpen valo oka az, hogy
az emberek a Reformatio
rol gondolkodjanak volt a
bün botsánattal valo ke
reskedés, 30. esstendők alatt
akkor mikor a Reformão
kezdetett.

kezdetett, harmadszor volt az
Indulgentiákért vo adozásokk
ki ki szolgáltatása, a melly
sokat segitette a Romaiakk
Házat. Ugyan is szabott arra
volt nállok, majd minden
bün botsánatnak. p. o. a ki
embert ölt. 12. font fejér pénzt
és három font aranyat kel
lett adni büne botsánatjá
ért, ha pg Püspök volt v.
valami elsö Parát a kit
meg ölt, 50. font fejér pénzt
és 12. font aranyat kellet
fizetni. Ha valaki Attyát
meg ölte, 6. font fejér pénzt
és tét font aranyat pénzt.
v. ha valamely Attya, v.
Anya a maga Lányát meg
ölte, 4. font fejér pénzt
és 1. font aranyat, és ha
valaki asszonyi állatot
ölt meg, anyit fizetett,
mint a ki paráznaságb
találtatott. 38. font fejér
pénzt, és 13. font aranyat
ugy hogy többet kellett a
parázna ságért fizetni,
mintha Atyát ölte va meg.

ölte vá meg, a melyből
világosan ki, tetzik az ő
Istentelenségek, mert mi
vel hogy a bujaság akkor
Uralkodott, kivált képpen
az embereb között, azért
szabták annak a bünnek bo
tsánatját anyira, hogy
jobban telhessen az ő Tárhá
zok. Ki tetzik az ő kereske
dések még abbol is, mert az
Indulgentziákat bizonyos
hejekhez, és időkhöz kötött
tek, kivált a Romai Tem
plomott feles Indulgentzi
ái voltanak. A Romai
első Templom melyet Ca
rolus itt epittetett, azt Lai
cusi Templomnak hivták,
„annak olyan privilégiuma
„volt, hogy a ki oda ment
„és ott vallotta meg a maga
„bünét 's ott fizetett meg érette
„48. esstendeig vō büne enged
„tetet meg. Hasonlo képpen a
„ki a Vaticanumi Templomb
ment, egés életében a menyi
bünt tett 3um résse q̄ botsáttatott
A ki a Veronica S. Büz testét

Büz testét meg láthatta. 200.
esstendeig vō Indulgentziát
nyert, Ha ki Nag Boldog Ass
szony napján, vagy Peter
Pál butsut járt Romában
100. esstendeig vō Indulgen
tziát nyert. A ki a S. Pál
Templomáb meg jelent
40. esstendeig vōt, A ki a Má
ria St. Lörintz Sebestyénij
és Silvester Templomai
ban jelent meg, 40. ess
tendeig valo Indulgenti
át nyert. és igy látyuk
mely igen meg vakitot
ta ölet a Világnak Istene.
Emellé kötötték már ők a zeli
quiákt, a Szentek erekjeitt
vagy régen meg holt em
berett, tsontjaitt, és Ruhá
itt pénzért valo mutoga
tásokat, és azott imádaso
kat, még pedig olyan fel
tétellel, hogy ha kik azokat
szemlélik büneitt botsánat
ját nyerik: m. p. o. a fejebb
emlitett Lateranumi Tem
plomban mely volt Ro
mában, mutogatták, mind.

azokat, a kintseket, a melye
ket Titus Vespásiánus Jéru
salem meg vételekor a Jé„
rusalemi Templombol, és
a Bentek Bentéből el vitt,
ugy mint a kegyelem ládá
jat mannával tele, az arany
gyertya tarto, és egyebek.
Ezenn kivül K. Jánosnak
és maganak is a Kristusnak
valosagos képei, hasonlo
képpen a ma Nevezetes
Apostolott Péter és Pálnak
fejei ismét Keresztelő Já„
nosnak teve szörből tsinált
övei. Jan 3. Ugyan ennek
feje a mely a Herodiás tán„
tzáért el üttetett. A Mária
Magdaléna teste. A K. Já
nosnak Attyának Zalhari
ásnak feje, a rostély, mel
jen Sz. Lőrintzet meg piri„
tották. Ugy a Sz. Péter Lutza
és egyéb effele hijábann
valoságok, a melyeket nem
hogy hinni, de meg halgat
ni is képtelenség. Mind
ezekt hazudozási azt okozták
hogy az emberek fel emelt
fővel várnak a Réformatiot. Ny

Negyedik Rész.

A Reformatio Promotorjol.

Kik által vitte végbe Jn ezt a
nagy ditsőséges munkát, itt
bizonyos szakaszokra lehet,
a dolgot osztani, mert azok
a kik a Réformátiot elől
mozditották, voltak vagy Ek„
klésiásticusok, vagy külső
Világi emberek, Fejedelmek,
vagy egyéb tudos emberek.
A belső Ekklésiához tartozo
emberek közzül l. elsőbb
bek amaz három neve„
zetes Férfiak, a kik Dávid
három Vitézinek hivattat
tanak, kik az ellenségen
magokat által vágvána
Betlehemi forrásbol Dávid
nak vizet vittenek, a kik
re bizta az Jn ezt a nagy és
ditsőséges munkát Luther
Zvinglius, és Calvinus. és a
mit egyet edgyet az Aposto
lok közzül tudni kell a Ke
resztyén embernek, ugy
akar melyiket ezek közzül.

ölte vá meg, a melyből
világosan ki, tetzik az ő
Istentelenseges, mert mi
vel hogy a bujaság akkor
Uralkodott, kivált képpen
az embereb között, azért
szabták annak a bünnek bo
tsánatját anyira, hogy
jobban telhessen az ő Tárhá
zok. Ki tetzik az ő kereske
dések még abbol is, mert az
Indulgentziákat bizonyos
hejekhez, és időkhöz kötött
tek, kivált a Romai Tem
plomott feles Indulgentzi
ái voltanak. A Romai
első Templom melyet Ca
rolus itt epittetett, azt Lai
cusi Templomnak hivták,
„annak olyan privilégiuma
„volt, hogy a ki oda ment
„és ott vallotta meg a maga
„bünét 's ott fizetett meg érette
„48. esstendeig vō büne enged
„tetet meg. Hasonlo képpen a
„ki a Vaticanumi Templomb
ment, egéss életében a menyi
bünt tett 3um résse q̄ botsáttatott
A ki a Veronica S. Büz testét.

Büz testét meg láthatta. 200.
esstendeig vō Indulgentziát
nyert, Ha ki Nag Boldog Ass
sony napján, vagy Peter
Pál butsut járt Romában
100. esstendeig vō Indulgen
tziát nyert. A ki a S. Pál
Templomáb meg jelent
40. esstendeig vōt, A ki a Má
ria St. Lörintz Sebestyénij
és Silvester Templomai
ban jelent meg, 40. ess
tendeig valo Indulgenti
át nyert. és igy látyuk
mely igen meg vakitot
ta őlet a Világnak Istene.
Emellé kötötték márök a reli
quiákt, a Szentek erekjeikt
vagy régen meg holt em
berekt, tsontjaikt, és Ruhá
ikt pénzért valo mutoga
tásokat, és azokt imádaso
kat, még pedig olyan fel
tétellel, hogy ha kik azokat
szemlélik büneikt botsánat
ját nyerik: m. p. o. a fejebb
emlitett Lateranumi Tem
plomban mely volt Ro
mában, mutogatták, mind.

azokat a kintseket, a melye
ket Titus Vespásianus Jéru
salem meg vételekor a Jé
rusalemi Templombol, és
a Benteb Bentéből el vitt,
ugy mint a kegyelem ládá
jat mannával tele, az arany
gyertya tarto, és egyebek.
Ezenn kivül K. Jánosnak
és maganak is a Kristusnak
valosagos képei, hasonlo
képpen a ma Nevezetes
Apostolott Péter és Pálnak
fejei ismét Keresztelő Já
nosnak teve szörből tsinált
övei. Jan 3. Ugyan ennek
feje a mely a Herodiás tán
tzáért el üttetett. A Mária
Magdaléna teste. A K. Já
nosnak Attyának Zalhari
ásnak feje, a rostély, mel
jen Sz. Lőrintzet meg piri
tották. Ugy a Sz. Péter Lutza
és egyéb esséle hijábann
valoságok, a melyeket nem
hogy hinni, de meg halgat
ni is képtelenség. Mind
ezekt hazudozási azt okozták
hogy az emberek fel emelt
fővel várnak a Réformatiot. Ne

Negyedik Rész.

A Reformatio Promotorol.

Kik által vitte végbe Jn ezt a
nagy ditsőséges munkát, itt
bizonyos szakaszokra lehet,
a dolgot osztani, mert azok
a kik a Réformátiot elől
mozditották, voltak vagy Ek
klésiásticusok, vagy külső
Világi emberek, Fejedelmek,
vagy egyéb tudos emberek.
A belső Ekklésiához tartozo
emberek közzül l. elsőbb
ek amaz három neve
zetes Férfiak, a kik Dávid
három Vitézinek hivattat
tanak, kik az ellenségen
magokat által vágván a
Betlehemi forrásbol Dávid
nak vizet vittenek, a kik
re bizta az Jn ezt a nagy és
ditsősséges munkát Luther
Zvinglius, és Calvinus. és a
mit egyet edgyet az Aposto
lok közzül tudni kell a Ke
resztyén embernek, ugy
akar melyiket ezek közzül.

közzül mit Reformátusnak
kell tudni. Itt kérdés be forog
a tudósoknál: Zwinglinust tell
é ezek közül elsőbnek ten
nünk v. Lutherőt. Tudjuk hogy
Luther sok iráfsal és disputá
láfsal promoveálta a Re,
formátiot: Zwinglius pedig az
Evangyeliumnak, a lelki
esmeretig, élő nyelvel vő
meg mutogatáfsa, és a Nép
előtt vő prædikállása által.
Luther sokakban kétségeskedő,
a maga indulatinak kedve
ző ember volt, és sokakat
csak azért ugyálá hogy fé
gyenlett fellé hagyni, mert
félt attol, hogy ha csak egy
állatáfsában, hátra állja
a többinek is betsi adás és
a mint maga is betegség
ben az Ur Vatsorája felől
Philippus Melanctonnak meg
vallotta: de Zwinglius éppen
bátor fivü, és magát min
denekben alkalmastatni
tudo ember volt; ugy magok
a Papisták

a Papistáb is meg váljak,
és meg ditsérték sokszor,
mert ugy viselte sok magát,
hogy [illegible]
[illegible]
Papék, és egyéb Nagy Papista
[illegible]
[illegible]
[illegible]

és az A. St. E. Házat abbol
az Egyptomi szolgálatbol
ki szabaditotta Jn utánn
és többet tselekedett mint
mindnyájan ő előtte. a Nagy
Doctórok a kik el kezdettek
a Reformatiot u. m. Hussus.
Hyeronimus Pragensis, Val
denses, Albigenses, Vielesitæ.
A Szent irást Sido nyelvből Né
metre forditottá és ő volt
leg első a ki a Szent Irást
a maga Német nyelvén
a maga nemzetével Com
municalta, és Vittembergáb
az Evangyeliom prædikállá
sának ajtaját fel nyitotta
ő igen nagy ér volt a Régi
Attyáth irásainak tudásáb
betsületes Jn félő, adakozo
ember volt. Irják felőlle
hogy egykor egy szegény Deák
Ifju ment hozzá, és kérte
hogy segitse meg valami
vel és adjon utra valot
néki, nem lévén körüllötte
senmi egyéb, hanem egy
arany.

egy arany pohár, a melly
ből minden nap inni szo
kott, és azt oda adta. Del.
inlább ditséretes volt abban
hogy az Jn bészédét hirdet
ni igen szerette, és minden
nap prædikállott: nem tsak
a maga Ekklájáb hanem
mindenütt valaholott járt:
hanem két dolgokban lett
mindenek előtt esmeretes
1°) Hogy igen indulatos volt
és többnyire a mit fel tett
magában, félben nem
hágyta, hanem többnyire
akár jo, akár káros dolog
volt, végre hajtotta, igen
a betsületen kaphodo ér
volt, és tsak azt akarta,
hogy maga vihette volna
végben a Reformatiot.
Ha valaki más valamit
a Vallás dolgában tsinált
arra haragudott, félvén
attul, hogy nem ő néki fog
nak azon dolog ujjitásá
ért betsületet adni. vagy
tulajdonitani. Innem mi
kor Carostadius az ő hire.

az ő hire nélkül a kepeket
a Templombol ki hányat
ta ő ismét bosszuságában
vissza rakatta.
2. Az Ur Vatsorájának dolgáb is
igen rigidus ember volt, és a
mit Carolstadius ellen vō ha
ragjában mondott, v. azt ta
nitotta, hogy az Ur vatsoráját
a Kösségnek tsak egy szinalatt
kell adni: ugy abbol a bosszu
ságbol vō allatásáb meg is
maradt, sőtt többekre is ment,
mert azután azt is tanitot
ta hogy a Kristus teste valo
sággal jelen van az Ur va
tsorájáb, és a mint Carolsta
diussal a visszálkodást el kez
dette; ugy Calvinus Janossal
continuálta; de azért ő arra
tsak ugyan ember volt, a
mely meg tetzik a vagy
tsak a Calvinus János
szavábol, mert midőn kérdet
te volna az ő baratit Calvinus
hogy miért ellensége néki
Luther: még is jol pollott fe
lőle ezt mondván

ezt mondván: Ha engem
Luther Ördögnek mond is
még is meg betsülöm, és
meg vallom felőle, hogy ő
az Istennek egyik kiváltlép
pen vō embere, és szolgája.
Sokat irt a Vallás dolgábann
egy ne hány könyvekben; vég
re pedig meg betegedvén
a maga hazájabanment
oda sokan mentek az ő Dará
ti közzül, az ő látogatására
és mikor már tsak nem
halálához leg közelebb vā
Melaneton Fülep, a ki őneki
kivált képpen valo jo embe
re vala azt mondotta néki;
Hát ugyan, és félben hadja e
az Ur vatsorája felől vō con
tentioját, és arra kérte, hogy
adja ismét értelmét az Ur
vatsorája felől, hogy az Eb
klában valo sebek meg
orvosoltassanak. Igy felelt
neki halála orájan. En örö
mest meg tselekedném, hogy
abba is véletek edgyet ér.

edgyet érteneb, de tartok at-
tol hogy, tudományomnak
betsi vess, ha igy hátraál
lok sententiámtol, hanem
ti magatok igyekezzetek
azonn, az én halálomutánn
hogy az Istennépét egyességre
huzzátok.

Ekképpen Slébiumban a hol
fülletett meg is holt ao 1549
die. 4a Februarii. életeneb 65.
esztendejeben, az ő Teste oss
tán vittembergában vitetett,
a hol Professor volt, és a'
hol kezdette a Reformátiot,
és el temettetett abban a Tem
plomban, melyneb ajtaján
az Indulgentiak ellen vö
Thesefelet ragasztatott, a
melyben ugyan Prædikátor
is volt, Prædikállottak felet,
te Philippus Melaneton
és Bugenhagius nevü Baráti
és tudos emberek.

Második nevezetes Reformá
tor volt Huldericus Zving
lius, és tsak más fél hol
nappal volt Ifjabb Luther

Luthernél Tigurumba Præ
dikátorságot viselt, és egy
Prædikátziojával az egess Vá
rost meg teritette, ez is kez
dette a B. Irást fülletet nyel
re forditani; de halálakö
vethezvén félbe szakasztotta.
Ez kiváltképpen nevezetes
volt az Evangyeliomnak
tisztán vö Prædikállasa, a
Templomokbol a Képeket
ki vettette, a B. Vatsorát
mind a két szin alatt osszto
gatta, az Ostyának által vál
tozását nem hitte, és ha
az Iñ soka éltette volna
Lutherrel bátorságosabban
élvén, minden tudos em
berek ugy vélekedtek felöle,
hogy a Vallásban levő vissál
kodásokat, magok közt com
ponáltak vala, de ez 14.
esztendeig hirdette az Evan
gyéliomot, és valamit Lut
her Tetzeliusnak, ugy Zving
lius Simoni Mediolanensi
Indulgentia hirdetőneb elle
neben tette magát. Har

Harmadik nevezetes Refor
mátor volt Calvinus János
Francia Nemzet, Luther
és Zvinglius után sok idő
vel születtetett, és tsak kevés
idővel elt az előtt, hogy ők
a Reformátiohoz kezdettek
u. m. Sec. XV. ão. 9. J. July Pá
risban. Ennek Attya volt Ger
hardus Calvinus Annya pg
Margareta névű Fräntzia
nemzet, és minekutánna
az apro oskolákat el végez
te vala, az ő szüléitől Páris
ba, és az ott levő Akademi
ába küldetett, az kolott is má
sok felett olyan betsülletz
volt, hogy már 20. esstendős
korában Prædikálhatott a
népnek, a mely dolog annak
az időnek szokása ellen volt,
mert Ifju embernek abban
az időben nem volt szabad
e pedig mint hogy igen
jo actor volt, el kezdette
a Prædikállást.
Ez látván a Pápának vétkes,
állatá.

vétkes állatásokat, a Vallás
dolgában szörnyű vesszekede
seket, disputatiokat, el hagyta
a Papságot, és a Θeologiá
nak tanulását, külső álla
patra adta magát, ú. m. a
Törvényeknek tanulására, és
azokban hamar időn ugy
Profetiált, hogy kevés idő
mulva Juris Professornak
hivattatott. Látván pg hogy
sok szép Törvények, 's a Ré
gieknek Constitutioja, Görög,
nyelven irattattak le, azért
hogy azokat is meg tud hassa,
Görög nyelvet kezdett tanul
ni. és ismét Párisba ment
Azalatt Persecutorok támad
a Reformátorok, 's Calvinust
is bele keverik, hogy ő is oljan
volna, mert sokszor jol szol
lott a Reformatio felől, ehez
képest őtet is meg akarták
fogni. Azért Argentorátumba
szaladt, Onnét Basiliábs azkolott
a Professorokhnál insinuál
ta magát, hogy őtet is meg
akarnák fogni a Rsta Vállásért.

Vallásért, és, ahoz képest ked
vezték ő néki, és sokáig ott
lakott, a Reformatio punctu
maira ugy meg tanittatott,
hogy már 24. esztendős korá
ban könyvet irt az Jn. előtt
valo meg igazulásrol, és lát
ván hogy annak a könynek
irásáért nagy betsületben vala,
Publice confiteált, és a Papista
Vallást el hagyta. Annak után
na Genevába ment, és Gene
vának akkori Professorait,
Unitust, és Favellust g̃ láto
gatta, ezek jo szivvel láttak
és egyszersmind néki hiret
halván Professorsággal, és Prae
dikátorsággal meg kináltak.
Az ő Professorságának első es
tendejeben mindjárt egy Cate
hismust irt, amely ma is Ga
lileában közönséges (: mert Gal
lus nyelven irta :) Ezzel el
hiresedik az egész Galileák
mint hogy telyes igyekezettel
az Ekklát Reformálta, Négy
esztendő mulva az ő Profes
sorsága utánn, ket hires em
berek, között, Luther, és Zving

Zvinglius között nagy Contra
versia támadott, a Kristusnak
az Ur Vatsorájában vo jelen
léte felöl; edgyik azt mondot
ta t. i. Zvinglius: hogy az Ur
vatsorájában, a Kristust lel
ki képpen vesszük: a masik
: Luther; hogy testi képpen.
Erenn Geneva Várossa is meg
zendült, a hol Calvinus Pro
fessor volt. A Fő tanatsos Uratt
Papott nagyobb része, is Lut
herrel értettek, az ő auctori
tássáért. u. m. a kit az egész
Reformátorok között leg
elsőnek tartottak: a ki azt
tartotta; hogy tsak egy szin
alatt kell osztogatni az Ur
vatsoráját ilyen fundamen
tomon: mert ott a Kristus Tes
teve változik az ostya: a hol
pedig test vagyon ott vér is
vagyon ott: De a két első Pro
fessorok, Viretus, és Favellus
ugy a Calvinus is ezekkel el
lenkezött tártottak, és a Köz
ség többnyire mind ezellel
értet: Mi lés a dologbol:
egykor a tanátsos emberek.

emberek arra kenszeritik Calvi
nust, és az ő Professor Társait:
hogy osztogassanak Ur Vatsorá
ját, még pedig a Lutherá
nusok modjok szerént, tsak
egy szin alatt; prædikáljanak
és az ostyának a Xs testévé vō
által változásárol. A mazok:
Favellus és Viretus, már vé
nek lévén, Calvinusra estek.
hogy tselekedje, ha tsak a
tanatsos Urak kedvéert is,
és engedelmeskedjen nékiek
ő pg azt felelte reá: hogy nem
endi azt néki a l. esméret, hogy
az ellen tanitson és engedjen,
a miben őtet a szent Lélek
meg világositotta, intette is ő
ket, hogy ne gondolkozzanak
oly könyen a Vallás dolga fe
lől, mert a ki meg tagadja a
Kristust ő is meg tagadja azt,
az ő M. Szent Attya előtt. Ezen
az Ifju embernek intésen g
szégyelvén magokat, azok az
öreg Patriarchak, Professorok,

Professorok anyira meg erősitet
ték magokat, hogy semmi
fenyegetessel nem gondolvan
az Ur vatsorájávaby vō jelen
létet Lelki képpen bátorság
gal állatták, és Prædikállottak.
Annak utánna a Genevai
Tanátsos Vrak, fogják mind
az hármat a Professorság
bol ki vetik, exiliumba kül
dik. A község eleget Protestál
ván. Ezek azért Argentora
tumby. mennek mind a hár
mán, a hol az előtt tanult
Calvinus János, mert ez á
Város eleitől fogva ellenke
zött tanitott értett, és nem
Calvinussal hanem Lut
herrel a Sacramentomok
eránt. ott azért 4. esztendeig
tanitottak. Kivált Calvi
nus Ifjabb lévén a Helve
tiai Religiot terjesztette;
Favellus pg. és Viretus, öre
gek lévén ottan meg hol
tak; Calvinus tsak maga
maradt, és mindjárt hire.

hire futamodik, hogy tsak ma
ga van Calvinus János. örül
tek Luther, és a Saxoniaiak,
hogy ötet el nyomhatyák.
De az Iñ bölts gondviselése
ből esett, hogy a Genevai
Tanatsos Urak közzül, a kik
leg hatalmasabb ellenségi
voltak Calvinusnak, ezek
alatt a négy esstendők alatt
mind el holtanak, és a kik
voltak is alább valo mélto
ságuak léven, a községtől
meg győzettetettek, némelyek
közzülök a Tisztségből is ki
vettettek, és igy Calvinus
Jánost magok közzé nagy
tisztességgel első Professor
nak, és Papnak bé vésik
és keves idő mulva a Várost
Reformálta, és az egéss Fran
tzia Országban Præsbiteri
umot hozott bé, v. a mint
ma pollunk Esperesteket
tett, a ki réa vigyázott mit
tanitottak a Prædikátorok
és igy nagy sorgalmatosság
gal.

sorgalmatossággal vi
gyáztak reá hogy a Luther
Márton állitását bé ne
vegyék;
Ezek igy levén, mindjárt
nagy persecutio támadt
az Országban. /: t. i. Franc. Orszb.
és többnyire tsak Calvinust
alartak, mert az egess Ország
ban alsonak tartatott, és
a tartotta a többet is ta
nátsal.
Ez azért egy könyvet ir az
egéss Urvatsorának igaz
értelméről, a mellyel an
nál nagyobb betsületet
szerzett magának. Probál
ta ugyan egy Suddetes nér
vü Cardinalis embert azö
Könyvét Refutálni, irt
is ellene. Genevát ismét
a Papistaságra akarta
venni. De ezt a Könyvet
ismét ugy refutálta Cal
vinus, hogy maga levelet
irt néki, meg követte, és
meg vallotta, hogy meg
győzette

hogy meg győzettetett Cal
vinustol, Azutánn Helve
tziában támadtának á
Socinianusok: Egy Socinus
nevüt: Olass néven Mihály
el is ment volt, és ottan
disputált Calvinussal, a
kit is Calvinus derekasan
refutált, de nem akarta
magát győzettetnek esmér
ni, hanem tsak ugyan lá
romlotta Luthert, ésaz ő
követőit, kiket minekután
na meg nem győzhetett,
volna, azután magát á
Kristust káromlani kezdet
te, nem igaz Istennek
mondván. Fogják azértő
tet Tömlőtzbe tésik, de
midőn ott is tsak károm
kodna, Calvinus János
parantsolatjából meg
égettetett.
Ugyan akkor támadtak
az Anabaptisták Helve
tziában, és már Genevák
is 300 zan voltak, de Calvi
nus mind meg téritette
egy esstendő alatt; és igy

és igy minden ezenn ő tsele
kedetit látták volna min
denek, mint valamelly Orá
culumot, és nagy Profetát
ugy tartották. Másként
is Kegyes és Istenfélő em
ber volt, mindenb mértéb
letes, kivált az ételben,
és italban, egéss életében
nőtelen volt; mindennap
prædikállott a Templomb
ezenkivül az Académiab
is Præsideált, halala előtt
pedig hat esstendővel. Es
mineb utánna 54. essten
dőkig élt volna a XV. Sec.
64. esstendőben, melyben
Ferdinandus Romai Im
perator holt, ő is meg
Gala. Prædikállottak felet
te Deza a ki az Ujj Testa
mentomot Görögből Deák
ra forditotta, és más tudos em
berek is.
Ezek voltak tehát, hár
man azok a Tudos embe
rek, a kik mint meg anyi
Dávid vitézei a Filisteusso
lonn magokat által vág
ták.

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA BUDAPEST-HAGYATÉK

Vágtáb, a Detlehem kapuja
előtt ki fakadott forrast
ki tisztitottáb, és onnan
vizet vitteneb. t.i. a Kristust
és annak az emberi talál
mányok által bé mots
koltatott, érdemét tisztánn
Prædikállottáb.
Következnek ezett Tanitvá
nyi, és követői kiket bizonyos
szakaszokra kell osztani.
1º) Germaniáb primus és kivált
leppen vō volt Melaneton Fü
lep, tsuda böltsességü ember
a ki már 17. esstendős korá
ban Physicæ Doctorságot viselt,
Amnak utánna, a Vittember
gai Akademiább Luthernek
Professor társa volt, a ki ott
Görög nyelvet tanitott volt
és 42. esstendők alatt anyira
ment, hogy Theologiæ Doctor
lévén, az egéss Német Or
ság Professorának v. Preepts
ranak hivattatott; kivált két
dolgokban nevezetes.
α. Hogy mikor Luther nem mer
ne az Augustiai Gyülésben
menni.

menni Carolus Vus parantso
latjára, ez el ment, és ottan
az Augustana Confessiot 17.
napok alatt, Görög, Deák, és
Nemet nyelven irta.
β. Hogy az Ur vatsorája felöl
valo tudományban sol lehet
Luther barátya volt, el
hagyta, és halála orájan
is ez kénszeritette Luthert
hogy valami bizonyost had
jon maga utánn az Ur Va
tsorája felöl: de Luther
félven attol, hogy a több
tudományiban is meg bot
ván koznak az ő maradéki
nem mert semmit essétöl
tselekedni, determinálni,
hanem az egéss dolgot ő réá
bizta. Ez a Melaneton Fü
lep is meg holt. ao. huius
Secul 66. A kinek ezt az
Epitafiumot irták:
Parvus erat, sed magnus erat,
sed maximus ingens,
Corpore, Doctrina, Religione,
Fide,
11º Második volt egy Dugen
hagius Nevü. Ez is hires

hires Prædikállo ember volt
és predikállásával sokat
meg téritett, Luther felett
is e prædikállott, más né
ven Pomeranusnak hir
ták (: ut supra :)

III°) Volt Carolstadius a kiról sel
jebb emlekezet vagyon, hog
Luther nek midőn az Indul
gentiák ellen szollani kezdett
Professor volt Vittembergá
ban: de meg Luther Leotol
valo félteben, a Vamburgu
mi Várban az Electornál
volt, addig a Templomboló
képeket ki hányátta: és igy
Luther néki ellensége lett
ki is el unván a veszekedést,
Vittembergában hagyta, és
Helvetiaba ment, és osztán
ott Zvingliussal Oecolam
padiussal, ott vō Professoro
kat, a reformāot promove
alta.
Helvetiab tehát Zvinlius
Oecolampadius, Carolstadi
us, Bullingerus, Zring Disci
Calvino Coëtaneus et Sum

summus amicus,
In Gallia post Calvinum Vire
tus Beza, qui Novum Testa
mentum vertit.
In Anglia Cramerus Ducci
nus Fagius, Petrus Martyr.

A Reformátiot elő mozdito Királlyok ezek.

A. Mind elejére nézve, mind
tiss tire nézve, első volt Fri
dericus Sax. Elector, a ki a
Vittembergai Academiát szun
dálta, és ottan Luthert Pro
fessorrá tette, és azutánnis
a Pápák dühössége ellen
tagatta, és Patrociniumo á
la vette, Ismet ennek Fia
Fridericus Johan. Joan Mad
dris Brandenburgicus Al
bertus Dux Prussiæ Philip
pus, Dux Hassiæ, és Német
Ország több Fejedelmei.
B. Angliában Henricus VIII^us
a ki először egy köngvetirt
Luther ellen, mejért is Fidei
defensornak nevezetett.

neveztetett a Pápától, de az
után Luther barátyának
neveztе magát, és Angliáb
a Reformátiot el kezdette
az után az ő Fia Eliatetus VI.us
a ki felette nagy Patronusa
volt a Reformationak, de
még Ifju korában midőn
16. esztendős volna meg éget
tetet, azutann ismét a ma
hires Angliai Királyne
Asszony Elisabetha. Volt
még egy Mária Királlyne
Asszony Angliában, a ki
masodik Jézabel volt, és a
Reformátusokat ölte, és ölet
te: Cramerust az Anglia Ki
rálly Reformátorát meg
ölette, égettette, de ezt az Jn
tsak hamar ki törlötte.

γ. Francia Országban a ma nag
Királlynak Henricus III. XIV.
Catharina, Regina Navar
ræ, ismet Calvinus is a ma
ga Teologiáját a Francia
Királlyott dedicálta.

δ. Poloniab Sigmond Királly
meg engedte a Reformata

Reformata Vallásnak sza
bados fojását.

ε. Magyar Országban Lajos Király
a kinek a Moháts mezején
vala hartza, a hol a Magyar
Országnak sine el veszett,
alkalmatosságot szolgálta
tott a Reformationak fojta
tására, mint Julius II. Pápa
minek utánna fel szabaditot
ta volna ötet, hogy a Tö
rökkel vö frigyet fel bontsa,
a Töröltöl igen meg győzet
tetett, és azonn hartzon meg
maradott Nemesség, abbol
a hartzbol vissa jövén al
kalmatosságot vett arra, hogy
a Reformatiot be vegye, a
melly hartzon osslán ugyan
meg is Siratot a Magyar
Országi Nemesség.

A Reformatio Rstori Közzül elsö volt.

1º Erasmus Rhotterodamus Pa
pista ember, a ki mind irá
sival, mind tanitásaval se.

segitette Luthert.

II.) Cranzius Henricus nagy Papista ember, a ki a Reformátusoth nagy Patronusa volt. Ő felölle azt jegyzették meg a Historicusok, hogy mikor a Reformáo kezdete volt, sokan el mentek ő hozza, a Darátok közül tanatsot kérdeni, hogy mondana meg mit itél a felöl a Reformatio felöl, és tsak azt felelte: Vade Frater in cellam et dic: miserere mei. mintha mondotta volna: Meny el elöllem Fráterem, és kérd bünödnek botsánatját, hogy eddig is a Pápának balgatag tanátsok után jártál, és érts a Reformátusokkal.

III.) Carolus V.us Imperator, a ki elöször ellensége volt a Reformátusoth, de azutánn Reformatora, és a Reformationak szabados fojását engedte az Augustiai gyülésb.

gyülésben, és békességet szerzett in Pacificatione Passariachi.

IV.) Ferdinandus I.us a ki a Tridentinum Conciliumot meg vetette és a Reformationak békességet meg erősitette, es az Ur Vatsoráját két szin alatt vette, 's a maga birodalmában ugy parantsolta osztogatni. Sött a Pápák közt is voltak, kik a Reformátiot nem anyira tilalmazták t.i. Alexander Pápa, és Clemens VII.us noha az A. B. C. Házonak ellensége volt elöször, ditsé retes hogy az Augustai: gyülés utánn a Saxoniai Electorhoz küldötte a maga követét 's azt irta: hogy ha még esztendeig gyülés, a Vallás dolgáb nem lészen, tsak ugy látya, hogy meg kell engedni, hogy a ki melly Religiot szeret Vagy akar, kövesse, holott az elött 16. esztendőkkel sem volt gyülés.

ötödik

ÖTÖDIK RESZ

Á Reformatio elő mene teleről.

Mikeppen ment elő a Refor
matio, az rövideden igy volt:
hogy minek utánna min
den felé hire ment volna
hogy mi történt Helvetiák
Német Országban, miképpen
ellene tettek magokat,
a Pápák corrutiojának, a
kik ellen véteni olly nagy
dolog volt és vétek, akkor,
mintha az Ju ellen ütöttek
volna pártot mindenek
mind alfo, mind felső Ren
dek mind Politicusok, mind
Celasticusok, mind Királly
lyok, mind Fejedelmek, Pa
pok, és Kösség, is el unván
a Papott jármát, azomb,
az Ju Lelketól indittatván
össve tsatoltak magokat,
és elsőben is a miséneк
áldozatját abrogáltak, a mel
tzek már kevés betsi volt
mint a többi közt egy Fő em

emberül olvassuk azt, hogy
midőn Feli sik után ment
volna, és az utonn el esvén
az ő gránát nadraga el sza
kadt volna, ezt mondotta:
nem adtam volna a na
drágomat 100 miséért. Leg
elsőben is miset abrogal
ták, hát az utánn az Vr
Vatsoráját két sin alatt vet
ték, a képeket ki hányat
ták a Templombol, mel
lyeket a Tengerbe hány
ták, némelyeket pedig meg
égettek, némelyeket pg fe
kérre raktak, és a Pápához
küldöttek, azutánn a Cuftro
mok pusztán hagyattak
mert a Baratok meg hára
sodtak, Apatzák Derj hez
mentek, Azután solemnis
Disputatiok estek, és sok
hejeken a Tudos emberek
Oeatrumot elegáltak oda
egyeleszek, mind a papista
mind a Református em
berek a tudosák közül egybe
gyültek

egybe gyültek, és ugy probáltak
közönséges hejen, ki állatása
volna igazabb, a Reformátu
soke é, vagy a Papistáké, és
mint hogy a Pápista Papok
a Traditiolhoz szoltak, admit
táltak, hanem mindenelet
a szent irásra huztak, á
melyen osztán amazok boss
szankodtanak, és igy a Kö
ség halván hogy semmi
re sem mehettek, hanem
mindenütt meg gyözettet
tek: egy szivvel szájjal azt
kiáltottak: Meg gyözettek
tek a Papistak g. gyözettetet.

Ezek után osztán közönséges
hitnek ágazatit irták,
meljen vala az Augus
tus Confessioja, a meljet
Melancton irt, és a melly
ellen mindjárt refutatiot
irtak a Papistak, és igy
mind a két rész között fug
göben volt a dolog, hanem
Carolus V^us azt végezi

végezi hogy légyen Publi
ce disputáo, és hányak ves
sék meg a dolgot ~ Confessiot
Minek okáért két Papistak
és két Réformátusok valass
tattak a Doctorok közzül. A
Reformatusok közzül elsö
volt Melancton, ex Phil
ficis Hecceus, Luther ellen
sége. Igaz az hogy sokakb
engedtek 1ör a Reformátu
sok a Pápistákt, a könyü,
és a lelki esetet nem á
nyira meg fértö dolgokb:
de mikor a nagyára men
tek. U. M. ha a Papa feje
é az A. B. C. Háznak, kell
é a Papott nötelenségre
esküdni? lehet é a bünit
a penzért meg botsatani
nagy vesszekedes lett közöt
tök, és igy reinfecta, tsak
el osslottak. a Disputatiora
fel jött Fejedelmek is el
végezték magokban hogy
támadjanak fel mind a
vérig a Papistak dühösse
ge ellen. Sött Smalcaldia.

Smalcaldia Varossaban a Fö
renden lévó Reformatorok
egyben gyülvén egymáshoz
eskűsnek, hogy töröljék el a
Papista Vallást; de Carolus
Vus. akkori Romai Impera
tor, ezt meg halván maga
követyét küldötte hozzájok
hogy tsendesedjenek meg
mert hat holnapok mul
va arra vesi a Pápát, hogy
Conciliumot indicaljon
De a Pápa nem akarta
mert félt attol hogy oljan
nagy Zenebonák nem en
gedik meg néki, hogy ott
elsö légyen; azért a Refor
matusok Francsfurtumb
ismét össve eskűsnek. Ak
kor az Angliai Király Hen
ricus VIIIus oda küldötte
a maga követét, hogy ö is
a Pápa ellen hozzájok adja
magat. Ezt meg halván
Carol Vus. és a Pápa meg
ijedtek, és igy a Papa a ma
ga követét küldötte hozzájok

hozzájok küldötte, ezt izenvén,
hogy ha tetzik Mántuaban
légyen gyüles: de Henricus VIIIus
könyvet botsatott ki, a mellyben
meg probálta, hogy nem a
Papát illeti az hogy Conciliu
mot hirdettessen; hanem a
Romai Imperatort. Azalatt
Svecianak, Danianak Királ
lyát magahoz hoditotta, és
annak bátrabban ellene
tette magát a Papa aueto
ritássanak. Mellyet látván
Paulus XXXus Tridentinumb
Conciliumot hirdet, és oda tri
tállya a Protestans Fejedelme
ket: u. m. Frider. Sax. Elector.
Philippum Hassiae Ducem. De
ezek nem compareáltak azt
mondván: hogy az nem igaz
Concilium, mert a Papa indi
calta, ma pedig nem a Papa
hatalmaban van, hogy Con
ciliumot indicályon. A Fran
ciai Király approbálta, mt.
ott többnyire Tridentumb a
Papa Vasallusi lett: Azért
a Protestansok Vormatiaban
gyülteb össve, és ott irtak.

irtak.

irtak a Tridentinumi Con
ciliumnak refutatioját, és
azt a Conciliumnak offeráltak.

Obi. Ez a Tridentinumi Concilium
18. esztendő alatt ab ão 1545. ad 1563
annum duravit. a Papa tsak
el szegyenlette magát: azért
Carolus V^us. és a Papa ismét
Parisbonában rendeltek gyülést
hogy megént disputálják a
~~gyülést~~ Vallást, oda menjen
Luther is, és az ő vetekedő
társa Eccius másod magá
val, de a feletteb võ dispu
tatio miat két Barátok hi,
deglelésbe estek és igy megint
el oszlottak. Az Imperator
meg haragudott, hogy mind
inkább inkáb neveledni lát
ta a Reformatiot, azért ismét
Fridericus Sax. Elec, és Philip
pust Ducum Hassiæ Tridentum
ban tzitálya, de akkor sem
mentek. Azért szép tsendesen
a Papa és Carolus V^us. öszve
gyüjtik a magok hadait,
és nagy speculatiot kezdenek.

kezdenek.

Ezt meg halván a Frantziai
Kirally, a Reformátusok
segitségére mén, ão 46. és igy
a Protestánsok is öszve szövet
ketvén, ão 47. huius Sec. és igy
a Protestánsok is a Papa, és az
Imperator ellen hadat in
ditanak, Mind a két resszről
nagy vér ontások lesznek és
az öszve szövetkezett Protestans
Fejedelmek anyira meg szo
ritották a Pápa Vitezit, hogy
egy ora alatt mind el vesz
tettek volna, hanem az Isten
még is meg kivánta őket
hagyni, és az Imperator segi
tségére menvén, a két erő
a Reformátusokat meg győzte
kemenyen assegyálta, és sokan
a kik a Religiok nem anyi
ra fundaltattak, ismét a
sok üldözéseket el unván
a Papista ságra vissza térteb
Fridericust Sax. Elec. is meg fog
van Philippus, pedig Dux
Hassiæ el szaladt, de meg hal
ván hogy Trider. kezében
vagyon, maga is kezebennad
adta.

adta magát, és Carolus V^us^ lába
ihoz borulván kérte, hogy bo
tsassa ki Fridericust, de az Im
perator mind a kettőtt, mint
körönséges békességnek meg
haboritoit, Hispániában kül
dötte, és tsak nem az egész
Saxon. occupalta, Vittemberga
ba is el ment, de mar az elött
5. esten. meg holt Luther
Sokan az ő Tanatsi közzülözt
kivántak, hogy ásatná fel
az ő testét, és égetné meg; de
nem tselekedte Hispániák
az Elec. meg izeni: hogy halál
a Fején: mert az álta azt a sen
tentiat mitigálta, és a halál
hejében holtig vo tömlötzre
itelte.
Ezt meg értvén Frid, az Elec. Mau
ritusnak, a ki az ő Rab társának
Filepnek atya Fia volt adja,
Mikor ezek igy vannak az Imp.
Augusták ismét gyülést hirde
tett, és ott mandatumot ad
hogy minden a Tridentinumi
Concilium szerént hidjen; de
még akkor nem végződött el
akkor a Concili.

a Concilium, azért hogy addigis
tudják magokat mihez tarta
ni, egy Interim nevü könyvet
irtak a Papisták mellyben
a Religionak minden pune
tumait le tettek, és majd 14.
esztendeig ezt tartották az ő
Religiojott regulájanak.
Mikor azert a Reformatusott
állapatyok ily siralmas vol
na, ismét tsak nyögtek a Pá
pistaság járma alatt, sokan
pedig el unván a persecu
tiot, ismét a Papistaságra tér
tenek, hanem az Ir fel indi
totta ezt a Mauritiust, a ki
Fridericus successora volt
Saxoniák. Ezt tithon az egész
német Országnak Fejedelmeit
el járta, és alattomban ki
vette belőlök, hogy a karná
nak é meg a Pápa mott el
lene mondani, azott jármo
kat le vetni, és azok el
len kardot kötni, és töb
nyire mind resolváltak
magokat. A o. ősve szedik
a magok hadait, és Mau
ritiusá.

Mauritzius a többek között
német Ország Fejedelmekkel
edgyüt, leg elsőb is az Impera
tor ellen rebellált, és ezt egy
pen Bétsig üzte, az ő városit
pusztitotta égette. Ezt látván
az Imperátor meg ijedt, és
békességre kéri ismét a Refor
matusokat, és igy a Tridentinu
mi concilium is el oszlott
et āa huius Sec. 52. Passadiumb
bekességet szerzettek.
Ez a hires pacificatio passavi
ensis a mellyb conciudáltáb
hogy soha többé senki is a
Papát v. az Imperatort a Val
lás dolgáb ne kövesse, és ne
tartson vélle, hanem a kinek
a mely vallás tetzik azt kö
vesse.
Ezek estek Carolus Vus Impera
torságában: de a bekesség
nek közb jároa volt Frid. Ius
Ez is azutánn Imperátorrá
lett. ezt a bekesseget confirmál
ta. Ezután volt Maximilian
IIus a ki elegéttergealt Vius
Vus Pápa, hogy bontsa fel a
Passavium

a Passaviumi végezést, de nem tse
lekedte. Sőtt magának Simbo
lumul ezt vallásztotta: Consci
enciis dominari velle, est coeli
arcem invadere; igy a Religio
szabadságát meg engedte. Ez
után vo Imperátor Rudolfus
IIus szinte azt tselekedte, anyira,
hogy már ma az Imperator
esküvésében benne vagyon,
hogy mind a három vallást
oltalmazzák. Es igy vitte elő
az Ifn Német Országb a Refor
matiot sok tövisek és perse
cutiok allatt.
Második hellye volt a Refor
mationak Helvetziáb. En
nek elő menetelérol is szoljunk
valamit, feljebb g mondánk,
hogy Zvinglius opponálta ma
gát itt is Simoni Mediolanen
si, Indul. nundinatori, az után
az egész Helvetzia az ő pél
dájára a Reformást bé vette
Leg elsőbenn is Tigurum, és
Basilea Reformáltatott, és
több Városok. Midőn ezt lá
ták a Pápák követői
azon voltak.

azonn voltak, hogy ottan is le
gyen disputáo a Vallás felöl
és determináltatván egy bi
zonyos nap, Oeatrumot tsi
náltak, s oda nagy sokaság
gyült, hatalmasan meg dis
putáltak, és erre a Disputáora
mindjárt 600. Ellésiástikusok
Reformáltattak, és a mint
meg fogjuk látni, itt boldogabb
elo menetele volt a Reformá
tionak, mert mindjárt az el
só Generalis gyülésre a képe
ket a Templomokbol ki hány
ták ao Sec. 33. meg 1526 kez
dette volt Zvinglius a Refor
matiot Helvetiáb mikor meg
Luthernek, hire sem volt
azon a részen, és ő már aze
lött mint egy disponálta
Helvetiát a Reformatiora,
s akkor osztán könyü volt
néki azokat a maga részé
re hajtani: végre pedig
ao 1526b. irattatott a Helveti
ca Confessio, melly 1526b. ugyan
ottan meg bövittetett. mely
nek mi is Magyarok
subscribált

subscribáltunk 1567b.

Harmadik heje volt a Refor
matiok Belgium melly
kerdödött 1522. és mind a 29
terjedett akkor pg egész Clás
tromokb a Baratok mind
Reformáltattak, és igy a többi
Országok is, ezekk példajokra
fel indultak, mint Gallia
1523. Az Evangeliomot tanita
ni kerdettek Graonapolisb,
Toletumb, Poloniáb Silésiáb
ugyan akkor L° Brassulorfolodt
Brasslai Abrosius által, de
már akkor kerdettett volt egy
Thurzo János nevü, ugyan
Brasslai Püspök a Reforma
torok gondolkodni ao 1523
et hic consequens primor
Reformator exhibens versus
Zvinglius Helvetiam docuit Saxosq
Lutherus.
Gallos Calvinus Scotunorius Cramme
rus Anglos
Litvanos Rudvinus Olestricusq
Polonos
Dassius ast Belgas, Tu Buginhane
Danos.
De hogya

De hogy a magunk Hazájárol
el ne feleytkezzünk, midőnn
más Országrul szollunk. Szol
junk Magyar és Erdélly Or-
szágrol is, mikeppen vette
bé a Reformátiot meg pg hog
a dolgot eleitől fogva kezdjük
bizonyos punctumoera kes szed
ni a dolgot.

1º) A Luthertől kezdett Reformatio
előtt 100. esztendővel már a
Magyarok Huss János tudo
mányát bé vették, és nyilván
vallottak.

2º) Kristus Urunk születése utánn
1420. g. a Magyarok Sigmond
névű Királlytol, a ki 28dik
Magyar Király volt, máraz
Evangyeliomi igasságért per
sequaltattak, és sokan a Val
lásért, ts. egy páltzával küldet
tek ki Magyar Országbol,

3º) Ereth a Magyarokh egy rész
moldvába, más rész Oláh
Országba ment, és ma is fel
vagynak ott a maradéki
és vélünk ugyan azonn egy
Vallást

Vallást hissnek, nemély rész
pedig Magyar Országban lap,
pangott. hoc facta est ao 5424.

4º) Noha pg az Evangyéliom el
lenségi minden igyekeretek
azon voltak, hogy az igasság
nak követöit el vesszesek. de az
Jn g hagyott közöttök sokakat
és a Sápistakh dühössége
között ugy meg nevelte Jn azokh
szamokat, hogy már 1580 g. Ellá
jok volt a Magyarokh és gyü
lést is tarthattak.

5º) Abban a gyülésb a magok hi
tekh articulusait irták a Ma
gyarok, még pg azokh is majd az
értelme volt mint a melje
ket azutánn 50. esztendővel ir
tanak Helvetziák, és azokh
a hit articulusait, a magok
Királlyának Ladislaus Vrusnak
a Magyarok 33dik Királlyak
küldötteb, mert akkor vádoltak
ötet a Vallás dolgáb, és igyart
a Confessiot mint egy a magar
mentségére irták, h lássa á
Király, h ök semmi Eretnek
tudományt

tudomány nem hissnek, és az
Ju a Király sivét ugy hoz
zájok hajtotta, hogy a Gyula
Fejér Vári gyülésb maga a
Király azt Confirmálta.
6.) Ezek után az idők utánni
kezdett osztán hallani a Lut
her és a Melaneton hire
Magyar Országby, a melyen igen
örültek hogy a Felsőb Országby
is vélek edgyütt értők talál
tatnak. Minek okaért hogy
meg tudhatnák igazánn,
ha valyon azt vallyák é a Lut
hertől, és egyebektől Refor
máltatott Eklésiák a mitők
és hogy a Reformatiot osztán
jobb terjesst hessék Magyar
Országby, tehát a Tudos embe
rek igy kezdettek 1tőr fel men,
ni Academiaera, hogy ismét
az Evangyéliom tudomá
nyát nagyobb mértékben
le hozhatnák.
Leg első azért, a ki Akademiákra
Magyar Országrol a Magya
rok közül

rok közzül volt Muritius Cyri
acus. Ez meg halván a Vittem
bergai Akademiának hirét
melyb Luther a szent Irást ta
nitotta, kivánta meg tudni,
ott is mit tanitanak, Meg
akkor Luther is élt és ő volt
első Professor, második Melank
ton Fülep, a ki Luthernek igen
nagy Barátyá volt, és ennek
adták meg l. essőben ezt a ti
tulust. A melyel ma az Aka
demiakon ma az első Professo,
rok élnek, V. hivattatnak, tz
Magnificus Doctornak hivat
tassék 1524. v. 2. azt követtek
osztán többek is, mert 1524.
egy nehányan fel mentek
minek utánna az első lejött
volna, és az Akademiahoz
tanito Nagy Doctorokk ból
tsességét meg beszéllette va
U. m. Lutzi Dienes, Gleba Pa
lás, Budárol vo, Gal, Setsi István
Devai Biro Maté, Debretzeni
Gergelly, és egyebek.
7.) Az 1523. pg meg irigylette a
Sátán az Evangyeliomnak
illyenfoj.

illyen bőv fojását, és az Ország
nak romlását, Magyar Ország
ra azért nagy persecutiora
inditotta a maga Fiatt, meg
pedig illyen alkalmatossa-
gal, Volt akkor Magyar Ország
ban egy igen Ifju Lajos nevü
Király, a kit a Papista Püs
pökök fel ültettek a Refor
matusok ellen, és a közönsé
ges Gyülésb el végezte, hogy
valahol Luther Mártonkö
vetöi találtatnak az ő Ország
gáh, minden személly váko
gatás nélkül, a kár Politi-
cusok, akár Eklésiasticusok, ölet
tessenek, és égettessenek: de az
Jn ha keves ideig az öveinek
perturbáltatásokra el botsá
totta is, mindazáltal felette
nagyonn meg gátolja, nem
egy Julianus Cardinalisnak
ösztönözéséből a Törökökkel
lötött frigyet fel bontotta,
a melly hit szégéséért az Jn
igy meg büntette, hogy a Ma-
gyar Ország szinét a Mohátts
mezejében többnyire mind
2200 ezer a kőznepből 58 el vesztette
az Urakból

elvesztette, mely haragot az ő képé
ben egy Poëta igy Siratott meg.

Romulidæ Cannas, ego Varnam
Strage notavi.
Discite mortales ō temerare fidem
Me nisi Pontifices iussissent rum,
pere foedus.
Non ferret Scythicum, Pannonia,
ora iugum.

Ez hartz esett 1526. az Jn pedig
ezt a hartzot és persecuti
ot a Reformationak elöme
netelére forditotta, mert a
meg maradott Nemesség, mind
Magyar Mind Erdélly Országh
meg keseredvén sok Attyák
szép szép Fiai~~tak~~ halálán
melyben mind tsak a Pá
pának Istentelenségét okoz
ták, egy szivvel lélekkel
azon voltak, hogy a Pápá
nak contradicályanak, és
mint hogy még az előtt ñ
mertek magokat olly világos
San mint a Német 's Magar
más Ország bélieb Reformá
tusokk mondani. 's nem is
vettek be azokk Confessiojo
kat leg elsőben is ao 1526. Er
dellyben kezdődött a Refor
matio.

a Reformatio, meg pg Szeben
be, a mely Városnak Papjai
Silesiák vō Fi Petrus Svidas
ter, második Rámats Matyás
tudos emberek voltak annak
a Varosnak Reformaloi.
Azután az egy Várostol kezdett
a Luther, és a Melaneton,
Tudománya terjedni az egész
Erdely Országban, mert a Sze
beni Kalmárok Német Or
szágbol sok drága szortekakat
ki hordván, azok között sok
szép könyveket is ki hoztak
Azután 1588.b Erdélyből a Je
suitákat mind ki hajtottak
és igy a Reformationak boltog
elő menetele volt, migosz
tán egy Blandrata névü
Zocinus medicinæ Doctoraal
meg nem háborittatott, a
ki is Joannes IIus Király és
Erdelyi Fejedelem Országlása
alatt, a Sociniana Vallast
Erdéllybe bé vitte.
1º) A Körös és Maros vize között
lévő Tartományt, egy nagy
emlekezetü Vri Asszony Jak
sies Péter

Jakses Peterné Reformálta, a
ki is nem szánván a maga
idéeig vō költséget, ez jeles mun
kajat elebb vitte.
2º) Debretzen Várossát egy Pap, Bá
lint névü reformálta, a ki
nek hirét Török Bálint né
vü Fő ēr. g halván, felső
Magyar Országrol Pápárol, nag
költséggel el hozta.
3º) Derekszászt egy Rádán Balás
reformálta.
4º) A, szilágyságot egy Deretslei
névü reformálta,
5º Munkáts Várossát, és abban egy
Fő embert Pátzovitz Petert egy
Kálmántzi Márton névü reftā.
6º) Ully helyt, és az egész Dodrog
körül vō Tractust egy szilvá
si Mihálly névü Reformálta.
7º) Patakot és ott lévő nagy Fő
embert Prinyi Pétert, a Pata
ki Collégiumnak 1e Profes
sori Kopátsi István, Szta
rai névüek, a kik a Collegi
umot is Reformálták 1549.b
vagy hogy miolta már a
Pataki Collegium Jñ sege
delmeāal

segedelme által senn áll
és az Ju igéjét ha szinten
sok tövisek közt is hirdeti:
már ezenn 1777 esztendeig 229.
esztendeje. Ennek a nagy pél
dás emlekezetü, Fő embernek
osztán Prinyi Péternek példá
jára, sok Familiák, és Uri
emberek Reformáltattak:
a ma nagy Grosi Familiák:
Bottyánij, Zrinyi, Illyés házi
Forgáts, Turzo, Károli, Botts
kaj Familiák.
8o) Ez a Sztárai Mihály refor
málta a Barányát, és Drá
va melyékét, mind a Totokat,
mind a Magyarokat, a ki
Debretzeni és Tokalyi Pre
dikátor is volt. De a fejjebb
meg irt nagy Familiákk
Reformáltatásokk kivált
keppen vo fő oka volt egy
Badietrius révü Pétsi Pasta pris
Püspök, a ki maga bennvolt
a Tridentinumi Concilium
ban, és ott is sokat dispu
tált a Papista Vallás ellen
és mikor sem mit sem tehe
tehetett

tehetett a Papák vétkek ellen
és fuvalkodásainak, a Papis
ta Vallást anyira megutál
ta, hogy onnét haza jöven
egess igyekezettel azonn volt,
hogy a maga Püspökssége alatt
lévő Tartományokat reformál
hassa. Sokra is vitte a maga
halgatoit, és midőn látta hogy
az ő Püspökssége alatt valók, mind
edgyet érteneh, maga is refor
málodott, a Püspökséget el hag
ta, és egy Reformáta Uri Ass
szonyt Feleségül el vett, s en
nek példája többet tett az Vrak
közt, mert azután seregestől
kapták a Reformátiot. Ezután
nyerték meg a Reformátusso
kat is, hogy Püspököt tehesse
nek magok közt mind Ma
gyar, mind Erdely Országban,
Magyar Országban nevere
tesebbek voltak négyen.
α Melius Péter ez már meg
állapodott idejü ember volt
hogy a Scholák ment tanulni
és az Abetzét már bajusos
korában kezdette tanulni:
mikor a tanult

mikor ő tanult egyszer nagy
fel szoval olvasván az abécét
a Professor háta megé lopodik
és sokáig halgatta, mitsoda
buzgosággal tanult; ez szegény
essre vénén el szégyenli ma
gát, melyet látván a Professor
igy biztatya: Notsak disce me
lius Petre, ember lesz még te
belőled, az oltától fogva reá
ragadt a melius Név. mind
eddig Melius Peterek hivták.
Ez annak utánna tudos ember
lett, és Academiákra ment Vit,
tembergáb az Oskolát el hag
ván: de ao 1556. sok Arianu
sok támadtak Erdélyben
és Magyar Országban leve
let irtak utánna Vittember
gáb, h. jöjjön le, és a maga
Arianismus alatt nyögő ha
zájának tudományával szol
gáljon. Le jövén azért mind
járt, Debretzeni első Pap lett
és egyszersmind a Tiszán tul
s innen valo Ekléziákt
Püspökje

Püspökje lett, Ez azert 1558. h. jeles
könyvet irt az Ariánusok
ellen, és ki nyerte az akkori
Erdelyi Fejedelem, és Magyar
Országi Királytol II. Jánostol
hogy az Arianusokk le tsen
desitésére Gyula fejér Várán
gyülés légyen, és ott sokat
disputált Blandratával és az
ő Társaival. Ez volt tehát első
Püspök a Reformatusok közt
Magyar Országb.

β. Ennek halála után tettek Gön
tzi Györgyöt ugyan Debretzeni
Papot, Melius Társát ao 1577.
s a Váradi gyülésben confirmál
ták

δ.) Ez nem sokáig élt a hejett tet
ték Bánfi Benedek nevüt, azt
pg Károlyban választották

γ.) Ez után Göntzi Mate névüt,
a kit a Tornyai gyülésben
confirmáltak. Erdelyben
öt Püspökök voltak elöször
u.m.

1º Dionisius Alesius 2º) Andr.

2o) Andreas Sándor, Devai Predikátor.
3o) Göntri Máté Magyar Országbol Erdélybe ment &. fuit minister Agropolitanus,
4o) Ioannes Ungvári, Pastor Albensis.
5o) Küllenkb Balás Alvintri Predikátor.
Minek utánna a Reformátiot ily jo karban hejhez tétték, azután bátrabban kezdettek Sijnodusokat tartani Magyar Országban a Reformátusok. melyek között leg nevezetesebb Sijnodus Celebraltatott l. elsőb is ao 1567. Debretzenben, a hova gyültek, a Fiszantul és innét vo Tanitok 17 Seniorság alatt valok és abban a Sijnodusban vettek be a Helvetica Confessiot, melyet irtak Helvetziák, melyet kezek irásával is, Tigurumi, Bernai, és Genevai Akadémiák, g erősitettek

meg erősitettek. azont vallottak és bé vettek az Angliai, Scotiai, és Belgiumi Ellésiák sött a Német Országi és Lengyel Országi Ellésiák is.
Igy vitte tehát In a Reformátiot elébb elébb Magyar Országb és azután több Confessiot is irtak, mint Csengerek, Bartfán Erdődön, Tornyán, Berekszázb, Váradon, Károlyb, és egyébütt is, hol edgyik, hol másik Pápisták vétkeiket abrogál ták, most az Auricolaris most a Papok erőtlenséget, most a Papok rendiről, öltözetiről, tanitásokt rendiről, majdegebékről.

HATODIK RESZ.

A Reformátionak meg gátolsiról.

Kivált képpen vo meg gátolja a Reformátionak volt az ördög, a kinek ez a szokása: hogy ha In mágának Házat épit, ő is az In Házának ellenéb Cápolnát erigáljon fel.

erigáljon fel.

Továbba á sok Eretnekségeknek támadása, mert az Evangeliomi szabadsággal vissza élvén sokan Eretnekségh esteh, mint az Anabaptistáh, Socinianusok, Arianusok, Ehez járult a Jesuitáth támadások; mert Ignatzius Katonából lett Barát a Papáh engedelméből, egy szerzetet támásztott, a mely a Js. követőitől Jesuitáth neveztetni ~ Jesus Társainak. Ezek ellen szépen jádzott egy Logicus mondván:

Si st socii Jesu, aut in nativitate, aut in Vita, aut in morte; si in nativitate boves, sunt, et asini, si in vita Publicani. Si in morte Latrones. Ezek már látván a Reformátusoth természeteket, hogy tsak mindeneket á Sz. Irásra huznak, meg vetvén a Traditiokat, egész igyekezettel á Sz. Irást tanulni, és á mint lehet a magok állatásoth állitására fatsarni, kik meg fatsarni kik meg eskűszneh a Pápa Auctoritásának oltalmazására, és ha ezek a Pápistaságnak eget Vallaikon nem tartottáh vā, mint á Poëtáh állatyáh Atlásrol. eddig régen le dült volna, de ezek mind titkon, mind nyilván, mind szabados, mind tilalmas utakon, azt mind a Végig oltalmazni igelesteh.

De leg inkább meg gátolta á Reformátiot, ez a nagy gyűlés, a mely Carolstadius, és közt támadott az Vr felől, a mely ma is vagyon az ő maradékibb, meg pg nagyobb mértékben, a midőn edgyik magát Lutheránusnak, a másik Calvinistának nevezi A mely mai ellenkezés innen vagyon olyan nagy mértékben, hogy meg tudjuk

Obi. A boldog emlékezetű Luther halála után támadtak olyan Vbiquitáriusok, a kik a Kristus testét

a Kristus testét mindenütt
jelen valonak mondottak
lenni, kik közül nevezete
sebbek voltak ezek: Smidd
linus, Chemmitius, Kitterus,
+ ezek egy könyvet irtanak +
a mely felöl Luther ugy nem
is álmadott: p. o. hogy az em
beri természetnek tulajdon
ságivá lettek a Xsb az Vr Va
tsorájában, a Consubstantiatio +
+ melyet liber Concordiának hiv
tak, melyben olyan sok vét
kes állitásokat irtak.
+ Mert ők azt akartak, hogy
minden Református annak
á könynek subscribályon. ali
pedig akar ne is nevezteszek
Augustánusnak. Mivel pg
sokan a Protestánsok közül
nevezetesen Daniák egéss
Városok, Familiák n subscri
báltanak, azért két részre
osztottanak, egyik mint hogy
Calvinust követte Calvinis
tákk a masik Lutheránu
sokk nevezettek. Mind azaal
már az előtt megvolt ennek
a Visszálkodás.

a Visszálkodásnak fundamentoma
mint feljebb meg lehet lát
ni. Mert midőn Luther a
Vormátiai Gyülésben Carolus
Vustol. proscribáltatott, akkor
Frider. Sax. Elector. a maga
Várák Vamburgumban lappang
tatta őtet egéss 10 holnapo
kig, félvén az akkori Pápa
Leo Xus. dühösségétől, az alatt az
ő Professor társa Carolstadi
us, mindelebb elébb vitte a
Reformatiot, és Vittembergák
a képeket a Templomokból
ki hányatta, az Vr Vatsoráját
két szin alatt osztogatta, á
melyen igen meg haragu
dott Luther, hogy miért tse
lekedte az ő hire nélkül:
azért ismét a képeket vissa
hordatta, és magát Carol
stadiusnak nyilván valo
ellenségének lenni declarál
ta: sőtt azt irják a Histo
ricusok, hogy pézt veretett
és ugy küldötte el Carolstadi
usnak iljen feljül vo irassal:
Pecunia.

Pecunia adopto te ni hostem perpetuum. azután egyebek ellenkezött értettek, és ao 1527. könyvet irt Luther Carolstadius ellen, de sensu verbor Sacrae Cenae. Ennek a vissál kodásnak le tsendesitésére osztán a nagy emberek gyülést hirdettek. Marpurgumb és ottan mind a kettőnek lelki esméretere támasztottak kérték az Istenért is, hogy azt az ördögi gyülölséget, a mely anyira meg akádájoztatta á Reformatiot, hagynák el, és harmad napon meg békéllettek, többnyére mindenk meg egyeztek, azt is igértek, hogy többé nem vissálkodnak hanem egy mást el tűrik. Most hány dolgokb ellenkeztek a Lutheranusok és Calvinisták egy mástol, Matesius Samuel 92. dolgokat számlál elő. én pg egynehányakat emlitek azok közzül.

1º) Az Ur.

1º) Az Ur Jesus Kristusb az ő Isteni személyének az emberi termé szettel vō edgyesülését hiszik a tulajdonságokra nézve meg fundáltatottak lenni: Comunicationem Idiomatum vocant. azt hiszik hogy az Imi tulajdonságok közzül némélyek ā minden hatoság, mindenüt jelen valoság, minden tudoság, az emberi természettel is közöltettek.

2º) Nem hiszik hogy az Im az embert a haragra is el rendelte volna; hanem hogy mindeneket az idvességre el választott, de hogy elkárhoznak magok az okai.

3º) Hogy az örök életre el látott hibből leszén az örök életre vō el választás.

4º) Hogy a Jesus Kristus mindenekért meg holt.

5º) Az Auricolaris Confessiot szükségesnek mondják

6º Hogy mikor meg haljuk a Jesusi nevet, ottan mindjárt térdre esvén süveget kell.

süveget kell venni.
7º) Hogy a Templomokh képeket,
Orgonákat kel tartani, és
egyéb sok pápista tzeremo
niakat is meg tartanak.
De nagyobb az hogy az Vr Va
tsoráját ostyával, és tsak egy
szin alatt vészik, mert azt tart
ják, h tulajdon képpen ott
vagyon az Ur Vatsorájában,
de alatta é vagy felette, v. ben
ne az ostyák, nem tudják,
azért illyen képpen determi
nálják; hogy alatta is, felette
is, közepik is, a ma vers szerént
In, cum, sub, totum turbant vo,
cabula mundum.
Látyuk hogy mely nagy, és sok
dolgokh ellenkeznek már ma
mi velünk a Lutheránusok,
Sött sokan olyan ördögi gyü
lölféget tartanak, hogy
a Papistáttnálsegyéb Eretne
kekhnél feljebb gyülölnek,
és utálnak bennünket, és
a hol modjok vagyon benne,
meg is mutatyák. Vagynak
mind az által oljanok is, a lik
békesegnek

békességnek szeretői, és eleitől fog
va azonn vagynak, hogy a
két Vallást egyb edjeztessék,
a mint h igaz is, hogy könyü
volna mi közöttünk az ed
gyezés, mert amint felyek lá
tuk, ts. az Vr. Vatsorája felöl
volt az ellenkezés, ott is nem
anyira jött kérdésb a Kristus
testének vélünk vō közlése,
hanem ts. annak modja: ha
lelki, v. testi képpen vétetik
é a Xs. Mi lelki, ők pg testi
képpen mondják, és v. az ostya
felett, v. benne, v. allatta lenni
tanityák a Xs testét. Ezert is
Helvetziák Luthernek akkor
irtak vā, hogy légyen békesség
közöttök. Luther akkor beteg volt,
hanem betegségéből fel gyogul
ván irt a Helveticusokh, és
a Helvetica confessiot appro
bálta: e felöl azt irja: Ebben
az egyben még minden mo
don nem edjezek meg az Vr
Vatsorájáb a Kristusnak Lel
ki képpen vō jelenléték ugy
mond, mind az által igyekez
zünk azon, hogy légyünk egy
másnák szeretői. Minékünk.

Minékünk pg ez a tisztünk,
hogy kérjük az Int azon, hogy
tselekedje azt, hogy légyen
egy ahol és egy Pásztor, és tse
lekedje azt, hogy nagy Lelki
örömmel énekelhesse, a Sz egy
Ház azt, a mi vagyon. Sol. 133.
Ime mely jo, és mely nagy
gyönyörűség, az Atyafiak lőst
az egyenesség, ha bélével
edgyütt lakk Amen: Finis
780 h 5. ~~[illegible]~~

DEDUCTIO PRO-
testantium a' Seculis
prioribus, et enumera
tio Rituum ac Cœrimo
niarum, qui post tria Chris
stianismi Secula priora
in Eclam inrepserunt.

K. Midőn azt kérdik a' Re-
formatus embertől, hol
volt az ő Eklésiájok, hik
voltak, és hol laktak
annak tagjai? Midőn ezа
Vallás ujjnak láttatik, hogy
hogy lehetne, a Historiák
bol meg mutatni, hogy
az Apostoli Eklésiáll val
lásoltál meg edgyez a' mi
Vallasunk.
F. Két féle képpen: elősör gon
doljuk magunkat a Bent
Peter Templomába, lenni
a melyben a Pápistáll
minden tzeremoniájok
rendel vagynak le festve,
elkezdvén

el kezdvén a Reformátio
nak kezdetétől, fogva egé
ssen le menvén az 3dik
száziban, minden ritusokat
és dogmákat, a melyek ez
vagy a maz Seculumban,
az 3ém első Seculumon ki
vül jöttenek bé az Eklési
ában, ki küldjük rendel, á
melyeket ha ki küldünk
tsak az Apostoli Eklési
áknak együgyüsége és tiss
tasága marad a Romai
Eklésiákban, a mely is a mi
énk.

2ó El kezdvén Luthernek és Zving
liusnak idejetől fogva Se
culumonként elő számlál
juk azokat a népeket, á
kik azt vallották, a mit
mi egésslen az harmadik
százig, azt is meg mondjuk
hol laktak.

Pars 1a Cap. 1. De ritib et Cæreon.

K. Mit lát elsőr is a Refor
mátus a Sz. Péter Templo
mában.

Templomokban

F. Magát a Templomot L. á
melly Péternek Szenteltetett

B. Az oltárral és az Asilummal
edgyütt.

K. Mutasd meg rövideden, hogy
nem a mi egygyüségünk
ujj a Templomra nézve, hn
az ellenkezőké, a vagy mi
képpen lehet ezeket á szo
kásokat a Régi Apostoli Ke
resztyénett együgyüségeket
venni.

F. 1ó A mi a Templomot illeti
ib az Istennek kel egyedül
szentelni a Templomot, á
mint a 4. 5dik 5dik százb volt
mert azt mondja Agoston
Doctor: A Templomot tsak
az Istennek kel épiteni,
és szentség török lennénk
ha akarmely teremtett ál
lat számára Templomot
hagynánk epiteni.

2ó Az 5dik száz közepében kez
dettek előszőr epitteni szer
te szelyel a martyromott
emlekezetére Templomolat
v. Kápolnák.

vagy Kápolnák Szüz Má
riának ezenn közönséges
neve után: Θεοτοκον. v Θεο
μετηρον. t. i. Istennek Szülője:
de meg kell jegyezni, hogy
az Istennek ditsőségére tse
lekedték ezt is, a mint hog
ezenn szándékbol a 6dik százb
is épitettek Templomok
sok helyeken. U. m. K. Já
nost, és az Apostolott szá
mokra.

3º) Mint hogy a 7dik százban
már nagyobb betsületek volt
a Szentek, Gergely Pápának
parantsolátjábol, a hol va
lami Szentek testének vala
mi részetskéje volt Templo
mot epitettek. A 8dik száz
ban már oly nagy erőt vett
a Szentek eránt vo tiszte
let, hogy azott tiszteletekre
Templomok épitetnének.

Consect. Mivel hogy a 8dik
százban epitteték a szentek
tiszteletekre, a Templomok
tehát ezа szokás töröltes
sék el.

II.º) A mi az olt.

II.º) A mi az Oltárokat illeti 1º az
Oltár helyeben légyen az Vri
asztal; mert a 4dik százban
emlekezete sem volt az Oltár
nak, hanem asztal volt, a
melyre a Községnek aján
dékat, hej hezteték, és a mel
lyeken szolgáltattáb a Sák
ramentomokat; a honnan
az 3dik százban egy Cecilius
névü Sogány igy panaszol
kodik. a Reformátusok ellen:
Miért nintsen Oltárok.

3º) Az 5dik százb kezdettek épi
teni Oltárokat, a Szentek
emlekezetére, a melyekre hej
hezteték az ő testeket, de a
Carthágo béli Concilium
által egyre szerti ez a szokás
el töröltetet, ezen beszédek
által: Tetzet minékünk, hogy
az Oltárok, a melyek uton
ut félen, a szentek emlele
zetire épittetteneb, ha nints
azokon az ő valoságos testeb,
hogy az oda való Püspölök
által, töröltessenek el, hale
het. Vid. Caratiza.

3º) Az 6dik százb.

3º) Az 6dik százban már tzifrabb
Oltárok épittettek.
4º) A 7dik Százban már szorgal
matosabban, minden felöl
össve keresvén, az Apostolott
és Mártyrott testelet, azö
imádásokra oltárokat ren
deltenek: v. epittettek.
5º) Az 8dik százban már anyi
ra mentek, hogy nem hog
Oltárokat, hanem Templa
mokat is epitettek azö tiss
teletére: tehát &c.
6º) A mi az Asilumot illeti
legyen a Magistrátusoth
arra hatalma, hogy a go
noss tévöket a Párokjárol
ki végyek, mint a 7dik Se
culumby, 1º 5dik Bonifaci
us Papa volt, a ki a Tem
plomb az oltár mellet sza
badságot adott akarmelly
gonoss tévöneb.

§ II A Pápárol.

Látjuk másodszor itt a Pápát
1º Különös öltözetb 2º) hogy
különösen valasztatott.
3º) az ö Különös titulusait. 4.
szer 4.

4º) Azö testeken és lelkeken valo
hatalmat.
K. Hogy lehet meg mutatni
hogy ez a nagy méltoság
ellenkezik az Apostolott
régi egygyügyüségekkel?
F. Ha meg mutatjuk hogy ezaz
Apostolok ideje utánn tsu
szott bé, és elö számláljuk
mitsoda, melyik Seculumbz lez
dödött.
α A mi az öltözetét illeti a
Pápának le tégye 1º az a há
rom koronákkal ékesittetett
Püspöki süveget: mert a XIII
Százban 7. Orbán Pápa szerzet
te 2º A több Papai öltözetet
is. mert a 7dik százban Gergely
Pápa tett rendelést a Papak
öltözeteröl, a honnat a ke
nyességböl lett, hogy a 9dik
és 10dik százban bársonyb
és Stálátban öltöztenek.
b A mi a különös titulussait
illeti: nevezte magát.
1º) Eklésia jegyeséneb és Völe
genyéneb, mert a XIIIdik százb
Innocentius

Innocencius 3dik Pápa hivat
ta elöször magát annak.
2o) Nem ts. a Romai Pápát lehet
mondani Pápának; hanem
a Püspökőt is; mert a XIdik
Százban Hildebrandus állitot
ta azt. hogy tsak a Romai
Püspökőt lehet mondani
Pápának. holott Baronius Pá-
pista Historicus meg vallya
hogy az előtt minden Püspökő
het Pápának hivtatad annum
850.
3o) Ne hivassa magát közönsége
senn Püspött: mert az 7dik
Százban Ie III Bonifaciust adta
ezt a titulust Phocas Constan
tinapoly Császár Czirják Pat
riarchára vö haragjában
egyszersmind hogy a Romai
Papa előtt fel kapjon.
4o) Nem tarthatya magát Pé
ter Successoranak, és hogy
a Kristus hagyta volna
maga utánn másodikke
földön. mert az egésszen
az 3dik Szaznak közepéig
nem hallatott senkitöl is.
a. mikor.

a mikor Leo Pápa vissza él
vén Kristus Vrunk ezen mon
dási szerént: Mate. 16. Te vagy
Peter ezen a kő szibban épitem
fel az én Anya Szent egy há-
zamat. elöször ő vetett funda
mentomot, hogy a Romai Ekla
mindenikk elsöbbléggyen a
mely meg is lett, mivel hogy
az ő utánna valo lövethezen
dök is szerettek Uralkodni.
5o). Pontificis maximi titulus, mint,
ha a Romai Püspökőt illetne,
a X. Százban kezdődött: mert az
előtt más Püspökök is éltek
ezzel, a mint ezt ad annum
397. Baronius meg valja
a ki az Aréta béli Püspökőt
Maximusnak neveri.
6) A mi a Lelkieken valo hatal
mat illeti, hogy a Kristus
tol, Pétertől, és az ő Successo
raitol vette azt a hatalmat
hogy a mit akar mind égen
mind földön, meg old és meg
köt, és egyebek a melyek
innét follynak ö. melly
szerent azzal tar.

szerént azzal tartya, hogy mint
egy Lelki Fejedelemek egyik
Királytol el veheti az Orszá
got, és másnak adhatya, és
ha kinek kell pénzért idves
séget is ád.

1°) Dézma a 16 százb a Triden
tinumi Concilium ban véges
tél, hogy vagyon a Pápanak
hatalma dézmat vetni más
ra excommunicationak bün
tetése alatt, ezt pedig kezdet
te elöször III. Calixtus Pápa
a 15 százba tehát ez is mul
jon el.

2°) Rotæ Armatæ a XIV dikbe XXII.
János Pápa által, a ki gondol
ta ki Regulas Cancellarias
Apostolicæ rotæ. azaz a Pápa
házába minden népett
a kik tsak Papistak pénzett
ügyelért vo él igazitása.
Beneficior reservationes. ex
spectativæ Provisiones á
Pápa akaratya szerént.
Annatar iura: azaz a holá
Püspök.

a Püspök, vagy Abbás meg holt.
mig mást tettek, addig a jö
vedelem a Pápáé volt.

3°) Episcoporum repræsentatio
personalis. á XIII. százban
IV. Orbán Pápa adta ki e pa
rantsolatot, hogy akar hol
e Világon valasztattak, és Ab
bások Romába menjenek
hogy szemely szerént confir
málja öket, tehát ne men
jenek Romába, ne fáradja
nak és ne költseneb. Concla
vis usus ÷ különös ház az is
a XIII Seculumban kezdödött
X. Gergely által, t. i. midön
ötet valasztottak a Cardiná
lisok, két esztendeig és 9. hol
napig disputáltak egy más
között, hogy tehát ennek u
tánna ne disputáljanak,
azt a nagy házat posztok
kal, anyi részre rekesztette
a menyin szoktak lenni á
Cardinálok, és ezelb a külö
nös rekeszelb, a Pápa halá
la után

halála utánn be men
nek tized nappal, a hon
nat ki nem jöneb vala
meddig mindnyájan egynek
választásáb ḡ nem edgyeznek
nem sokhatnak pg egymás
tal leg kissebbet is.

4.) Tribunal inquisitionis a XIIIbo
III. Innocentius Papa találta
ezt: az Eretnekek ki irtására:
olyan pg ez: A Papa bizonyos
hejeken rendel inquisitiokat,
a kik ha más Vallásu em
bereket, meg kaphatnak.
a karmitsoda jo Keresztyén
légyen, kemény halállal öle
timeg. Tehát ez a Lelki esmé
ret ellen vo Uralkodás tö
röltessék el.

2.) Sött semmi hatalma nelégen
a Pápának a L. esméretén,
és fegyverrel ne szaporitsa
az Eklésiát, mert ez kerdö
dött az Vdik százban, a midőn
a Donátistáb Africáb sokká
rokat tettek vala az Ortho,
doxusott elleneb, azokat üldözték,
fegyverrel a honnét a 7dik

7dik százban elsö Eugenius Pápa
anyira ment, hogy a Püspö
kökt adott oly hatalmat, hogy
az Eretnekeket (: a kiket tsak
Roma tartott azokt :) tömlöpre
hányák, és öljék vágják.

5.) Canonizatio ÷ valakit a Szen,
tek köze tenni hogy imád
tassék. Kerdödött a X. Bázb
mert meg a IXdik százban
tsak a Szentett tselekede,
teiket szokták vala a nep
elött olvasni.

6.) Hildebrandus. találmányi á
ki a XI. Bázban elt á ki
azzal tartya elöször, hogy
tsak a Pápa turbálhatya
a Püspölöket: 2.) A Pápa
követje minden Concili
umban elsö légyen.
3.) A Pápa az idöhöz képest
adhat törvényt a Keresz
tényekt. 4.) Egy Capitulum
sem lehet igaz, vagy löny,
sem, még a Biblia sem á
Papa auctoritassa nélkül:
tehát ezek igy ne légyenek

7.) Indulgentiae 1.o a Xdik Bázsnak
elein

száznak elein kezdődött az
Indulgentia ÷ penzért bün
botsánat árulas, a melyről
Hildebrandus gondolkodott
volt, de meg akádájoztatta
ötet ebben IV.dik Henrik Tsászár
hanem utánna követte
zendő II.dik Orbán Pápa, ezt
tökélletességre vitte a ki az
Claremontani Conciliumb
hatalmas beszéddel javal
lotta a Keresztyéneknek
8.ig Hogy a Sz. földről vérjék ki
a Saracenusolat, és végjék
ki kezekből a Kristus ko
porsoját, igérvén néki a ki
rea lés, minden büneinek
botsánatját, ha pedig meg
hal a Chadakozásban, Mar
tiromságot, és igy a mint
Daniel Jesuitát meg jegyzette
akor el töröltetett az a fro
kás hogy a bünnek hosszas
penitentiat tsaptak a nya
kában
7.ig Ezt követték ezutánn sok Pá
pák: nevezetesen III. Inno
centius, a ki minden féle
indulgentiákat küldvén,
felette

felette sok hintset gyüjtött
magának, 2.a többet tseleke
dett ennél VIII Bonifacius
mert ő nem tsak pénzért
adott bün botsánatot, hanem
azért is, ha valaki tsak
a küszöbjét meg tapasztotta
a Sz. Pál v. Sz. Péter Tem
lomának, minden száradik
esztendőben, a melyet ne
vezett Jubileumnak, a mely
Jubileumot osztán a XIV szá
ban VIII. Gergely Pápa, 50. es
tendőre rendelte, és ő után
na a XXII. Pápa Jánosnévü
gadagodni akarván, min
den féle bünött botsánat
ját hirdetett vid Spansen
p. 1548 ubi citantur verba
Claudii Doctoris Parisiensis
ao 1570 mortui
Van itt egy könyv mindenek
szemei előtt, a melyitten
nyom tattatott ki, a melly
mint egy kurva minden
bünökből kereskedik: a titu
lussa Taxa Camerae S. Cancel
lariae Apostolicae a melly
ből sokkal

a melyből sokkal több bünö
ket tanulhatz mint sem
a mint, eszeddel ki gondol
hatnál; et ád nemeljett sza
badságot a vétekre, min
denett pg penzért, bünbo
tsánatot 42. a XIV. százban
már anyira ment az In
dulgentia, hogy abbol a Pá
pának nagy Templomolat
Várakat és Kástélyokat épit
lettek. Ez által az Indulgen
tia által sok emberek ado
ságban estenek, a bün
botsanatért adván minde
neket. A Papák pedig meg
gazdagodván kevélyekke let
tek. Tehát mivel a XI. száz
előtt nem volt indulgentia,
ez után se légyen

8° Denarius Petri L. A VIII. dik
százban 1° volt III. Gergely
a ki Angliából minden
háztol egy ezüst pénzt vett
ennnek pedig oka volt el
sö a ki a Királybol Da
rátta lett.

B. A XI. százban Lengyel Ország
is adorott Casimirus Király
idejében kilentz Benedek Pá
pának

Benedek Pápának.

γ. Ugyan ebben a százban
Svero a Daniai Király
II dik Sándor Pápának ki
vánságara meg engedte,
hogy adot végyen Daniabol.

L. A mi a testielen valo hatal
mat néz i Patrimonium Pe
tri, a vagy Olasz Országban
egy nagy darab Tartomány
egynehány hozza tartozo hej
ségellel edgyütt rész szerént
Siciliában, rész szerént Gal
liában, a 12. száz előtt n volt.

α. Nem menthetik magolat a
Constantinus M. Donátiojával:
mert bizonyos az hogy ö maga
l. kissebbik fiának adta Ro
mát Olasz Országot és Illiriat,
az is bizonyos, hogy egesszen
N. Caroly Császár idejéig a Ro
mai Papák nem birták, sem
mit is ad annum 752. a hon
nét a Venetusok, midőn
a Papa azt kérdette volna
töllöl: mi jusson birják a
Hadriai.

Hadriai tengert, azt feleltéb:
Fordits tul a hol a vagyon:
Miben áll a Constantinus
Magnus Donatioja. Igaz hogy
Gergely Pápa a 7dik szárban
bírt egynehány majorokat,
de azoktol is a proventust
a Diaconusok által szedetébe
és igy nem volt Király
vagy Fejedelem. β

β. A VIIIban Hormadik István Pá-
pának adta volt Pipinus Gal-
liai Király, valamint a Longo-
bárdusok és Görögök birtak volt:
Italiábann: Jollehet azt keresztül
nézték a Görögök mivel a Romá-
i Pápa hivta volt Pipinust a
Longobárdusok ellen:
Nagy Kázolly Tsászár minek u-
tanna Desidériust a Longobardu-
sok Királlyát olasz Orszagbol
ki hajtotta volna, sokat adottu-
gian a Papanak; de nem örökösön
hanem tsak hogy elösködjön belöle
és az akkor idöbéli Papák sem
taztottak, örökösnek

δ. A XIdik Hazbann Egy Mathildis ne-
vü

vü Herzeg Aszony Italiaba volt, a
melly ismerösse volt Hildebrandus
Pápának a maga halála utanna a
Pápákat, hagyta örökösökke egész
Hetruziábann, a melly 19dik Tsászár-
nak esett vala igasság szerint, és
ez idötöl fogva mindég iparkodtak
a Péter képe alatt, a Pápák birodal-
mat haporitani.

η. A mi a Lelki és Testi hatalmat
illeti együtt. ι

ι. A Testiekbenn nem követhezik pa-
rantsolni a Királlyoknak és Fe-
jedelmeknek sazokat Országoktol
meg fosztani: mert elsö volt Ni-
colaus elsö Pápa a ki Lothá-
riust a Palaztok kedvéért Orszá-
gátol meg fosztatta. Ezt követte 11dik
Hadrianus a ki felette keményen
bánt kopasz Tsászarral, hogy Lot-
haringiat és foglalta volna, a
melly Ludovikus Tsászarnak kellett
volna; pirongatta a Kázollyalat
levö Püspököket, hogy a magok
Királlya ellenn nem támadnak
sőt ugyan üldöte volna is Ká-
rollyt, de fel se vette. 11o stor

11ſzor A X.dik ſzázba együt tſak ötödik.
Gergelly Pápa á ki meg atkozta Rob-
neſt, á Franciai Kriállyt; ſőt az
egész Orſzágot excomunikálni akarta,
Arnulfuſert á Romai Püſpökért.
111ſzor A XI.dik ſzázbann oſztánn Hilde-
brándus azt állitotta hogy ſzabad
á Pápának le tenni á Tſáſzárt,
á kinek idejé utánn oſztánn meg
nem ſzüntek á Tſáſzárokat á Pá-
pák le tenni és háborgatni.
2.do Jus Inueſtituræ
Viſſa kell adni á Tſáſzárokna azt
á ſzabadſágot á melly ſzerint Pá-
pákat és Püſpököket ők tettek az
elött ugyan is. a
nyolzadik ſzágnak végénn és a XI.
elejénn Nagy Tſáſzár tett Pápát
és Püſpököket á maga birodal-
mábann á melly hatalmat hellybe
hagyott és meg erőſitett 1. Hadri-
anus.
B. A IX. ſzázban 1. volt nege-
dik Iſtván Pápa a ki
816. a Csáſzár hire nél-
kül Pápává lett, de ő
erenn

de ő eren tſelekedetét meg
bántá, és azt rendelte hogy
a Csáſzár hire nélkül
Pápává ne légyen ſenki
is
7. Többet tſelekedettőnálla
1o Miklos Pápa a ki azt
rendelte, hogy a Pápát meg
lehet tenni a Csáſzár
hire nélkül is, és hogy
ſzabadon lehet valaſſta-
ni a Barátott Pápát a
Csáſzár hire nél kül:
mind az által viſſanyer
tek a Csáſzárok ſzt a
hatalmat a X.dik ſzázb
a mikor már a néme-
teké volt a Birodalom.
Végre a XI. ſzázban Hil-
debrandus a Csáſzár hire
nélkül lett Pápává, és
azonn meſterkedett, hogy
a Csáſzárokat attol a ha-
talomtol meg foſſa, és
hogy ſemmi dolga, v. gondja
ne légyen a Eklésiai dol-
gokra m. u. ſokan ellen
kezteb volna ebben: végre
midőn.

116

végre midőn a Császárok
sok károkat tettek volna
a Pápáttt ugyan tsak vissa
engedtek a Pápáttt.

3e). Coronatio Imperator.

1. Az ötödik sázb elsö volt Fla
vius Leo nap keleti Császár
a ki a Constantinapolyi
Pátriarkátol Anatoliustol
koronáztatott fel a hato
dikban. Justinianus nap
keleti Császár 1e Jánostol
Romai Pápátol koronáz
tatott meg

2. A nap nyugoti birodalomb
Nagy Károly Császár meg
Koronáztatott ugyan a Pápa
tol, de tsak ugy mint Romai
Lakostol, mivel ö allitotta má
sodszor a Romai birodalmot.

3e) A IX. sázban, m. u. VIII. vagy
ha az Asszony Pápát meg en
gedjük, IX. János Pápa Nagy
Károlyt, mint maga Vrát
fel Koronázta volna: az után
a több Pápák azt kivánták,
hogy ök is Koronázzák a Császá
rokat, a melly szokás ollyan erőt
vett osztán, hogy azutánn azt
tartották a Pápának, hogy senki
Császárrá

Császárrá nem lehet, hanem
ha a Pápátol valasztatik.

A Cárdinálisokrol.

A Pápa után látyuk itten a
Cardinálisokat, a kitt méltosá
gok anyira nevelkedett, hogy sem
a Császár, sem más Királyok
nem tartyák magokat olyan
elö kelö emberett, mint a
Cardinálisok: a honnet a Constan
tiai Conciliumban, a lig
elsö helyen ültenek a Car
dinálisok, és azután ült a Sig
mond Császár, és más Királyok
V. Span. p. 1524.

K. Mikeppen lehet ezt a mél
toságot a maga régi együgü
ségére vissza vinni Seculu
monként?

F. A XIII. sázban IV. Innocenti
us Pápa a Lugdunumi Conci
liumban a Cardinálok mel
toságat meg ajándekozván
öket veres süveggel, bársony
ruhállal, és fegyveres lovak
kal, jelentven a veres süveg
gel, hogy ha a szükség úgy
hozná magával az Eklésia bé
kességéért

béhességéért fejehet is vessede
lemre vetni képek volná
nak.

II. A XII. sázban Harmadik Sán
dor Papa Fridericus Barbarussa
Imperatortol, IV. victor válassta
tot volna Pápának saladván
Galliába el vegezte, hogy ez
után tsak, a Cardinálok va
lassanak Pápát.

III. A XI sázban II Miklos, midőn
Hildebrandustol X. Denedekhe
jébe válasstatott volna (: ~~Pápá~~
~~nak~~ a ki Hildebrandusnak ta
vol létében valasstatott volt :)
az előtte valo Pápának boss
szantására, azt a törvenyt adta,
hogy nem tsak a Község, és a
Püspökök, hanem a Cardinálok
is voxolnának a Pápa valass
tásában, a melyet osztán Hilde
brandus meg erősitett.

IV. A IX. sázban IV. B. István azt,
végezte, hogy a Roma várossa
hoz vö 7. Püspökök, minden vasár
nap tartoznának Romába meni
és a B. Péter oltárán, misét
szolgáltatni, a melyért ő néki
ek semmi meritumok nem volt,
egessen a XI. sázig, a mikor oss
tán nagyon vagytak az ilyen
hivatalra mindenek. (V. Mind.

V. Mind az által a IX sáz előtt
Cárdinálisott hivták, minden
különös Eklésiatt L. Pásztorát :)
azokra nézve a kik nem volt
Eklésiájok :) a kik Eklésiájokbol
ki esvén, nemely Eklésiájokat
fel fogtanak.
Ez a Cárdinális név eredett a
VI sázban. Ezek az előtt együgyü
Presbiterek és Diaconusok vol
tanak, a kik a Püspökökkel ed
gyütt szolgáltak az Eklában.
Midőn pedig a Romai Püspökök
méltosága kezde nevekedni, ők
is kezdtek feljebb lépni egesslen
IV. István Pápáig, a mikor még
a Püspökök is szerettek volna len
ni Romai Diaconussá; tehát
mivel hogy a IX. sázban vettek
fel magokat látni vö hogya
mostani állapatyok, nem ed
gyez meg a régivel.

§. V. De Clericis aliis
Archie

1. A VIII. sázban Zachariás Pápa
adott palastot az Archiepisco
pusott, annak jeleül, hogy
tsak a Pápától függenek, más
tol nem; és ez időtől fogva
mind e mai napig, nagyobb
betsi volt ennek a titulusnak
merta 3dik sázb.

ment a III. párban, a fő Város,
béli Püspökök, nem hivattak
ettek. Archiepiscopusok v. Püspökök
a mint meg tetzik a Calibani,
ai Conciliumokból, a hol a leg
dunyni és Detsi Püspökökne
vek előtt, nints ez a po etrchi.

II. A VI párban, anyira mentek a
Romai Papák, hogy a kik pra
látot küldöttek, analiegyüttal a
Romai Püspöki hatalmát is
küldöttek: de tz. a Csapár engedel
méből,

III. ez pig hogy a Fő Város béli Püspök
hoz Vicarjusi tegyenek a Romai
Pápának, kerdödött az V-dik párb
1. Bonifacius idejéb, a mikor
Rufus 1. Thessalonicai Püspök
mondatott Pápa Vicariusa
nak, az után Leo 1. többeket
telelesedett illyeket.

IV. Mindazon által a Matisconiai
Concilium ban azt végezték
ao 2081 hogy az Archiepisco
pus valaki nélkül miseket ne
folgaltasson; tehát az előtt
nem volt polásban fürbe
gek lépjen.

V. A mi a nevét, illeti a 3-dik párb
fenitt az ollyak közül Archi
episcopusnak nem hivtak
jol lehet hog.
15

jol lehet hogy azokat a kiváltag
fő bb városokban lakták, nagob
titulusb volt, a IV. párban a
Metropolitanusi Püspöknek niv,
tab a Görögöb Archiepiscopu
sokt, de wab tiszteségéből, az
V. párban hivattak Archiepis
copusokt, a kik elsőb voltak a
Püspököb lőtt, nem is vrasagot,
hanem elsőséget jelentett a. n.
nap nyugoton a Fő Városbeli
Püspöknek mint Archiepisco
pusokt, azaz Erseknek nevezték.

II. A Püspökökről

I. A III. párban bizonyos hogy sen
kit se hivtak Püspök m. a. e
helyébe nyolcton Presbyterek
hivattak; jol lehet hogy ed
gyütt igazgatták a Presbyterek
el, és Diakonusokal az Ekklé
siát,

II. A IV. párban, már nagy méltosá
gob volt a Püspök, ugy mind
ar által, hogy a Püspök távol
létében, fojtathatta az ő tiszt.
Concilio Ancyrani Canone XIII.

III. A V. és VI párban nagyobb hatal
mak volt a Püspökök, a Csá
párok je akaratyából, a melyet
is Justinianus meg erősitett.

IV. Végre a VII. párban a Püspök
fegeb épitte

Püspökségek épitéseben és fel ma-
gasztalásában, leg hiresebbek
voltak N. Károly, és Pius Lu-
dovicus Császárok Királyi ha-
talommal

§. A Barátokrol.

K. Felette nagy sokaság követi
még itt á Püspökségeket, a kik
eredetit és reguláit, nem esmér-
ték a Régi Atyák, ezekre néz-
ve is, miképpen lehet ezt a dol-
got templomot a maga régi
edgyügyüségére vissza horni.

F. Vgy van de nem lenne vége, ha
ezt mind elöl számlálnunk
hanem tsak a nevezetesebbeket
számláljuk, azért is a kik esmé-
retesebbek, el kezdvén a mi idönk
töl, rendel ki küldjük azért is men-
nyenek ki.

I; A XVII. sázban: Fratres fororesq.
Piar. Christianárum Scholar.
a kik tisztek a szégény gyerme-
kek és Leányok tanitása volt
a kiket Nicolaus Barne szerzett.
1678.

II. A XVI sázban 1. Támadott a Jésu-
iták szerzete, a mellynek ser-
zöje volt Ignatzius Lojola.
1540. meg erösittetett III Páltol,
de ez már el töröltetett

2º Következne.

2º Következne a Cármeliták és
meritlábosok, a kik 1580. J. VIII
Clemenstöl külön irattak. 3º)
Recollecti. vagy a mint Spanyol
Országban hivják a meritlaba-
sokat, Capucini. Poenitentes; mert
ez a harom Familia a Mino-
ritakbol, és Franciscanusokbol
támadtak, az ö Conditorok volt
Matsacus Baschia VII Clemens
töl meg erösittettek ao 1532.

III. A XV. sázban 1. Ordo equestris
annuntiationis B. virginis Mariæ.
Szerzette ezeket a Sabaudiai Her-
tzeg, annak emlekezetére hogy
Rhodus szigetét meg tartotta az
ellenség ellen 2º Dominicusnak
3º dik szerzete de poenitentia
ao 1424. 3º) Ordo Minorum Jesu
Mariæ szerzette Franciscus de
Paullo, meg erösittetett negyedik
Sextustol 1474. 4º) Fratres de
observantia mivelart mon-
dották hogy ök jobban meg
tartyák a B. Ferentz regu-
láit, mint a többi minoriták
meg erösittettek a Constantiai
Conciliumban.

Vº) Seculum XIII. 1º) Ordo Fran-
ciscanor

Franciscanot. Leu Fratres Mi
nor, a' kik előbör pegényekb
hivattak. Szerője ereck Franc
Assisius ao 1208. meg erősittetek
Honorius Papától 1223.

IIIs. Franc Assisius Umbriaban szü
letett az' ki vereteneb summaja
e volt 1. Álával való öltözet alá
való dolmány tiszma nélkül,
öv helyet kötél pegenység
2ly Ordo Flagellantium IV. Landor Papa
alatt támadott.

3ly Ordo Dominicanot a melynek
szerője Dominicus Dufmanna
a mely szerzetet másképpen
hivtak Praedicatot. Tanitvánk
arra vágyoh voltak, hogy a
ni elejinket a Valdenſelet, mas
dikakat által, vissza vinnék
a Lapista vallásra de egy rosz
Asszony is vissza ki disputálta őket
a S. irásból, másképpen hivat
tak Jacobitáknak. másképpen Ordo
Fratrum. B Virg. ert III. Innocen
cius erősitette meg, midőn azt
álmodta meg, hogy a Latera
numi Templomot, a mely álmában
el akart pártolni, egy Domi
nicus tartotta meg.

IIIIe) Sec. XII. 1o Ordo Carmelitar
v. a Carmel béli Maria Attya
fiai ao 1116. IIIs. Crebio Boldogh
Barátok.

Barátok.

2ly Hospitalarii v. Johanniták v. ega
lesi S. Lavarii ao 1118. Palestiná
ból ki hajtattak, azután hivat
tak Melitenſes, a Melita szige
téről, az ő ruhájokon fejér kereſzt
volt varva.

3ly Ebben a párban támadtak volt,
a Veres Barátok de el törölttetek
1311. V. Clemens által.

4ly Remonſtrantes szerzők Rodebran
dus barát 1720. Augustinus régu
lája szerint volt, fejér ruhájok.

VIIe) Sec. XI. 1o Ordo Canonicor Regula
rium ereb ugyan azt mondják
hogy a X. párban támadtak de az
nem igaz, mert meg akkor nem
volt kétség soroz, régulájok
hanem ebben a párban nagob
fennebbre jutottak, és magokat
igértek a pegenységre, és azok,
a kik gőrnülők a kik a Világie
letet el hagyták is, ugy éltek
mint a Barátok. Canonicus
Regulanſokk hivattattak, a kik
pedig meg tartották a magok
jószágaikat hivták Canonici
Seculares

2o Ordo Ciſtercienſium a kik azután
Benedictusok hivattak, szerző
jök volt Robertus Monoſtiai
Abbas II.

Monossiai Abbas II. Orbán idejében
3e) Carthusiani egy Cathusiai névü
erdőrül V. pusztárol mondottak
szerzőjök a Romai Bruma ao 1080.
meg erősittettek II. Orbán Pápátol
VIIIe) Saeculis X. IX. VIII. & VII. a Fejedel
mett kedvezések miatt ezeken
a Seculumokban, felette sok Pa
rátok voltak és naponként
szaporodtak annal inkább men
nél inkább hitték á Purgato
riumot, és hogy hitték, hogy
a Lelkelet onnan ki imádkoz
zák, ugy anyira sokan voltak pg
hogy a Sectákat tsak a süvegek
által külömböztették meg.
IX. Sec. VI. 1o) Ordo beneficiorum á leg
regibb szerzett conditora, volt
Benedictus, a ki katonábol lett
Remete volt, azutánn Clastro
mot épitett Campaniabann
a Cassinus hegye mellett. A
maga régulájában azt adta
ki hogy négy lábu állatnak
a husát ne ennének, bort ne
igyanak ruhazatjokat éget
nék meg, világi embereк
ne lennének.
2e) Gregoriani Czeth szerzője volt
Gergelly Pápa végre a Párátok
l. első szerzője.

leg első szerzője volt Paulus Trebeus
ő utánna Antonius Remete Egyip
tomban á kihez sokan gyültek
a pusztában, az V. százban fel
álitván, a Parátok özvegységét
kezdettek nagyokat álmádozni
a Parátok felöl

§ VII. Az Apátzákrol

1o) Emlekezik Tertulianus a 3. száz
ban, némelly szüzekről, á kiket
az ő Szülei az üldözésnek idején
az Istennek szentettek volt, de
ezek Clastromokban nem laktatt
IIo) A III százban kezdettenek az
illyen szüzeket Clastromokban
Zárni, le kötelezven magokat
a Szüzességre, nem telyes éle
tekben egésszen, hanem tsak
á mint némelyek tartyák 25.
esztendeig.
1o) Rafensulgis névü Királlyné
Asszony épittetett, elöször Clas
tromot Pictavium Városában
szabván, néhik némelly biro
nyos régulákat, meg erősit
tetett a Turoniai II. Synodus
által.
III. A XIII százban támadott B.
Klárának szerzette, a kik Cla
rissáknak hivattak A XIV.
Százban

Mi de Brigitta

A XIV. százban kezdődött a Senai Catharinának szerzete meg erősittetett ao 1370. Ugyan ebben Brigitta szerzetesei, á kiket IV. Orbán Pápa hagyott hejben. (§. VIII Az Ini tisztelett külső formája

K. Közönségesen, szolván, ebben a Templomban az Ini tisztelet formája, miben különböz á mi mostani, és Keresztyénett Isteni tiszteletek töl; mert a mint meg tetzik Justinus Martyr Apologiájá bol, Tertulianus és Eusebius irásibol, akkor igy volt 1º A szent irást olvasták 2º) Közönségesen könyörgöttek Vasárnap Napkeletre fordulván artzal 3º) Prædikátiokat mondottak. 4º) Soltárokat énekeltek az Isteneknek és a Kristusnak ditséretire mindnyájan. 5º) Az Ur Vatsorajáb ki szolgaltatták á kenyeret és bort, 6º) Adakoztak a szegények számára?

F. 1º) Ebben a Péter Templomának az áldozó Papok a szerent tzelekeszenek, a mint Gergelly Pápa rendelte, á ki az esztendőnek az esztendőnek minden, napjaiban, külön külön énekeket és olvasásokat rendelt, azt is elő adta, miképpen gestáljon a Pap, hogy viselje magát, s mejik orán légyen cultus

2. Az Isteni tisztelet ebben, Musika szok között mégyen véghez meg pg Deák nyelven alár értse akár nem á Kösség

3º) Nemelyek pg olvasora imádkoztanak.

K. Mutasd meg azért ezett a tzeremoniatt eredeteket.

F. 1º) A mitét először Gergelly Pápa találta, de nem egészszen á XI százig, és a mostani Sæculumig nem is mindenütt vettek bé.

HS. Meg vallya Gergely Pápa VII. Könyvének 4. levetében, hogy ő ezekben az Apostolok szokásolat nem követte. A Litániai kezdődött az V. százban, de nem volt ollyan tzifra mint ma: mert akkor Litániának hivták azt á könyörgest a mellyet könyörgöttek az Eklésia bélességéert, a Lelek idvességéért á Magis.

idveſségéért a Magiſtrátusolért
és a Papokért, a mikor a Köſség
fel kiáltott nagy hovali Vram
légy irgalmas.

2. A Deák nyelvet az Isti tiſz
telben a Barátok állitották fel,
á kik a VII. ſáz. utánn Roma
ból mindenfelé mentenek ſa
pott és nem azonn a nyelven
Prédikállották a, a mellyen leſel
tek a latoſok, hanem Deák nyel
vén vitték végbez az Isti tiſz
teletet, és a Szegedy Papa ren
delései is deák nyelven hirdet
tek, mert deákul volt.

3. Az olvaſot Remete Peter talál
ta á ki azt mondotta, hogy az
Isten küldötte őtet Aſiából, Eu
ropába a Fejedelmekhez, hogy
á Saracenuſokra fegyverrel
menniének. Es á Sarracenuſok
nál látta azt az olvaſott, ug
commendálta oſtán az Europai
Kapiſzátt a XII Seculumban.

4. A papral valo gyertyázás á VII.
ſában állott helyre, jol le het
a VII. ſártol tsak laſsan napott
lé. (P. IX. Az Ur Vatsorajáb vő poláſrol.

K. Mit tselekeſnek miſor az Ur
vatsorajat oſtyáz? F. Felemi.

3. Fel emeli a Pap bironyos polá,
ſok perent á Kriſtus teſtet, amint
ob. mondjáb hogy a négy imádja
Kiálleg volde ez a polás Cypnianus
idejében es a 3. ſárban.

4. Nem volt, mert azt mondja Agoſton
Doktor; A Pap mineb előtte imádás
tsonob, egy leveſet beſélvén elő
re tészi a Köſségnek pivetet
mondvan: emelyetek fel ſivek
tetet, a midőn á Köſség vi ſſza
felel mondvan: Akarunk az Ur
hoz közeliteni, inteſzenek meg
hogy feniről, máſrol ne gon
dollodjanak hanem ts. az Urrol,
Miſor tehát és hogy jött bé eláſo
lás az Ekléſiábol fel emelnie ugy
de tsak azt akarták jelenteni vele
hogy a Kriſtus is alléppen e,
meltetett fel a Kereſztfára. á
Romaiaknál is ebből a ſzándékbol
emeltetett fel egéſſzen a XI. ſáig
Miſor rendelték hát azt a Papok
hogy azert emeltéſsék fel, hogy
imádja a Köſség?

5. A XIII. ſában III. Honorius Pápa,
a ki azt parantsolta, hogy min
den Plebanus ſ tanitsa a napa
halgatoitának.

halgatoit arra, hogy mikor a Mise
szolgálás közben fel emeli az Ostyát
térdre esvén imádják és allor
is mikor a beleghez viszi.

II. A tsengetyű a melyel tsenget egy
gyermek, a mise mondo Pap háta
meget, nem is hallatott egészen
a XIII. százig. Eklor VII. Gergelly
Pápa parantsolta, hogy tsen
gessenek a Mise szolgálás köz
ben, hog mikor tsengetnek allor
térdre essenek.

III; Az Vri szentségnek fel emelése
és mutogatása elősör kezdődött
a XIII. százban.

IV. Az Vr Vatsorája szolgáltatásakö
ben gyertyákat gyujtanak és
temjént égetnek tisztességére

V. Valyon az illyen tisztelétnek
valami árnyékát tapasztal
juk é a régi Keresztyének irá
sajban?

F. Nem. sőtt ezzel nagyon ellenkez
nek Tertullianus libro de Idololat
ria C. S. Accendunt inquit lucer
quibus nulla lux ē. Athenago
rás a ki a Pogányokt igy felel
hogy a Keresztyenek nem áldoz
nak a bálványokt. Opifex
ille

Opifex ille et pater universi ō
sangvine eget et nidore ō floribus
et suffimentis flagrantibus
cum ipse sit odor, longe Svavissi
mus, cum nulla re indigeat
nihil extra se desideret.

V. A Sacramentomok tisztesség
tetelekre volt inness. Ert a XIII.
százban. IV. Orban Pápa allitot
ta fel, némelly Leodiai Apszonyok
kérésekre mondván, Melto ez az
Jn ditsősségére tartozo dolog,
hogy a Sacramentomok emle
keretére különös Innepet szen
teljen az Eklésia.

VI. Az Ur Vatsorájáb valo kenyérhez
senki nem nyulhat hanem
tsak a Pap.

VII. Hogy és mikor kezdődött ez?

F. Neveledvén a tudatlanság
az Eklésiákban 1º a VI. százban
az Antisiodori Synodusban meg
tiltottak, hogy az Apszonyok fe
jér ruha nélkül és merite
len kezzel a Kristus testének
jeléhez ne nyuljanak.

2; Azután a X. százban m. ugyan
is hitték hogy a kenyérbenn
jelen vagon

jelen vagon a Kš test szerént
senki hozzá nem nyult, hanem
tsak a Bap téssi az embernek
szájában, a melly osztán a XII.
százban fel állott.

VII. A meg szentelt ostyának a betegy
hez vō vitele, kezdődött a XII. száz
ban Hugo által, a ki Kantau
riai Ersek volt

VIII. A kenyér helyett az ostyával vō
elés.

K. Mikor kezdődött ez a szokás?

F. A XI. és XII. Seculumban; mert
igy gondolkodtak, hogy ha kenyér
ből szolgáltatyák ki, vagy sok
meg marad belölle v. el hull.

IX. A bort erős edénybőlell tenni.

K. Hol végezték erről leg elősször

F. A Triburtinumi Concilium ban
a IX. százban Formosus Bápa
idejében, a hol midőn kezdettek
Bonifacius Mártyr Püspöktől
ha szabad é fa edényből szolgál
tatni a bort: azt felelte: Azt
felelte régen az arany Papok
fa pohárbol éltek, de á mos
tani fa Papok arany pohár
bol élnek.

X. Senkit az Vr.

X. Senkit az Vr Asztalához nem
botsátani, hanem tsak a kik bőj
tölnek. Ez a VIII. százban kellett
szokásban lenni.

K. Igy volt é ez az elsőbb Seculumokb?

F. Nem volt: mert Tertulliánus azt
mondja, hogy nem tsak reggel
hn estve is ki szolgáltattak az
Vr Vatsoráját, azokban az időkben.

KB. Ha azért ezeket a Czeremoniá
kat és szokásokat (a mellyek á
III élső Seculumokban nem
voltanak, hanem azutánn
tsuztak bé) ki küldjük: a régi
Vallás marad meg a mellyá
miénk.

§. A Keresztségről.

K. Vannak é á Keresztségbennis
ollyan Czeremoniák á mellye
ket az első Keresztyének nem
esmérteb?

F. Vagynak igen is: mert. 1o) A szen
telt vizben sot, nyálat, és ola
jat vetnek, és a kis gyermeket
szájokban töltik, kenet is já
rul hozzá, 's viasz gyertyá
kat is gyujtanak melle. Ezek
a Czeremoniák kezdőttek a IV.
százban. A kik pg nagy korolly
keresztelteteknek

keresztelteteknek meg, a keresztség után a Lelki fegyvert az olvasot magolhozvésik, és meg holmi rézből vö képets lélet szentelt viasz gyertya darabját: keresst darabokat: már ha ezeket a kezébe veheti, azután az Ördögtöl sem fél.

WS. Meg tetzik Eusebius 4. könyvéből a mellyet Constantinus. V. Keresztyen Császárrol irt, hogy ezek nem voltak a negedik százban. Sött bátran el mondhatyuk, hogy ezek a VII. száz után masztak bé. A szentelt viasz gyertyák, és a viaszbol tsinált bárányok a XIV. százb felette nagy betsben voltak. De a Görögök a Romaiákat azért rutul ki nevettek mondván, Az Izraelitak a pusztában arany Borjulat imádtak, á Romaiakk pg a gyertyát &c. Sat.

3.) A harangokat is meg keresztelik WS. 1.) Már a VIII. százban kezdettek keresztelni á harangokat. de N. Károlly Császár különösön meg tiltotta, ezt a szokást mondván: Campanas ne baptisent. 2. A X. százban ismét.

százban ismét fel álitotta XIII. János Pápa, á ki a Lateranumi ujj harangot Jánosnak keresztelte.

§. XI. DE Cultu Sanctor.

K. Mit kel meg jegyezni a szentek tisztelétik?

F. 1.) Vagyon képek, 2.) Innepeknek? 3.) Templomok. 4. Meg szentel tettnek. 5.) Inkk és In Assonyokk mint egy mondattak Sötaz Egek és Angyalok Királlynéjának hivattatik Szüz Mária.

K. Meg volt é ez az elsö százakban?

F. Nem volt: mert az 3. százban semmi kép az Eklesiák nem volt: A honnan egy Caecilius névü Pogány igy panaszolkodik a Keresztyének ellen. Cur nul nullás habent aras nulla nota, simulacra apud Minuc. pag. 25. Ketelkedtek a Templomban á képeket bé venni a IV. száznak á végén 1.) Asiák Azután Paulus Nolanus által Europák: de nem azért hogy imádják 2.) Festa a 3. százban, meg több Innep nem volt hanem tsaka Husvéti és Pünkösdi Innepek. A negyedik.

A negyedik sázban találták
a Karátsoni Innepet; jol lehet
hogy a Mártyrott napján
össve gyültek azokat, jo Keresz
tyénségekről ditsérték, és az ösen
vedéseket elöl számláltak.
Az 5ben valosággal Innepet ül
tek, a mártyrok tisztességére,
de nem egyébütt, hanem a hol
meg ölettek, és azon kivül azon
a napon szabad volt dolgozni.
A 6ben rendeltek a Mária titu
lusának Innepet, az adventi
Innepeket, és a Keresztelö János
Innepét. Ugyan ebben kezdö
dött a minden szentekt Innepe
Bonifacius IV. Pápa által. Az
után vö sázakb annyi sok In
nepeket rendeltek a Pápák
hogy a most meg holt Clemens
XIV. Pápa kénszerittetnék eze
ket jo rendbe szedni, és a férges
feit ki hányni.
V.) Azott a nevett :/: a mellyeket ma
tulajdonitanak a Pápisták a
szentekt :/ még tsak kire sem
volt a 3. sázban; hanem a 10.
sázban felette tudatlanok lé
vén mindenfelé az hivek tu
datlan

tudatlansagokbol a hivek tu
lajdonitottak ezeket nékik,
mineb utánna el hitettek ma
gokkal, hogy a meg holt szen
tek esedeznek az élökért.

§. XII. Az Erekjékről.

K. Mit tselekeszenek az Erekjékkel?
F. 1o) A szentek testét tártyák a Tem
plomokban. 2o) Csudát tulajdo
nitanak azokk. 3o) Processiót jár
nak tisztelettire 4 ollyan erőt
tulajdonitanak nékik, hogy
azt mondják hogy a betegsége
ket, kár vallást, pestist, hajo
törést el üzik.
K. Meg volt é ez a szokás a végi Keresz
tyenelnék a 3. sáz elött?
F. Nem volt: mert a 3. sázban a Mar
tyrokat a temetökben el temet
tek a Pogányoktol vett szokás sze
rent mikor lehetett Predikátrioval
fejér ruhák nap keletre artzal.
Vid. Spanki. pap 727.
K. Mikor jött bé hát ez a szokás az
Eklésiába?
F. 1o) A negyedik sáz elein kezdettek
már a Mártyrott testeit tisztelet
tel tartogátni, a mikor a gyenge

A negyedik sázban találták
a Karátsoni Innepet; jol lehet
hogy a Martyrok napján
össve gyültek azokat, jo Keresz
tyénségekről ditsértek, és az ösen
vedéseket elöl szamláltak.
Az 5ta valosággal Innepet ül
tek, a mártyrok tisztességére,
de nem egyébütt, hanem a hol
meg ölettek, és azon kivül azon
a napon szabad volt dolgozni.
A 6ta rendeltek a Mária titu
lusának Innepet, az adventi
Innepeket, és a Keresztelö János
Innepét. Ugyan ebben kezdö
dött a minden szentek Innepe
Bonifacius IV. Pápa által. Az
után vö sázakb annyi sok Inn
nepeket rendeltek a Pápák
hogy a most meg holt Clemens
XIV. Pápa kénszerittetnék eze
ket jo rendbe szedni, és a férges
feit ki hányni.
V.) Azott a nevett :/: a mellyeket ma
tulajdonitanak a Pápisták a
szentek :/: még tsak kire sem
volt a 3. sázban; hanem a 10.
sázban felette tudatlanok lé
vén mindenfelé az hivek tu
datlan

tudatlansagokbol a hivek tu
lajdonitottak ezeket nékik,
mineb utánna el hitettek ma
gokkal, hogy a meg holt szen
tek esedeznek az élökért.

§. XII. Az Erekjékről.

K. Mit tselekeszenek az Erekjékkel?
F. 1o) A szentek testét tártyák a Tem
plomokban. 2o) Csudát tulajdo
nitanak azokk. 3o) Processiot jár
nak tiszteletire 4 ollyan erőt
tulajdonitanak nékik, hogy
azt mondják hogy a betegsége
ket, kár vallást, pestist, hajo
törést el üzik.
K. Meg volt é ez a szokás a végi Keresz
tyénelnék a 3. sáz elött?
F. Nem volt: mert a 3. sázban a Mar
tyrokat a temetökben el temet
tek a Pogányoktol vett szokás sze
rent, mikor lehetett Predikátrioval
fejér ruhák nap keletre artzal.
Vid. Spanki. pap 727.
K. Mikor jött bé hát ez a szokás az
Eklésiába?
F. 1o) A negyedik sáz elein kezdettek
már a Mártyrok testeit tisztelet
tel tartogátni, a mikor a gyenge

a gyenge tudatlan Keresztyének
a Diocletianus üldözése alatt
kezdettek tisztelni a' Szentek
testit. Azután 60. esztendőkkel
annyira ment osztán, hogy a'
Csaszárok és Püspökök is tisz
telnék az Ereljeket, a honnan
mindenünnen bé hordattak
a Templomokban, és Városokba
II.) Az V. százban már hittek hogy
tsudák lésznek az Ereljek
által, a honnét felvelnyul
tak hozzájok, tsokoltak, és vi,
ass gyertyákat gyujtottak.
III.) Bultsu járás a Mártyrok teme
tésehez. kezdődött a IV. százban
a mikor Helena a' Constantinus
M. Császár annya fel ment
a Golgota hegyére, a Kristus
koporsojához, Ezt követtek azu,
tán az V. és azután vō százakig
miglen a VIII. százban tökelle
tességre ment, és ḡ erősittetett
ez a' szokás.
IV. Elnek ezzekel a betegség, kár
vallás, és egyebek ellen. Ezt a pa
rasztok a VIII. száztol fogva a XIe
tsak probálgattak, akkor osztán
mindenektől bé vétetődött Cap 2.

Cap II. De Fide & Doctrina.

K. Miléppen mutatyuk meg má
sodszor, hogy a Tridentinumi a'
tyák végezései ellenkernek a'
hitnek dolgában, az Apostolok
és akkor élt Keresztyének tudo
mányokkal?
F. A Theologiának nemelly részei
szerent meg mutatyuk, hogy a'
Romai Eklésia lassan, lassan
Seculomonként el pártolt, az
Apostolok, és az akkori Keresz
tyének hitekről.

A mi a Szent Irást nézi.

K. Mitsoda dolgokról ellenkernek
vélünk a' Bápistak a' Szent
Irásra nézve
F. 1.) A Canonicus könyvekről 2.) A
Szent Irás világosságáról, for
ditásáról, és olvasásáról 3.)
3.) A Szent Irás hatalmáról
K. Hogy mutatyuk ḡ hogy nem
mi, hanem ők el pártoltak
a regiektől.
F. 1.) A Canonicus könyvekről vol
tak a VI. százban, sött a VII. ḡ a'
mellyeket mi tartunk meg. Le
ontius a' ki akkor élt azokat
szamlálja elöl, ki hagyván az
Apocriphus.

az Apocriphusokat
Vk. Mikor vette által be az Ekla a hitnek
dolgában az ettyák traditioját, és a
Papok végezéseit?
Fet VI. párban, mert egyedül Doctor
ragaszkotta ősive az Apocriphusokat
a Sz. Iráshoz de ts. úgy hogy az Apo
criphusok nem a Templomokban
sem közönséges helyen, hanem
csak magánosan olvastassanak.
et VIII. párb a Latinusok kérdették
a Latinusoknak kérdésére a traditiokat
a Sz. Iráshoz tölteni. Sőtt a IX. párb
Ie Miklos Papa, a Papák végez
eit is a Sz. Irás közé merte pán
tálni. et XII párb ostán mindeb
utánna a Scholastica Philosophia
tal állott, nem volt nagyob betsü
leti a Sz. Irásnál mint a Traditi
ott és a Papák végezéseinek.
IIdik) et Sz. Irás olvasására mindeggy
volt a Régi Eklába és annak
világosságáról senki sem kétel
kedett. Et mint az atyák tselek
edetéből ig tetszik, a honnét az V.
párb a Carthágói Hetsi Concili
umból az atyák által parancsto
lat adatott hogy a Sz. Irás olvasása
iránt: igy tetszett nékünk a Sz. Irás
neve alatt semmi irás se olvas
tassék az Eklák. Engedtetik olvasni
a Bibliát.

olvasni a Bibliát egésszen a Tri
dentinumi Concilium, mig, a pol
meg tiltatott erneb olvasása
VIIIk. Clemens által.
IIIzet VIII. párb a Sz. Irás világosság
ról igy szól Studotus L. I. de sacra
bono. et Sz. Irása a menyiben
de lég értetik a tudákanis.
IVdik) et Sz. Irás méltósága és a Contro
versiákb leg igazabb itélete. et
V. Bázban igy volt a mint meg
tetszik egyedül mondásibol, mert
a többek között igy szól: nem
arra halgastunk ert mondom:
azt mondod: hanem erre: azt mond
ja az Ur; a Sz. Irásból bizonyit
nak tanni, abból igazittsunk el a
mi peniünket. et IX. párb I. Miklos
Pápa merte a Sz. Irást alább va
nak tartani a Papák rendeléseinél,
Vid. monta. és ő utánna a XI. párb
Hildebrandus annyira ment a
tekintetességben, hogy azt rendelte,
hogy a Sz. Irást se lehet bírá
sának tartani, hanem ha
a Pápa mondja. et XVI. párban
ostán, fel állott, hogy csak a Papa
a tsalhatatlan Diro mindera
Controversiákban.

§. II. Az ini tiptelet Objectumárul.

Vk. Kit tiptelek meg a IV-ben,

a IV.ik pásában a mint a Historicusok bizonyitják?

T. Csak az egy igaz Jót a' honnét Justinus in Apol 2da azt mondja a' Pogányoknak: Mi csak az egy igaz Jót imádjuk; tiszteljük másodolgokban polgárunk Origenes l. C. 1. ad. Romanos 8.

K. Miképpen mutatod meg, hogy az angyalok tiszteletre és áldozatokra több elmélkedések csak mostanjaink?

T. A 3. első Seculumokban nem tiszteltek az angyalokat, mig akkor keresztyének tartották a' tiszteletet az angyalokat tiszteletes, a mint meg tetszik Augustinus de haresi. C. 39.

Az Apostolok idejek is. az Inostiacusok voltak, a kik tiszteltek az angyalokat, és azoktól vették az angyalokat tiszteletes oktatást az Orthodoxusoktól, mineknek utánna a' Szentekhez imádtak, A. 6. pásban ugy tetszik hogy mar némelyek imádták az angyalokat, a kiről panaszolkodik is Gergely Papa a' 13. pásban megtette tette fellöle a Nicenum 2. Concilium után, de a X. pásig talpra állott, és a Scholastica Philosophica által meg erősittetett a' kiknek azt hittek hogy Közbenjárok, és hogy tudják az emberekhez viselt gondolatjokat, holott pedig csak az Isten tudja.

II. Az angyalok gradusa egy olly minden angyalnak vagyon egy orzö angyala. és sine semvolt a' régi Keresztyéneknek, és a maga eredetét vette a Pogány Philosophiából; a' Pithagoraos tanitványiart tanitották, hogy mi lejtő pályán letik az ember, mindjárt két Lélek vagyon benne jo, és rossz, a jo inti a jora, a rossz a rosszra, Plato is azt tanitotta. Krisztus Urunk idejében ezt ert, a Philosophiát tanulták egész erejében, a Pogányok tanulták, a' Zsidók, a Zsidók által pedig idövel a' Keresztyének. Első volt Hermas 2da Origenes állott erre az értelemre állottak és után a 3. pásnak vége felé forgan történnek reá.

III. Az angyalok gradusa egyik pásztorban értik a Platonicusok, nem tudják és Gnosticusok álmadozásival volt tak ezek a' Keresztyének a 4. pásztorban eredtek Sinai Dionisius Areopagita tanitása után.

2a) A Szentekhez nézve a 3. pásztorban nem tsz. nem imádták a szentek tiszteletet: sőt inkább magok imádtak az Istennek előtte, a mint ő tetszik.

a szint ő tetsik a regiek éneklésöl: p. o. a melyet Chrisostomus Jánosnak tulajdonitanak, igyan
» Számunkra Vram mi Te elődbe, ami
» olos Isteni tiszteletünkbe, a hith
» el nyomodott elenyészett atyánka
» Te nevedett vallolért, Patriarcha
» ért, Apostolokért, szivalo lép
» ten a D. püspökért. emlekezel meg
» arolrol a kik a boldog fel támadás
» nak reménysége alatt el
» nyugodtak nyugtass meg a hol
» orszagol a te abrazatodnak fenye
Kérlek hogy tsupot te a szentekről má
dása?

Ad 3. Laskanként a 4. szazban már ne
melyek hivtak segitségül, mi
vel azt gondolták, hogy jelen
vagynak lelek szerint is a
magok koporsojok, a melyet Sa
to tanitott. de nagy mindgyáltal
hogy conditionaliter tettek fel, hogy vaj
jon e, ha tudjak e az emberek
szükségeket. Amaz jelentésnél
jek azt mondjak, hogy ő is Istе
ni tiszteletet tulajdonitottak.
Az V. szazk már jobban kezdek
segitségül hivni a Szenteket,
de még sem állott lábra egeszen
a X. szazig a mellyben ola volt
a tudatlanság. Ami Ereklyéket

Ami az Ereklyéket néz

Ugy látsik hogy ezzel az ola
dik Szentek tiszteti imadjak, da
bylas Martij Antiochiai Püspök
teste volt. ki nelly által Antioc
hiának Apostolyák a Daphnissi
Apollo el hallgàtott, és tobbször
jövendőt nem mondott. Dear
tiltotta Remete Antal.
meg
De tsak ugyan igaz az, hogy a IV.
szazb az Arianusok voltak ezzel
inditoi, mert azt mondottak, nem
zent állat, még is imadjak
hát a Sz. mièrt nem? Ez az
Orthodoxusok ingyelven nely
ek, még azzal is jobban tisz
teltek a Szenteket, mint az ellen
annusok, a honnan meg fedödek
Hieronimus. és Nolanus Püspö
kök által. jol lehet Vigilan
tius ereik ellenek allot vala.
Az V. szazb a mese Országokon
bol hozatott Ereklyéket mesein
nen meg kereséstek, tsudakat
tulajdonitottak ereik szololtak
minden efféle tsinaltatvek.
az VI. szazb már jobban tiszt
tek az VII. aranykos és ezüstös
kejelly tartottak, imadtak és az
igaz hit.

igaz Int erek által hivták segi
tségül. A VIII. már nem tsak
imádták hn minden gonoszok
ellen éltek véle, és g erősittetett
a 2. Nicænumi Conciliumb a hol
Theodosiusnak ezt a mondását
A Bentett Erekjeiket is imá
dom, tisztelem, és ölelem hellyb
hagyták

§. A mi a képeket illeti

Az I. II. III. Sárakb nem volt lép
a honnét midőn a Kristus ne
véért halált szenvedtek volna
azt kiabáltáb a Pogányok. Öld
az Istennélkül: a lép nélkül
vot. A IV. sáz végen némelyek
Asiáb és olaszországban kezdet
tek a Martyrokat festegetni;
de nem azért hogy imádják
hanem maradna fel az ő em
lelezetek. De ezt is kárhoztatták
a Spanyolok; ezt adván okául:
addig tsudál kozik a tudatlan
rajta, hogy egyszer imádja.
Az V. sáz közepib le festettek a
képeket szerte szejjel, de nem
ross végre. A VII. sázb már né
mellyek imádták, a honnét
enneb sok Lelki Pásztorok ellent
állottáb

állottak, a többek között Serenus
Massiliai Püspök, a ki a maga
Eklájáb össve rontotta a képe
ket, és ki hányta a Templomok
bol, jol lehet azért ötet meg
intette 1. Gergelly Pápa a VIII.
sázb még kétekkedtek rolla
1º a Constantinapolyi Concilium
ban el törlöttek a képeket 2º
2º Meg halvan Leo Császár, kö
vet kezett utánna Irene Császár
né a ki helyre állitotta a képe
ket, és azokt tiszteletek. 3º Ismét
a Francofurtumi, Conciliumb
N. Cárolly Császár alattel töröl
tetet, rész szerent
Seculo VIII. Ebb is ketelkedtek felö
le, a X. sázb osztán Theodora
végre hellyre állitotta a képe
ket, és azokt tiszteletek.

§. III. Az eredet szerent vo bünröl

A IV. sázb Basilius és Cyrillus sen
kit az eredet szerent vo bünalol
ki nem rekesztet.

Büz Máriarol.

A Büz Mária bün nélkül vo
fogantatásárol a XII sázban
kezdettek gondolkodni a Lugdu
numi

igaz Int erek által hivták segi
tségül. A VIII. már nem tsak
imádták, hn minden gonoszok
ellen élteb véle, és g erősittetett
a 2. Nicænumi Conciliumb a hol
Theodosiusnak ezt a mondását
A Bentett Erekjeiket is imá
dom, tisztelem, és ölelem hellyb
hagyták

§. A mi a képeket illeti

Az I. II. III. Sárakb nem volt kép
a honnét midőn a Kristus ne
véért halált szenvedteb volna
azt kiabáltába Pogányok. Öld
az Istennélkül: a kép nélkül
vot. A IV. száz végen némelyek
Asiáb és olaszországban kezdet
teb a Martyrokat festegetni;
de nem azért hogy imádják
hanem maradna fel az ő em
lelezetek. De ezt is kárhoztattáb
a Spanyolok; ezt adván okául:
addig tsudálkozik a tudatlan
rajta, hogy egyszer imádja.
Az V. száz közepib le festettéb a
képeket szerte szejjel, de nem
ross végre. A VII. százb már né
mellyek imádták, a honnét
enneb sok Lelki Pásztorok ellent
állottáb

állottáb, a többek között Serenus
Massiliai Püspök, a ki a maga
Eklájáb össve rontotta a képe
ket, és ki hányta a Templomok
ból, jól lehet azért ötet meg
intette 1. Gergelly Pápa a VIII.
százb még kételkedtek rolla
1º a Constantinapolyi Concilium
ban el törlötteb a képeket 2º
2º Meg halvan Leo Császár, kö
vet kezett utánna Irene Császár
né a ki helyre állitotta a képe
ket, és azott tiszteletéket. 3º Ismét
a Francofurtumi Conciliumb
N. Cárolly Császár alattel töröl
tetet, rész szerent
Seculo VIII. Ebb is kételkedtek felö
le, a X. százb osztán Theodora
végre, hellyre állitotta a képe
ket, és azott tiszteletéket.

§. III. Az eredet szerent vo bünröl

A IV. százb Basilius és Cyrillus sen
kit az eredet szerent vo bünalol
ki nem rekesztet.

Büz Máriarol.

A Büz Mária bün nélkül vo
fogantatásárol a XII százban
kezdetteh gondolkodni a Lugdu
numi

Lugdunumi Canonicusok, á kik
a magok, á kik a magok ha
talmából is Innepet szentel
tek B. Mária bün nélkül vō
fogantatására. De á XIII. szárb
a Franciscanusok, és Domini
canusok ezt meg tzáfolták. A
XII. szárb v. elein Duns Schoetus
János ezt a tudományt el hihe
tőnek mondotta, á honnan a több
Franciskanusok is reá tértek
A XVII. szárb Sándor Pápa talpra
állitotta. §. IV. Az el választásról.
Kegyelemről az embernek szabad
akaratyáról Jo tselekedetekről.
Es a Xs nem tellyes erdeméről
Az I. II. III. IV. szárb az Istennek Ir
galmasságában biztak a hi
vek; az örök életet keresték a Xsb
a mint sok Atyák irásaiban
meg tettik. Az V. szárb igy volt;
a honnan Leo Pápa azt mondotta:
A meg igazitás nem érdemb van
hanem az Jn Kegyelmeből. Ebben
a szárb kezdette. Pelagius Eretnek
mondani, hog az ember bün nel
kül el élhet ezen a világon
2. Az ezet után ḡ maradt az ember
nek szabad akaratya, és maga
erejetől.

erejétől ḡ térhet 3.) Nincs szük
ség az Istennek kegyelmére 4.) Az
el valasztásnak fundamentomi
á jo tselekedetek. 5.) A Pogányok
szinte ugy idvezülnek, mint á
Keresztyének. Jol lehet kárhoz
tattak, ezt de még is volt az ő tu
dományának pártfogoja.
K. Meg maradt é meg is az Eklaá
maga tisztaságában, ő utánna
F. Ugy vōn in Agoston Doctor, és má
sok azon igyekeztek a VI. szárban
hogy az Ekla meg maradjon á ma
ga tisztaságáb. A VII. & VIII. szárb
mennél inkább ragaszkodtak á
szentekhez, anyival inkább köze
litettek a Pelagius tudománya
hoz, á meg igazitásra, és a Ke
gyelemre nézve. A IX. szárb
egy Godeschalius névü Belga
Barát az Agoston Pelagius
ellen vō tudományát nagyon
meg tántoritotta, és á Keresz
tyénelet majd mind Pelagiánus
sá tette, de meg fogatván á
tömlötzbe veszett el. Voltanak
mind az által, ebben á szárban
Agostonnak pártfogoi p. o. A
Valentziai Synodus á X. szár
ban, a midőn az Eklát a tudat
lan Bárá.

a tudatlan Barátok, igazgattak
volna, a kik tsak énekelni tud-
tak az Innepeket g̃ tartottak,
a lépett jo illatott tettek, és
imadtak a jo ságos tseleledettet
erött vett, kivált minekutánna
a Scholastica Philosophia bé
jött, az egess világ, a maga
és a Szentek érdeme által alart
tdvezülni. V. § A Purgatoriumrol.
A nap keleti Philosophusok, ki
vált Pláto, azt tartottak hogy
a Lélekt g̃ kell tisztulni tüz
által, mert azt hittek hogy
az emberi Lélek, az Istennek
természetétöl, v. essentiájától
származott, és ugyan oda vissa
kelletik, nekiek menni min
den részett, de mivel az em
berbe meg mostskoltatik, oda
vissa nem mehet; hanem
ha tüz által meg tisztittatik
Ezektöl tanultak az 1. sázban
az Ujj Platonicusok, a kik Ke
resztyének voltak, a kik azt tar
tottak, hogy v. a holdban, vagy
a napb kel meg tisztulni a Lé
lekt. Ezelet követtek a Manicke
usok a 3. sázb.
A 11. sázban levő Keresztyén
Alexandriai

Alexandriai Philosophusok azt
hittek, hogy akár mitsoda szent
legyen valaki, még sem vite
tik mindjárt az Mennyeibe
hanem öriztetnek bizonyos
hellyen, v. a Paraditsomb: vagy
egyebütt, és ott szünteten zesér
tetnek. Végre pg az itélet tü
ze által meg tisztittatnak. Es
ezen a fundamentomon imád
koztak az Apostolokért.
A 8. sázb oztán mindaddigálma
doztanak felölle a Barátok
és jelentéseket is költöttek fe
lölle a Barátok, hogy a purga
torium talpra állott.
NB. A Görögök meg ma sem hiszik
a purgatoriumot 2. A Tridenti
numi Conciliumb ñ edgyezte
nek meg ezen az Atyák.
§. VI. A Sacramentomokrol.
K. A 3. elsö Sec. két Sacramento
mokat tartottak é?
F. A XII. sáz elött hire sem volt
a melyben Hugo de Seclo victore
et Longobardus emlékeznek két
Sacramentomokrol. A XV. sázb
IV. Eugenius Pápa és a Floren
tinumi

Florentinumi Concilium ren
deltek á 7. Sacramentomo
kat: mindaz által meg sem
tartották ezeket mindiga
zatt mindenek: mert á XVI.
sázby a Tridentinumi Concili
umban, utollyára meg erősit
tettek 1º) Bérmálás. Ez a Régiek
nel nem volt, á nap keletiek
meg ma sem hiszik, sött magok
á Latinusok is ketelkednek felő
le.
2º) Poenitentia v. sülbe sugás á
XIII sázby III. Innocencius szer
zette 3º) utolsó kenet á X. sázby
IV. Eugenius Papa találta
meg erősittetett a XV. by.
K. A Régi Eklésia hitte é á Sac
ramentomokt el mulhatat
lan erejit
F. A Scholastica philosophia után
állitottak ezt a Tridentinumi
Conciliumby jol lehet voltak ott is
olos emberek akik ellene mon
dottak ennek
K. Mikor állott felá Sacramen
tomokt el mulhatatlan szüb
séges volta
F. A XV. sázby á midőn az Atyák
disputáltak Pelágius ellen,
á ki azt mond.

á ki azt mondotta, hogy a kisde
deket á Menyett Országára kell
keresztelni, nem pedig á bü
nök bótsánatjára. Nagyon
meg tévedtek itt az Atyák, á
midőn azt állitották, hogy nem
lehet egy embernek is, el mu
latni á Sacramentomokat, á
honnét a halottakat is felástak
meg keresztelték. Ur vatsorá
ját is tettek az halottak szájá
ban: de tsak olyanokt á kik ke
resztelethenül holtak meg. Vég
re a XII. sázby á Sacramen
tomokt szüb séges voltok, és
hogy testi keppen is mun
kálodnak az emberben idves
séget meg erősitettek.
K. Mikor kezdettenek vetélkedni
a Xs valoságos testének á ke
nyér és bor szine alatt vo jelen
voltárol, és mikor állott helyre
F. A VIII. sázban; de kivált a IX ben
á midőn Retramnus Bertramnus
Rabanus. Amalarius Erigenus.
János. Paschasiust á földig
meg gyöztek a felöl, hogy nincs
jelen az Ur vatsorájáb; de mégis
a XI. sázban kezdett lábra állani
a Kristusnak jelen léte az Ur Va
tsorájáb

az Vr vatsoráját VII. Gergelly
Pápa által: de ebben a százb
is voltak a Berengarius ta
nitványi közül, á kik ñ hittek.
WS. Ez á Berengarius ollyan volt,
mint Rabánus és többek, dispu
talt Laufrancus ellen egyne
hány sor meg kuporitottak, és
tagadtattak véle a maga tudo
mányát, de mihelyt el eress
tettek, mindjárt vissza tért éle
beni essére.
A. XII. százban támadott ez á szo.
Altal változás. A XIII. százban
meg erősittetett a 3. Innocen
cius által, a Lateranumi Con
ciliumban. WS. Ennek á százonak
elején, Ordo Parisi Büspök, már
el vegezte, hogy terdet hajtsanak
és imádják az Vr Vatsoráját
de körönségesen III Henrik Csá
szár, és IX. Gergelly Pápa erő
sitettek meg az Vr Vatsorája
imádását.
K. A Régiek kiszolgáltattak é mind
á kenyeret mind á bort?
F. Vgy vagyon a mint ḡ tetsik
Cyprianus levelébül, ad Cæcilium
a honnét Gelazinus Pápa ren
delése igy van: az egy Saera
mentomt

Saeramentomnak el osztása
nagy szentség törés nélkül meg
nem esthetik.
Baronius obiicit Gelazius á Mani
cheusokra nézve mondotta azt
akik a hivek közt lappangot
tak, á kik járultak az Vri asz
talhoz de bort: á melyről azt
állitottak hogy az ördög terem
tette: nem ittanak.
F. Légyen ugy: tehát abban az idők
sött még ma is Manicheusok
á kik bort nem isznak a Com
munioh.
K. Mikor törölték el á pohárakat
és azott el töröltetések mikor
állott meg.
F. A XI. százb, mizekutánnal
hittek, hogy jelen vagyon á
Ks azt mondottak, hogy elég
kenyeret adni; innét 1º A bort
el nem merték tsepegetni,
mint a Ks valoságos véret
2º Voltak ollyanok is a kik üveg
tsülön szivták á bort, hogy el
ne ömöljön. Végre a XV. százb
el végezték a Constanciai
Conciliumb, hogy tsak a kenye
ret adják a Kösségnek
IIº Rész A Refor. Elejekről.
K.

II. Rész A Refor. Elejek Völ.

K. Hol volt hát a Reformátusok Eklája, Luther, és Zvinglius elött; kik voltak és hol laktak ennek követöi.

F. Azok között a' kik valde Mseselt hivattak, de a' kik minden frázolt, a' kemény üldöztetések miatt külön helyekre: és lak tanak, és külömb hivattattanz

K. Honnan tetsik meg hogy ezek azt vallottak a' mint mi?

H. Az ő Vallás tételekből

2e. A Reformatio után, midönn láttak a Reformáta Vallást azt mondottak, hogaz ő Vallások.

3e. Az ő követett Oecolampadius tal vō beszélgetésekben.

K. Mutasd ḡ hog voltak minden frázt ollyan hivek, a kik azt vallottak a' mit mi? és hol laktak

F. A XV. XIV. és XIII. frázakban ezek laktak, Cseh Országba jöttek, és ott egy szigetet el foglaltak és sokakat a' Papistak közzül Reformáltak. Midön pg IV. Henrik Császár Isteni tisztelete ket meg tiltotta volna a hegek közzé, és némely Vrak Kastelya iban vontak magokat, és tet tek Ini tisztelete egészen Hus Janosig. W. Picardusott

W. Picardusott, hivattak az ő Papjok neveröl a' XV. frázb hogy Hus János fel támadott a' Saboritanusott melle adtak magokat, Liska. haragudott ze ajok, hogy fegyvert nem fog tak véle edgyütt a Basár ellen.

3e. A Röblesanus Prágai Püspök tanáttsával: a' ki a' Pápára meg haragudott, volt hogy ötet Erfett nem tette: el foglaltak a Sile siának hegyes tartományát

4. Midön pg a Cseh Országi Király Podiebradi öket üldözte volna a barlangokba vontak magokat

5e.) Lengyel László alatt meg szüntek az üldözések, az ő Apologiájokra a' melly meg mutatya hogy azt vallottak a' mit mi 6e.) A XVI. frázban Germániáb Austriáb Cseh Országban hivattat tak: Lollárdusott Flandriáb és Hollandiáb Turrelupinusott Angliáb Videfitáth

1e.) Lollárdusott hivattak, Lollardus névü Papoktol. Ereket a Barátok ugy festettek le, mint az ördögöket szoktak, és Thit hemis névü Barát azt mondotta hogy Cseh Országot ezek be motskoltak az ő Tudomá nyokkal

Tudományollal
II. Turrelupinusokt hivattatak
azért, mivel szegények, a Hava
sok közt laktak, mint a Far
kasok a Pápistáktol vō féltek.
III. Viedelfitáttt neveztettek Vile
fus Papjoktol, a ki Angliában
sokat meg téritett, és magát
a Bápa ellen keményen meg
viselte, a kit halála utánn
ki ástak a földből, és meg éget
tek a Pápisták. Ennek a tanit
ványa volt Lollárdus: ezis so
kat küssködött, az igazság mel
let a Pápistállal, és ő utánna,
az ő követői egeszen a Reforma
tioig.
IV. Hus János ezektől vette volt
a B. Irást.
A XIII. és XII. százakban laktak
a Sedemontiai völgyekben, és Gal
lia, Cis Alpinaba, a kik Albigen
sett és Váldenszesett hivattat
tak gyalázatbol.
1o. Az Albigensek el terjedtek Aequi
taniáb és Narbonáb. Albigen
sett hivattak egy Albiga nevü
varosoktol: jol lehet a Valdense
sek közül valok voltak. Meg
kell külömböztetni őket a Ma
niehanusoktol.

Manachanusoktol, a kik ki üzet
tetvén a nap keleti tartomá
nyokbol, Bulgáriáb, és Galliaban
telepedtenek meg, és ezeket is
Albigensett hirták a pápistáb
Hogy ezek azt hitték a mit a
Valdensesek, meg mutatta az ő
Vallás tételek.
1. Az három személyben egy Iñ után
azt mondják hogy ezt az Iñ te
remtette és igazgat mindene
ket ő adott Törvényeket Moses
által, és szollott a Profetáb ál
tal.
2o. Az Istennek Fia igaz eñi testet vett
fel magára
3o. Egy az igaz Ekla.
4o. A Sacramentomokkal kel élni
A kisdedeket g̃ keresztelték.
5o. A kisdedeket meg tartottáb
6o. A haz asságot meg tartottáb
7o. Hitték a fel támadást.
8o. Az Vr Vatsorájáb a lenyér is bor
által változik a Kristussá: de
meg kell jegyezni miből mon
dottáb öb ezt: mert azt tartottáb
hogy ha ugy volna jelen, a
mint a Pápistáb tartyáb, ha
olyan nagy lett volna is a Ks
teste mint az Alpesek hegyei,
még is el fogyott volna
VI. Annyira meg szaporodtak ezek,
hogy a XIII.

135

hogy a XIII. Pápában a Királlyok
kal is Pádalortak, a magok
Vallásáert midőn a Domitica,
musok élet ki nem nem te
zik tetik volna a Pápa, az egész
Europát rejaok lépteje, ugy
hogy a Lib ő ellenek fegy vert
fogtak, azoth bűnök meg bozzát
taltak. Meg győzven ez fejjel ver
ven őlet Kajmundus Lettü Vere
reb Papistává lett, után a Pede
montiai völgyek közé Angli
ában Groatiak v. Hungariaban
vontak magokat.

11=) Et Valdenseseb leg inkább laktak
a Sedemontiai Völgyeb Rhetiaj
és Galliában nevertetteb ettöb
az Olaj potol Valdesi. a melly
völgy beliebet tészen, vagy azzo
Papjoktol Petrus Valdustol, hog
ob nem voltak Donatistak a
mint mondja Baronius meg te
ritbar ő Vallás tételeiből, és Cate
chesisekből, a melyet a ő régi
könyvekben igy tanultak a Mag
deburgumiak. 1= et hitnek dob
gaj a Szent iras a tsalhatat
lan Birj.

Jet S. iratt mindenekkel olvasni
3=) et ez okaiabol a Conciliumok mon
dasait tsak annyiban tell
meg engedni a menyiben a Szent
irással meg egyezik 4.) Kettő.

4=) Kettő a Sacramentom: a Keresztség
és az Ur Vatsorája.
6=) A kenyeret és a bort is rendelte a Ks
a Kösség számára.
8=) A mise böcsületessség, és bolond
ság a holtakert imádkozni
Oldozni.
7=) A Purgatorium nem emberi költemény
8=) Kárhoztattak a Szentek imadasat
9=) A Romai Eklat Babiloniai tsemvá
nak mondottak, a Pápának tem
lell engedni.
10=) A Barátok alávalo teremtések
11=) A Papnak házasodni
12=) A Templom rentelése, butzuja
rások, és böjtök tobb hapontalan ta
lalmányok.
13=) Az a Ks Eklaja a melly az Istennek kedvet halgatya, és az ő
tölle rendeltetett Sacramento
kkal kellyesen él. Ebben a
ság anyira meg haporodtak
hogy a mint a Historiasok mond
jak, egy orszag sem volt a melly
ben nem tett vala ő közülök mi
nebutánna haborgattak őket
Veszteglettek őket a XII. Pápák
ig nüteges Pápstora lévén ellis
nyajnak nem fogyat hattából,
egészben. Et papistak nevertek
őket tusfogból I. Leonistak

1=) Lonistáth 2=) Lugdunumi fegenyett
nivel Lugdunumból ki vegzo
tek, és minden jo pápolatot elvet
tek. 3=) Tolosanusoth 4=) Pastagi
enusseth 5=) Palarinusoth. Glat
narenusoth 7=) Babat nusoth
8=) Sikardusoth az o Papjoktol
hivattak, a' kik laktak etute
liak es Oelitaniak, erebis ert
hitteb a' mit a Valdenseseb. Ant
mondja Bossuet te. Manichausoth
hivattak. De ök az O Testamen
tomot hitteb, a Manichausoth
pg n a Papat nagyon le vab
tak az O Testamentombol. Ereb
hust ettek. de a Manichausoth
nem, a honnét Tunisban a Pa
pistak kereftekbol tüzet rak
tak és falonnát sütöttek nála
Marcus Aurelius Roventus Pede
montiai inquisitor v. ülöző azt
irja a' maga leveleiben, hogy
Taurinustol fogva mindetig
mindetig fenn áll a Valdenseb
tevelygese. Es a' Taurinus elo a'
IX. fazb és a lépeb imadsaltt.
ellent állot a Papisi gyülöletben
A 8. és 9. a Pedemontial volgyelben
laktak a hova vonultak volt
meg az V. fázban Attila és a'
Gothusok

és a Gothusok pusztitása elött.
az 5. fázb pg még igen tiszta
volt, az Ekla' nikorob a melly
völgyek közze vonultak és ott
laktak, ugy hogy öket a' Papa tg
vázatol tiszta maradtanak.
A honnét ö rollok igy panaszol
kodik egy Sienetus nevü Placen
tiai ülöző a' XIII. száznak Kár
elni ezett a Valdenseseth a' hit
regibeb a Romai Eklanal, ne
melyek azt mondják hogy az
Apostolok idejétol fogva tart.
W. Meg kell jegyezni, hogy az V. fáz
ban tévejedett meg az Ekla' mest
a' VI. fázban, meg nem uralt
kodott a Romai Papaság jol le
het nemelyekben hibazott, az
az még a' Kö volt a' Feje az Ekle
siának, a' mellyet egy Historicus
sem tagad. Ö pánolaim a' Lefor
matio elött vo v. élö Elenitt val
lásokat, eletehet, a honnan meg
tetzik hogy nem a mi Vallasunk
uj, hanem a' Papistalé. Vege

D. O. M. A. Finem imposuit
Gregorius Dosa. In
Itb. Coll. Dect to
1780. D. 7a 9bris
mto.

141

J. N. D. Catechisatio.

K. Mitsoda ember vagy te?
F. En Keresztyen ēr vagyok?
K. Kitsoda hát a Keresztyén ember?
F. Az á ki a Kristustol az anyaß.
egy ház igaz és valosagos feje
tőlvett tudományt tártya, mind
szinté életenek utolso orájaig al
hatato son mind azokh megma
rad valamelyeket az Jn a Pro
feták és á Sz. Apostolobáttal
az ő Szent igéjéh ki jeleni mine
künk meltoztatott.
K. Hát illyen Keresztyén ember vagy
é te?
F. Igen is illyen vágyok?
K. Neherenn hiszettem én azt el;
hiszem te Kalvinista vagy, á
Te Vallásod v. hited tsak Kal
vinus János idejekor támadott
ő elötte hire sem volt vallá,
sodnak. nem lehetz hát te Ke
resztyén, Eretnek vagy nem Ke
resztyén?
F. En Kalvinista nem vagyok, és
igy Eretnek sem, hanem Kn,
Ugy volnék én Kalvinista, és
igy Eretnek ha olly tudományt
vallanék, á mellyet Calvinus
János gondolt li, ő adott, 's botsátott
Világ eleiben

142

Világ eleiben; de midőn nem
olly tudományt vallok, hanem
ollyat, á mellyet á Kristus, és
az ő szent Apostoli hirdettek
ifrör, arután sok ujj Czeremo
niakkal meg sörittetvén, Cal
vinus Jánostol elébbeni eggü
gyüségére visszra hozattatott:
azért Református, nem Kal
vinista Keresztyén vagyok.
K. Hát meg tudnád é azt bizonyi
tani, hogy volt á te hited vag
Vallásod Calvinus János előtt.
F. Igen is meg tudom: mint ha
tsak egygyügyen gondolkodom
is á dolog felől azt kérdhetem
én aroltol á kik engem kén
szeriteneb: hogy feleljek né
kiek ezen kérdésekre: Hol volt
az én vallásom Kalvinus
János előtt. Azt kérdhetem
mondom ezen ő kérdésekre
én is ő töllök: Voltak é Calvi
nus János és Luther Márton
előtt ollyatén emberek, á kik
ollyan hiten, vallásom lette
nek volna á minemű hitre
tanittattunk á Bibliaban?
Ezen kérdésemre tudom azt
felelik: Voltanak igen is. A
mellyre én azt mondom:
Ha vol-

Ha voltanak, volt hát az én val
lásom is Calvinus és Luther
előtt, mert ugy hiszek én, a mint
az Ur a Bibliában megpa
rantsolta. Es igy nem ujj az én
Vallásom.
K. Hát ha az Eklesja dolgokrol
irott dolgokra fel mennék, nem
tudnál azokbol vallásodnak
regiségét meg bizonyito dolgo
kat hozni elő.
F. Igen is tudnék: mint a boldog
Reformátio előtt tsak kevéssel
is már voltanak Tsek, Nemet,
Morva, és Magyar Országbann
olyatén emberek, á kik Hus
Jánosnak idejétől fogva á mi
Vallásunkon voltanak
K. Hanyadik Seculumk vagy Ks
Urunk születése utánn hanya
dik százban élt ez a Hus János
F. Tizen ötödikbe.
K. Hát a XV. száz előtt mitsodás Ke
resztyének voltak?
F. Együgyüebbek, mint sem azu
tán a Reformátioig, a vagy
tsak a tizedik, vagy közelebb
a tizen egyedik százk támadta
nak v. szakadtanak el, néemely
tiszta tudományu emberek
á Romai Vallástol, á kik Valden
sesekk.

143

Valdenseket, és Albigenseket
hivattatok, találunk-é-ját nál
a XI-ik századig Vallásunkban-é
változot. Hát jellyebb vehetnéd-é Vallá
sodat?

F. Igen is: meg vallyuk nem tagad
hatjuk azt a Romai Ekléziáktól
dogai hogy X. IX. VIII. VII. szá
ban sokkal tiszta volt az
Ekla, mint azután a vagy utá
a nap keleti Ekla t.i. a Görög.
ai Ceremoniákkal nem volt
anyira meg rakodva. elég
hát énnékem meg mutat
nem, hogy volt Calvinus
előtt az én Vallásomhoz
hasonlo Eklézia.

K. Más egyéb módon tudnád-é Vall
lásodat támogatni, regiségeit
meg bizonyitani?

F. Sőtnám. Ugy gondolom most,
magamban, mintha Romá
ba a S. Péter Templomá
volnék. Ott látom a Romai
Pápát fejébe tett hármas koro
nyájával ülvén a' Cardinálisok
rendek, Püspökök, Presbiterek,
és ipapnyi sok szerzetesekkel
vegyével környül véttetve. Látok
ott képeket, külömb külömb
féle Cere

féle Ceremoniakat cselekedet hogy
nem voltanak Romák is min
détig, igy majd meg mutatom,
és a Romai Ekláb á magam
hoz hasonlová tészem.

K. Hogy mehetnél abra?

F. Más minden Ceremoniát meg
mondok, hanyadik párban
hozattak bé az Eklábgyarok
ki hagyom azokbol, mint hogy
ujjak, és nem ugy voltak meg
détig; Ha erre rea mehettek
volna, tá még jobb arra is oss
tán, hogy azt állitsam, hogy
a Romai Ekléziais, azokat a
lyj dolgokat ki fedven, á mi
enkhez hasonlo légyen
K. Kiket probálsz meg előbör?
F. A szerzetesekket meg mondom
nekik hogy melyik párt
terdődött. Leg elsőb légyenek
ezek lőrölle Jésuiták. Ha
juk el ezek szerzetet az Ek
léziából, mert a XIII. párban
V. XIV.) szerzette ezeket Lájola
Ignátz, az előtt hire sem volt
2ó) A Franciscánusok XIb. tg.
XIIb a Dominicanusok XIb. tg.
talta tott. Ezeket is tudjuk ki
az Eklésiából, mert ujjab nem
voltak mindetig. 3ó) Mind

3.) Minden szerzetesek nél leg régi
ebbek a Benedictusok, Barátok:
mind az által a VI. száz előtt
erek sem voltak. Ezeket is had
juk ki, ujjatt, nem voltak min
detig.
4.) De ahár mint a hár hogy mes
terkedjenek, a hár mely szerzett
semmi nemek nem volt a III.
száz előtt. Nohát mind erek
hagyattassanak ki az Eklábol
5.) A Cárdináli sokk mai méltosá
gok a XI. százb adatott, nékiek
az előtt az Eklesiátt ministe
rei Diaconusai voltanak. Ve
gyük el hát erekt méltoságo
kat ötöllök.
K. Mit látz továbba ebbe a Sz.
Péter Templomában?
F. A Pápát, látom a kinek nem
volt meg kerék, 's hatalmák
a Sz. Péter Patrimoniuma XII.
száz előtt, sött egyebe, nem
volt hanem csordaji gujái
voltanak. A Sz. Péter Patri
moniumát Nagy Cárolly Csá
szár adta néki, a Longobár
dusoktol nyert predábol. A
Kristus Anya Sz. Egy hára
nak, é földön levő látháto
fejenek

fejének.
7.) Dik. Gázba, kerdettek mondani. Fos
tattassék meg hát a Sz. Péter
Pátrimoniumátul, és az Oecu
meneusi titulustol, mert nem
voltak azok mindetig.
K. Ezenkivül mit látz már a Tem
plomba?
F. Képeket talál!
K. Hát erekt nem voltanak é
a Keresztyénekt Templomaikba
F. Az Eklának közönséges megege
zésekből nem voltanak a
8dik. száz előtt bé veré. Az el
sö százakban oly igen üresek
voltanak a Keresztyénekt
Templomaik, a képektől az
Oltároktol, és az áldozatoktol
hogy a midőn a Pogány üldözök
azokat éspe vennék. A heusokt
Istennélkülvalóknak tart
ván őket. ezt mondottak.
Αιρη 786 Αθεοβ, azaz áld
meg az Istennélkülvalokat.
Ha valaki képeket festo er
pedig Keresztény fégve tért, a
mely ujjaival az előtt képe
ket festet, azokat az ujjait tü
zes vasakkal meg sütögettek
a Keresztyé

a Keresztyének, hogy többé kégre
let ne fessen.
A négyedik sázba Epiphani
us egy Anablatha névü Fa
luba látott ugyan á Templom
nak kárpityai egy valami
szentnél á képeket le festve,
de azt is szelyel szaggatta.
Ugyan azon sázba az Elibe
ritána Synodusba azt végez
ték el á képekről az Atyák,
Placuit nobis in Ecla nul
las esse debere picturas; ne
id quod colitur, et adoratur
in Parietib de pingatur. Az
az tetzet ezt minékünk el
végeznünk hogy az Eklákb
semmi képek ne légyenek;
tehát hogy az Istennek á kit
tisztelünk falakon ki ne fes
tessék.
K. Hát tsak ugyan mikor tsuszot
bé á képekt imádása?
F. Kezdette már ezt a 8dik sázb
Irene névü Császárné, béhoz
ni, azutánn lassan lábára
kapott, ts. nem erött vett, de ts.
ugyan ñ volt mindetig az Eklák
azokt tisztelték, azért ezeket
is hadjuk ki a Templomokbol.
K. Hát a Ker.

K. Hat a Keresztről mit itélsz?
F. Azt hogy sok időlig ahoz, vagy
az eránt semmi tisztelettel,
nem voltanak, á Keresztyének
A vagy tsak á, masodik sázba
hogy telyességgel nem tisztel
ték Meg tetzik Minutius fe
lixnek amaz mondásából: Cru
cem nec colimus, nec optamus.
Az az a Keresztet nem tisztel
jük sem nem kiványuk.
K. A Bencek tetemeinek imádá
sa mikor kezdődött.
F. Ugy látzik Antiochiai Püspök.
B. Babilásnak tetemei, adtak
erre alkalmatosságot, á ki
meg halván á 3. sázba, el
temettetett Antiachiának,
Daphna névü hostatyák
és azt mondják felölle, hogy
azon Hostatba akkor nagy tisz
teletben levő Daphneos Apol
lo. Mivel Babilás tetemei
ott voltak, meg némult és töb
bet nem szollott, senkinek és
nem is felelt, E végre az
ő tetemeit, nemelyek nagy
tisztelettben tartottak. De azt
ugyan akkor a Remeték
Patriarchája Antal kemé
nyen meg tiltotta; hanem
ts. ugyan

tsak ugyan a VIII. frázban na
gyon kezdett lábra állani,
és á Szentek tetemeinek tisz
teleti. Mert akkor az Apostolok
és Mártyrok tetemeik min
denünnen és mindenütt öszre
kerestettek szorgalmatoson. Es
külömb féle tsuda tételek
tulajdonittattak azott. Ez sem
volt hát mindétig. Ezt is ves
sük ki hát az Eklábol.
K. Ezek á Sok Innepek melyeket
á Romai Eklésiában ma
tapasztalunk voltak é min
détig?
F. A négy élső Bázh, a Vasárna
pot, Husvétot, és Pünkösdött
ültek meg a Keresztyének,
és egyéb Innepek közöttök
telyességgel nem voltak.
A Ks születéseinek Innepét
a IV. frázban VI. frázban ren
delte. Virgilius Romai Pápa
á Bűz Mária meg tisztulá
sának az Ifi bessedenek hir
detését. Keresztelő János szü
letéseinek, B. Mártonnak
és másokt Innepét. A III.
frázban szerzette Bonifacius
a minden szentek Innepét.

Innepét. A IX frázba találtatott
a B. Mária fel vitelésenek és
Mihály Angyalnak Innepe.
Xben a minden lelkek Innepe.
XIben A Máriának szombatja
XIII. származott az Vr Vatsorajáb
lévő kenyernek, v. inkább á mi
seben lévő ostyának tisztele
tének Innepe. XV. frázba annak
emlekezetére, hogy B. Mária
meg látogatta Erzsébetet, ugyan
azon frázban ha á B. Bűz Mária
minden bűn nélkül született. Ezek
is ezekhez hasonlo Innepek
egyik egyik frázba, másik másik
frázba szerezetvén, látni vo
dolog, hogy ezek á sok Inne
pek, melyeket ma tapasztalunk
nem voltak a Ks Eklájáb
mindetig. azért ezeket is had
juk ki a Romai Eklabol.
K. Hát a musika meg volt é ele
itől fogva a Keresztyének
Templomaiban?
F. Nem volt: mert azokat á sok
musikálásokat, hegedüléseket,
orgonálásokat, Dobolásokat
Vitálianus Pápa vitte bé VII.
frázban a Templomban.
K. A magos Tornyok, Czifra és nagy
Templomok hanyadik frázb
találtattak.

találtattak.
F. Vgy látzik hogy a IV. frázban
kezdődött, á midőn másodszor
Constántinápolyba Keresztény
Császár kezdett lenni. az előtt
inkább szives buzgoságban mint
tzifra Templomokban tisz
teltetet az Vr.
K. A Templomokb éjjel és nap
pal, egy formán, mikor kez
dettek égetni á gyertyákat.
F. A VII. frázban Az igaz hogy
az első Keresztyének is éget
tek gyertyákat azó B. gyülé
sekben, de tsak éjtzaka, mert
nappal az üldözőktől:/ perse
cutoroctol:/ félvén nem
mertek egybe gyülni. Ezen
kivül á Ks el jövetele ze.
lől ugy gondolkodtak, hogy,
az hajnalban lenne, és ezért
égettek hajnalban gyertyá
kat, de nappal soha sem.
Ugyan tsak innen vettek
á Romai Eklák tagjai is ezt
a szokást, hogy a Templo
mokban gyertyát égesse
nek. Más képpen mindazt
mind más Ceremoniákat
leg inkább N. Gergelly Pápanak

Gergelly Pápának tulajdonitha
tunk: á mint hogy Ceremonia
num Paternek is kivattatott.
Elt á III. frázban.
K. Hogy minden estve 3szor haran
gozzanak, éltek é á Régiek ez
zel á szokással?
F. Nem: mert azt a XIV. frázban
XII. János Pápa szerette, és meg
parantsolta, hogy minden alat
ta lévők az Angyali köszön
tést, az idő alatt 3szor el mon
dának.
K. A magok korbátsolásokat mi
kor kezdettek?
F. A XI frázban.
K. Hát a Jubileumi esztendőket?
F. Azokat a XI frázba VIII. Bonifa
cius rendelte, és 100 eszten
dőkt el forgások alatt, hogy
illyen esztendő egyszer lenne
meg határozta. de az utánn
VI. Kelemen Pápa 50. ess
tendőre vitte a XIV. frázban
Azután ismét ugyan azonn
frázban h abbol annál na
gyobb kereskedés lenne VI.
Orbán Pápa 30. esztendőkre
tette vagy szoritotta.
K. Azokat.

148

K. Azokat a ~~Clarisokbol~~ Fábol
tsinált clárisokat, á mel
lyeken könyörögnek ki ta
lálta és mikor?
F. Egy Péter névü Remete a XI. százb
K. A Papok elcitöl fogva min
dég nötelenek voltak é?
F. Nem: 7. százig mindég feleségek voltak abb. á százb
ugyan a Calcedonumi Papok
gyüléséb el végezteltett, h
nötelenségben élyenek: de
mind az által még is meg
házasodtanak, á kik meg
házasodtak Feleségeket meg
tartották; mind szinte a XI.
százig. VII. Gergely Pápának
V. Hildebrandusnak idejéig
á ki törvényt is adott a Papok
nötelenségekről, de ennek
sem engedtek a Papok, hanem
a XII. és XI.ben Calixtus Pápa
harmadszor is végeréseket
tett eről a Lateránumi, azért
szoktak mondani egy Angli
ai Poeta után. O bone Calix
te nunc omnis Clerus odit Te
Olim Præsbiteri poterant uxo
ribus uti Sed Tu rupisti tunc quando
Papa fuisti

Papa fuisti. De még sem en
gedtek mindenek hanem az
után 19 esztendőkkel, nyalát
szakasztotta egesszen a Papok
Feleséges állapatyott XI. Inno
cens. á mint meg tetzik egy
szegény hedves párjától meg
fosztatott Papnak ezen siral
mas énekéből.

1.) Pristiani regula penitus cassatus.
Sacerdos per hic v. hæc olim
declinatur.
Sed per hic solum modo nunc
articulatur
Cum per nostrum Præsulem
hæc amoneatur.

2.) Ita quidem Præsbyter cepit allegare
Peccat criminaliter qui vult se
parare.
Quod Ds in iunxerat Poemi
nam amare
Tales dignos duximus fures
apellare.

3.) O! quam dolor anxius, quam
tormentum grave
Nobis ē dimittere quoniam
est suave
O Romane Pontifex statuisti
grave
Ne in tanto crimine mo
riaris cave.

4.) versus

149

4.) Non ē Innocentius imo nocens vere.
Qui quod facto docuit verbo vult delere
Et quod olim iuvenis voluit habere
Modo Vetus Pontifex studet prohibere.

K. A Purgatorium felöl vō tudo mány régen hozodott ébé az Eklésiák

F. Az V. százba Agoston Doctor kézdett rolla ketelkedessel szollani; de á VI. százb á bábonaság nevelkedvén á napnyugoti Eklább eren tudo mány is kezdett nevelkedni á VII. és VIII. százb pg külömb féle látásokkal, és álmadorásokkal egesszen meg erősittetett.

K. Az utolso kenet mikor jött bé

F. A X.dik százban

K. Az Istennek az eri nemzet hez vō kegyelméröl, és elválásunkrol mitsoda értelemb voltak a Régi Atyák.

F. Az V. százban B. Agoston Doctornak az volt az melyminc künk: de a VIII. százb Godeshenleus hires tudos ember Agostonnak értelmét helyb helyben hagyta, nem tsak hanem sokak között vissza is állitotta. és a XIII. szártol fogva a Romai Atyafiak között is, azok a kik Tonistáth hivatattanak, mind e mai napig mi vélünk ugan azon értelemben vagynak ugyanazon értelemb volt Calanus János és á felyebb valo XVII. százb Frantzia Országban Ipriai Püspök Jansénius Cornelius is á mint hogy azon meg nevezett Országban, azok á kik Jansenistáth hivattatak, ma is azon értelemb vagynak.

K. Hát á B. Irás felöl mitsoda értelemb voltanak á Régiek

F. Még a IV. százb élő Attyák meg esmertek azt elegseges nek lenni az idvességre, á melyek Mosesbe, á Soltárok ba, a Profétákban, és az Apostolok és Evangelisták irá saikban meg irattattak. A Machabeusok könyveit Nagy Gergely Pápa tartotta egy forma nagyságunak lenni.

152

nagyságunak lenni á B. Irással
A Traditiok v. a Régi Atyák
tol fájrol fajra hagyatta
tott tudományok közeül, pedig
tsak azokat hitték á Régi á
Atyák igaznak á melyek á
B. Irassal meg edgyeztek
K. Az Ur Vatsorájáh lévő kenyér he
jett, mikor kezdettek kovász
nélkül vo kenyérrel élni
F. A XI. fázh. IX. Leo Pápa idejeh
és hogy egészen ezen IX. fázig
kovászos kenyerrel éltek min
den keresztyének az Vr Vatso
rájáh Sirmundus Jákob Tudos
Jésuita meg valya
K. A fülbe vo gyonást a Trans
substantiatziorol v. az Vr
Vatsorájáh vo kenyernek
Kristusnak valóságos tes
téve vo által változásárol
vo Tudományt mikor talál
ták
F. A XIII. fázh III. Innocentius Pápa
erősitette meg, a Lateranu
mi gyülésben.
K. Az Vr Vatsorájáh mikor kez
dettek á bort el venni a Kös
ségtől
F. Kezdettek már

Kezdettek már ezt á XIII. fázh
be vinni az Eklákban, de csak
ugyan a XV.ben a Constantiai
gyülésben megerősittetett
A mi pg az elsőbb Keresztyéne
het illeti, azok oly szükséges
nek tartották lenni á bort
az Vr Vatsorájáh, hogy a tse
tsemő gyermekett akaratyok
ellen is á fájokban töltöt
ték, a mint Cyprianus a III.
fázban élt Atya meg valya
K. Meg hog egyet el ne felejtsek
mikor kezdődött az ñ az Vr Vatso
rájáh lévő kenyeret vagy in
kább Ostyát az Vr Vatsorájával
élőtt, nem a kezekbe, hanem
á fájokba adják
F. A IX. fáznak a végi fele á
mint ezt Dalleus g bizonyitja
Libro. 7. de cultu Latinor.
K. Ezeket igy el mondván mit
hozok ezekből ki?
F. Ezt ñ ha ezeket az uj találmá
nyokat á Romai Eklábol
ki hagynánk, mindjárt oljan
együgyü minden külső Crere
monia nélkül lenne az ő
Eklésiájok

157

Eklésiájok, mint az Apostolok idejében a' minémü volt v. a' mi tsak mindjárt eq len ne a' mi Eklánkal. Es egy persmind azt is látom's ki hozom ezekből, hoq naqon tudatlan és Historiák járat lan embernek kell annak lenni, a' ki azt pokta tőlünk kérdeni, Hol volt a mi Ek lésiánk Luther és Cálvi nus János elött.

D. A. F. hoc quoq descrip sit Greg. Josa. in Ill. Coll. Rest Dec. Anno. 1780. die 7a 9bris

mt.

Prologus.

§. 1us

Három kiváltképpen
valo dolgok vagynak á mel
lyekért én Pápistáva nem:
lehetek.

I:) Mert ollyakat tanitottak
melyeket mi, semmi modon,
el nem hihetünk.

II:) Mert ollyakat parantsoltok
á melyeket mi meg nem
tselekedhetünk.

III:) Mert ollyakat tselekesstek,
á melyeket mi elszenved el
szenyvdhetünk.

ELSŐ RESZ.

A Pápistáb tudományárol, mellyet nem hiszünk.

§. I.

Sok dolgokat tanitanak ugyan
á Pápistáb; de mindázáltal
kiváltképpen ezeket n̄ hiszük.

1:) Hogy az Vr Vatsorájáb lévő
kenyér, és bor, a Kristusnak
tulajdon testeve és Vérévé
változik, mikor a Pap ezeket
az igéket reá mondja Hoc i corp.

2:) Hogy á Romai Pápa az ek
nya B. egyháznak feje, és
hogy minden tselekedeteik
tsalhatatlan.

3:) Hogy mihejt ki mégyen á Lé
lek á testből, nem mégyen
mindjárt Meny Országba
vagy Pokolba.

4:) Hogy á Meny Országban lévő
Szentek is tudjak á mi
nyomoruságinkat.

5:) Hogy mi Hittől szakadt Eret
nelek vagyunk.

§. II.

Hogy az Vr Vatsorájáb lévő
kenyér, és bor, a Kristusnak
tulajdon

tulajdon testévé, és vérévé vál
tozik, nem hiszük ezekért az
okokért.
1. Mert annak á tudománynak
á Szent Irásban semmi hire
sints.
2. Mert ez a tudomány az Vr Va
tsorájának szerettetésével ellen
3. Mert ez a tudomány Kristus
Urunk születése után 800. ess
tendővel sem volt á Keresz
tyének közt.
4.) Mert az Istennek bessédével
ellenkezik.

Obiecciones Pontificiorum.

Obiec. 1. A Ks á viret borra vál
toztatta a Kánabéli Menyeg
zőben Galiléában. Jan 3.
Ketrer o Moses páltzája ter
mészet szerént vō kiqyová vál
tozott. Exod 4. 4.
Recte. Jol van. A viz borrá vált,
a páltza kiqyová, de nem
olvasunk sohol á Szent Irásb
hogy az Vr Vatsorájáb levő
kenyér és bor, a Ks tulajdon
testéve, és vérévé változott
volna, és fogna változni
azért nagy külömbség vagon
az el változás, és el válás
között.

válás között, mert á viz terme
szet szerént vō borrá változott
mivel bor ize és bor szaga volt.
A vessző is, természet szerént
vō kiqyová változott, mert moz
got. De az Vr vatsorájában
levő kenyérnek, nintsen embe
ri ábrázatja, á bor is nem
vér szagu, vér izü, vér szinü, hn
bor izü bor szagu.
Obie 2. A Ks mondja. Jan 6. 58. Az
én testem bizony étel, az én
Vérem bizony ital G.
R. Mi sem mondjuk azt jegyi
re nézve, hanem azt hogy
azá változnék, mert a nem
testi szájnak hanem á Lé
lek étele, hitnek általa,
mert ugyan ott. Cap. 6. 63. meg
felel ides Ideritünk midőn
zugolodtanak volna á Sidok
á kik test szerént értettek mond
ván nékik: A Lélek az á mely
meg elevenit, a test nem hasz
nál semmit, á bessed, melyet
én szollok nékteb Lélek és
élet.

§. III.

Akképpen mondhatyuk pedig á
Ks testének á kenyeret ha
azá nem változik is, mi
képpen a Ks ~~testének a kenye~~
mondatik Kő ~~szelén~~

Kőszikláná 1. Kor. 10. 4. Es
mindnyájan egy Lelki italt
ittanak á Kősziklából, melly
őket követi vala, á pedig
a Ks vala. Akkepen mon
datik továbba a Kristus kenyé
nek, a mikeppen a Husveti
Bárány, által menetelnek Exod. 13.
mert által megyek az Aegip
tom földén az éjjel, és meg
ölök minden elsö szülöttett. A
Bárány pg a Ks Jésust jegy
zette. Jan 1. 36. Ezaz Istenek Bárányá

§. IV

Hol lett légyen á Ks milor az
Vr Vatsorát osztogatta, egyebet
nem felel, hanem azt mond
ja, hogy az Asztalnál ült.
En azt mondom (:) Hogy a Ks
nyér á Ks testéve változott
volna, ott lett volna a kenyé
ren is, á tálban is, és azt
adta volna á Tanitványott
á a ma testét azt vette volna
a maga kezék, á melly kép
telen dolog.
2. Meg szegtt volna á Ksá maga
testét? az illetlen dolog, mint
á Papistáb az Ostyát g törik h
pedig

hogy pedig abban a kis ostyák
lelkestől és testestől bele tér
jen á Ks, és á Sap tol ottan
meg törettessék, éppen lehe
tetlen dolog; mert ebből á jöne
li, hogy á Sap is Ks testét tsi
náljon, és igy á Ksb lét féle
teste is volna. Hiszen min
den Istenben igazán hivők
hasonlittatnak á kősziklához
a vagy á Sion g mozdulha
tatlan hegyékhez. Solt. 125.

§. V.

Hogy pedig á Papa minden
dolgaiban tsalhatatlan légyen
azért nem hiszem: mert az
Jn mindeneket á bün aláre
kesztett az esett után Rom. 3.
mert mindenek vétkertenek
és az Istennek ditsőségétől el
maradtanak, és mind az egész
világ mélto az itéletre az Jn
előtt v. kárhozatra az Isten
nek irgalmassága nélkül
Solt 116. 11. Minden ember hazug
nintsen ki jot tselekedjek
nintsen tsak egy is.
Obj. 3a A Lélek mikejt a testből
ki mégyen nem mégyen sem
á Meny Országb sem á Pokolban
F. Nem igaz

T. Nem igaz: mert nem emlit a
S: Irás többet Kettőnél Mat 7.
14. 17. Menyetek bé az örök élet
re a szoros kapun; mert szo
ros kapu az, de széles kapuer
á mely vitten a vesztedelemre
és sokan vagynak á kik ezen
be mennek. és járnak.
Obj. Meg szabadittottam á te fogja
idat a kutból á melyben
víz nem vala. Zach. 9. 11. Tehát
van meg harmadik hely
T. Itten ért-i Zacharias nem a 3dik
helyet, hanem az Ó Testamen
tombeli Ceremoniát, a Moses
el viselhetetlen járásának
terhe alatt nyögő Ó. S. E. Szá
zak állapatyát Csel. 15. 10. Mért
kéri tehát az Ur a Janitorá
nyos kötelességben az Ur, oly igát
hányván, a melyet Sem mi
Sem á mi Atyáink el nem
hordozhattanak. Eodem Cap.
Zach. V. 9. Örülj erősen Sion
nak Leánya. Örvendezz Jéru
salemnek Leánya. Imé a te Ki
rályod jön tenéked igaz és szaba
dító. Itt nyilvánosan az Uj Testamen
tomi Ó. S. E. Szászak örömé
ről.

örömérül, hogy már el jött az
idő, melyben az Ó Testamentomi
kötelből, vagy tömlöczből ki sza
badultanak. Mint ezt bizonyit
ja az Istennek Lelke Esa 62. 11.
Ime az Ur hirdeti a mindenföld
nek határáig: Mondjátok meg
a Sion Leányának. Ime el jött
a te szabadittod, és az ő halálra
ő vele vagyon Esa 61. 1. Az Urnak
Lelke vagyon én rajtam, ki
a fogjot a szabadulást hirdes
sem, és a meg kötözötteknek meg
nyitsa az.
Nem érti itt Zacharias a Purga
toriumot. Pál Apostol azt nyil
ja Rom 8. 1. Semmi kárhoz
tatások nincsenek azokban, kik
Jésus Krisztusban vagynak. Jé
mét Janos. 1. 7. 8. A Jesus
Krisztusnak vére tisztit meg
minket minden bűneinkből,
ha mindezek ugy vagynak
miért kellene hát a Purga
toriumnak fenvesznünk. Luc 16. 22.
Meg hala Lázár, és vitetik Ab
rahám kebelébe, meg hala
Gazdag is vitetik az Ördö
gtől a Pokolban.
Itt Semmi

Itt fen emlekezik Lukács több
helyről kettőnél. Legelső fizet
tek volna a Szadagéus ha
ötet ki szabadithattak volna
a Sokból.

Obj IV. A meny Országban lévő sen
tek láttják és tudják a' mi nyo
morúságinkat, és ig birhatunk bőkezü
T. Talpon e azt tesz. Mert az mon
datik Zsal. 146. 3. 4. Ne bizzatok
az emberek Fiaiba, és a' Fejedel
mekbe.

2ij A Szanitványokat nem igazit
ja Krisztus Urunk a' Szentekhez
Péterhez, Pálhoz, hanem azt
mondja nékiek. Matty. V. Exod. 20. 3.

Obj. Az élőket szabad segitségül
hivni. tálam a Halottakat is. Lám
Mózes, esedezett az Izrael népé
ért is meg hallgatta az Ur
Num. 14. 20. és monda a' Jehova
meg leggel mertem a te bocsedet
nek szerént.

T. Arról mind példánk, mint ga
rantsolatunk vagyon, hogy
az élőket kérjük, hogy értünk
esedezzenek, de hogya meg hol
talat hivjuk segitségül nintsen:
nem tell pig az Ur esedezés dolgát
felyebb gondolkodnunk v. bőtsül
tednünk mint g van irva 1. Kor

1. Kor 4. 6.

2ij Mert az élőket segitségül oda
hivása, nem vallás béli, de a'g
holtaké az, annak tel szab egye
dül esedezni, a' kiá' szivekét és gon
dolatokat látya. 1. Kor. 8. 39. Te
egyedül látod á' szivek gondolatját.
Maga is mondja Tanitónk Jan
14. 6. Senki nem mehet az
Atyához, hanem én általam
Esa. 8. 19. A vagy az élőktől
a holtaktól kell tudakozodnunk
a Törvényre és annak igazsá
gara kell gatnunk.

Obj V. Isak Kalvinus Jánostól fogva
van a Te vallásod Eg. Atyák
paladt eretnek vagy?

T. Nem attol fogva van, mert az
én Vallásom a Prófetak és az
Apostolok tudományokon fun
dáltatott Efes 20. kik fel épit
tettek, a Prófetak és az Apos
tolok fundamentomokon, melly
nek első fregelet köve a Jesus
2ij Régi az en Vallásom és meg
a Szaradtsomba á Szatnarchak
idejében is volt, melyetől az Ur
eröltt kirdetett arokat hiszem
en is

én is Alsó Rész.

3.) Nem illik kozzám az Eretnek ember le irása, mert én hiszem a Teremtő Atyát, és meg válto Fiut, és á meg Szentelő Szent Lélket Ur Istent, és a telyes szent Háromságot. Azt mondja pg az Apostol S. Pál: az Eretnek embert egy vagy két intésed után meg vessed.

K. Hol volt Kálvinus elött á Te vallásod?

T. En is azt kérdem: melyik Ekláf tanitottak azt az Apostolok hogyá meg holt szenteket kell segitségül hivni.

2.) Hogy a S. Háromságot képek ben kellene ki ábrázolni és az Int képekben kellene tisztelni

3.) Azt felelem á kérdésre: mindenkor volt; de melyik Városb v. Tartományban, azt nem tudom, mivel az nem olly szükséges az Idvességre. Tudom hogy volt az Apostolokk és az azokat követő ke Vesztyé nekné: mert az én tudományom g egyez az Apostolok tudomanyokkal, A mi Atyánk Hiszek eg Isten

á Hiszek egy Istennel, Tiz parantsolatokkal, Sacramentomokkal, és igy Cálvinus János nem tanitott Ujj Vallást hanem á S. Iráson fundáltatott: de már akkor meg vesztegetett Vallást, ujjitotta meg

Második Rész

A Pápisták parantsolatirol, mellyeket meg nem tselekedhetünk

§. I.

A melyeket parantsolnak meg nem tselekedhetünk mindenek

1.) A teremtett állatokk segitségül valo hivása

2.) Azokra vo esküvés

3.) Azokk számokra oltárokat, Templomokat, Innepi napokk szentelése.

§. II.

Semmi képpen nem szabad teremtett állatokat, imádni és őket segitségül hivni; mert ez a tulajdonság tsak egyedül az Istenre tartozik

1.) Mert az Ju parantsolja Solt 50. 14. Áldozzál az Isten.

Áldozzál az Istennek ditséret
tel, és ad meg az Istennek a Te
fogadásodat. Hívj segitségül &c.
2.) Mert tsak annak lehet imád
kozni a kiben hissnek v. á ki
a mi hitünk tzelja. A hommet
igy okoskodom.

1.) Vagy hissteb ti a terem
tett állatokk, á kiket segitté
gül hivtok, vagy nem: ha hiss
teb ne nekezteljetek, hanem
örömest végyetek fel az bálvány
imádo nevet. Sött átok vagon
fejeteken az Ín mondása szerent
Jer. 1.7.5. Atkozott a Ferfiu ki
bizik az emberben, és erőségét
hejkezteti a testben, és az ő
szive el távozott az Vrtol.

2.) Ha nem hisstekben
nek hogy meritek ölt az Apos
tolok mondása ~~szerent~~ ellen
segitségül hivni Rom 10.4. Mi
modon hivják segitségül
á kiben nem hijéndenek
3.) Mert tsak azt kell segitségül
hivni a ki minket meg halgat
hat. Solt 65.3. Te horzád megen
minden test ki meg halgatod
á Könyörgést 4.) Mert

4.) Mert valami képpen az O Testa
mentomba, nem szabad volt sen
kinek az Istenen kivül áldozni
mert halalt tsapott az Isten an
nak fejéhez á kiazt meg mer
te probálni Mos. 22.20. Vgy szin
tén az Uj testamentomban
is nem szabad senkinek imád
kozni.

Obj. I. Nem imádjuk mi a terem
tett állatokat, á mellyek Isten
nek tulajdonai, hanem tiss
telyük betsüljük mint Is
tennek B. embereit?

F. Külömben tanitanak hát,
nem tsak á ti Doktoraitok ma
ganos társai, hanem meg á
ti körönséges szimbolumaitok is
és Catechésisetek, hogy az An
gyalokat imádni kell á Keress
tyénett

Obj. II. Az imádas v. alsobb v. felsöbb.
A felsöt egyedül tsak az Isten
nek kell tartani, az alsobbat
pedig á Szentett, és az Anga
lokt is lehet tulajdonitani,
minden bálványozás nélkül;
mert bálványozás az, midőn
az Isteni

159

az Isteni tiszteletett teremtett
állatott tulajdonittatik, mint
Istennek, mi pedig Isteni tisz
teletet nem tulajdonitunk
ugy a Bentett, mint Istennek
hanem ts. mint Istennek ba
ratinak?
F. Tagadjuk hogy volna illyen
külömbség az imádásban: ō
engedjük ugyan hogy a külső
tiszteletben vagynak gradu,
sok, a személyett méltosága
hoz képest, de az Isteni tiszte
letben pintzen.
2°) Igy a borjut tisztelő Izráeli
tákat nem lehetne bálvá
nyozott mondani: mert nem
lehet ugy a borjunak tiszte
letet tulajdonitani, mint
az Istennek, mivel tudtak
art, hogy a borju nem va
lóságos Iñ.
3°) Ez a ki fogás tsak ollyan
mintha a parázna ság
ban találtatott Apponyi
állat meg törlene a maga
fáját 's tagadna hogy ő pa
rázna volna, mint hogy
ő arzal nem

ő arzal nem ugy közösült volna
a kivel paráznál kodott mint
a maga Férjével, hanem
mint Férjének bárátyával.
Obj 3. Az Ekla parantsolya ugy a
Bentett tiszteletet, és segi
tségül vō hivásokat, mint
jo és hasznos dolgot, de nem
ugy mint szükséget, és eg átál
lyában parantsoltatott.
F. Külömben tanit a Romai
Katekhesis a melly nyilván
parantsolya, hogy szükség a
szentett legyelmé hez ragasz
kodni, v. fojamodni, és őket szük
ség imádni és tisztelni ez okát
mondván: mivel hogy a mi
idvességünkt ~~fundamentomát~~
oltalmát és elő mozditását
magá hoz vészik.
Obj IV. Tsak ugy fojamodunk mi a szen
tekhez, mint é világon a mi
Atyánk Fiá hoz Es igy nem
tisztelyük és imádjuk őket.
F. Sabad é Világon a mi szük
ségünkben A mi Atyánk fi
já hoz fojamodni, de nem
Sabad a meg holt Bentett

160

Szentek Isteni tiszteletet ad
ni, mert annak semmi nyo
ma nints á B. Irásban
sött tilalma van.

Obj. V. Nagy külömbség vagyon,
az Ín és á Szentek segitse
gül valo hivása között.
mert az Int segitségül hivjuk
hogy mi rajtunk könyörül
jön, a szentelet pg hogy mi
érettünk esedezzenek Istennek.

F. Ez haszontalan és a ti pra
xisotokkal ellenkezöki fogás
mert ha semmit egyebet
nem kérnétek is á szentek
töl, hanem tsak azt, miért
keritek hát a ti közönséges
imádkozástott formájáb h
könyörüljenek rajtatok hogy
kedvezenek, hogy szabaditsa
nak halgassanak meg, és
töröljek el á ti büneiteket,
adjanak meg törödött szivet
Világositsák meg á ti szemei
teket, adjanak Lelki Kegyel
met, és halálotok orájan vé
gyenek magokhoc titeket.

Obj. VI. Semmi kissebbsége ebből
á Kristusnak nem szárma
zik.

származik, mert valamit á
Szentek K. Járása által nye
rünk azt valosággal, tsak
á Ks által nyerjük, mert á
Szentek nem más hanem
á Ks által imádloznak, és
nem mas hanem á Ks ne
vében halgattatnak meg
Ján 14. 13. 15.

F. Semmit nem használ á Ks
nevében keresztelkedni, ha á
Szentek érdemelet és josságos
tselekedeteket meg nem tagad
ják, hanem á Ks érdemé
vel egy rendben hely hertetik.
Hogy ne volna az á Ks gya
lazatyára, á kié tsak á Közben
Jároi nér á B. Irásban, és á ki
birja és viseli a Közben Jároi
méltoságot. Tim 2. 5.

§. III.

Erekre és egyébb teremtett álla
tokra pedig, arért nem esküsz
sünk, mert ezt á tisztességet az
Ín egyedül tsak ő magának
hagyta, 5. Mos. 6. 15. Felyed a Te
Vradat Istenedet és ts. az ő neve
re esküdjél.

2°) Mert á kinek

2º) Mert á kinek esküssünk ollyan
nak kell lenni á ki tudhas
sa mit esküssünk, tanu le
ssen mi mellettünk, ha pg
hamissan esküssünk meg
büntessen. Már pg á Szentek
ezt nem tselekedhetik.
3º) Mert arra esküdni, á ki n̄ In̄
semmi nem egyeb, hanem
az igaz Istent el hagyni,
meg tagadni Solt. 11 5. mellyre
nézve á teremtett állatok
ra, és, hamis Istenekre válo
esküvés világosan tilalmaz
tatik Jer. 5. 7.
4º) Nem tsak azt parantsolya
az In̄, hogy valaki esküssik
az Istenre esküdjék Esa. 65. 16.
Esá ki esküssik az egész földön,
az Igaz Istenre esküdjön, mert
ő maga is meg esküdt az In̄
hogy minden nyel ő réá esküd
jön Esa. 43. 23.
Obi. VII. 1. Tim. 5. 4. Kénszeritlek az
In̄ előtt az Vr Is Ks előtt és a
valasztott angyalok előtt. hogy
a mint esküdhetünk az Atyá
ra, á Fiura, ugy az Angya
lokra?

Angyalokra?
F. 1. Nem következik: mert más
valakis nevére g esküdni, á
tanu is meg esküssik a Biro előtt
de nem esküssik azért a Biro
nevére.
2º) Hogy az Angyalokra esküdjünk
sohol nyoma a telyes, S. Irásb
nintsen. A. S. Irás béli helyb
az Apostol az Istennek, és
a Kristusnak, és az angyalokt
tanubizonyságokra igazit, á
melly nem tilalmas dolog
az angyalok előtt is Mert,
Lucc. 24. 47. az Idvezitő is pro
vocal a Tanitványokra: Ti
vagytok ugy mond ezekt tanu
bizonysági: másutt pg Pál az
Apostolokt tanubizonyságok
ra allegál az Idvezitőnek
testüléséneb, és fel támada
sának bizonyitására 1. Tim. 3. 16.
Meg láttatott az Angyalokt
ti testben meg jelent.
de azért sem az Idvezitő nem
esküssik itten á Tanitvá
nyokra, sem Pál az Aposto
lokra.
§. IV.
De tilalmas dolognak tar
tom

tartom még á Bentett tiss
tességekre, oltárokat, Templo
mokat épiteni is. mert ezek
egyedül cs. az Jn ditsőségére
epittettek, és Benteltettek á
B. Irásban, mint ezt meges
mértek némely Doctorok is
kik között Durandus a többek
között azt mondja: arra á tiss
teletre tartoznak á Templo
mokat, oltárok is, áldozatok
és Inneplések, á melly Isten
nek tulajdona.

Bent Tamás Doctor, pg
midőn ellen vetés forman
elibe vetette valaki, hogy
Templomokat oltárokat
epittettek á Bentett és az
Angyalott meg felel B. A
goston szavával. Nem epi
tünk á Mártyromott Templo
mokat, mivel nem ők, hn
az ő Isteneb á mi Istenünk
Illyen, még á Benteken kivül
a képekkel, Erekjett is: a holt
Bentett csontaitt, keresztnek
és á Kenyérnek imádása.

Exceptio Nem tisztelyük mi
á képeket.

á képeket hanem azok általa
az Istent.

F. Tilalmas mind á kettő: mert
a B. Irásb ~~mind a kettő~~ tsak
az egy Istennek imádása pa
rantsoltatik (ut supra) de ti
lalmaztatik az azok által vo
tisztelet is. Job 4. 24. Az Jn Lélek
és á kik őtet imádják szükség
hogy lélekb. és valóságban imád
ják.

2.) Nem lehet az Jnt ki ábrázol
ni; mert lelek, azért mikor
á képeket imádjátok, nem Jnt
hanem á teremtett dolgokat
imádtok.

3.) Lásd meg 5. Mos. 4. 12. 15. 16. 17. 18.
erősen tilalmazta meg az Jn,
á képett imádását 's csinal
tatását ez okon: mert semi
ábrázat nem láttatott az na
pon, mellyen az Ur szollott
á tűznek közepiből a Horep
nek hegyen.

§. V.

Az erekjéken extem pg n ts.
a g holt Bentett testelet,
hanem mindeneket vala
mellyek voltak övék mig
éltek: mint csontyaik, hu
saik, véreik, fogaik, körmeik

körmeik, szájaik, öltözetek, övök,
fűsűjök &c. rel.

Obj. VIII. Csak reánk fogjátok ħ
mi olly alá vodolgokat imá
dunk, mutasdg azért hogy
ez igaz.

F. Nem fogjuk, hn g mutatom
á magatok szája vallásából
allatásomnak igasságát.

1. In Concilio Niceno IIo Illy vége
zest tettek á ti elitek, á
tsontokat, hamvalat, posto
kat, koporsokat imádjak ts.
hogy ne áldozzanak nélik

2. A Tridentinumi Concilium
is igy szol á Martyromott
és a Kristussal élő Szentett
testeket, á Hivett imádnigk
kell, a mellyek általaz Jn
á Hivett sok jokat ád, sött
azokat kár horatra itéli, á kik
azt mondják, hog á Szentek
Ereljeitt tisztességet nem
kell adni és tulajdonitani

3. A Tridentinumi Cateche
sisben is azt olvasom hogy
az Erekjekre meg eskűs
tök mellynek szavai igy

Vagynak

vagynak; nagyobb hitet tsiná
lunk, ha a teremtett állatra,
esküszünk, mintaz Jn Evangye
liomára, a Keresztre, á Szentek
tsontjatra, nevekre. Hasonlot
mutathatunk á Keresztt, és az
Eucharistiának imádásáról
is; de röviddségneb okaért el
halgatom.

Ezek azok á mellyeket én
meg nem tseleledhetem
azért mélto okom van reá
hogy Papistává nem lehe
tek Harmadik Rész.

A Papistáth tselekedeteiről
melyeket ñ szenvedhetünk

§. I.

A mellyeket ti tselekesztek, és
mi el nem szenvedhetünk
az: hogy á Keresztyéni szabad
ságot, mellyet az Idveritő per
zett az Vj Testamentomban
el rontjátok. Es a hellyet
a Kst A. B. E. Házán, és
á Lelki esméreten valo
Uralkodást állitottatok fel

§. II.

Ugy rontjátok pg hogy a Romai
Pápát

164

a Romai Papát minden mél
toságok felett potzolyátok, mely
szerént ő semmi földi Feje
delemnek alatta nintsen: el
lenben pg néhiek mindent á
lája vetettetek. á Lélek el vesz
tésének, és idvességének alatta

§. III.

A többek között annak elsősé
gét abban tartyátok.

1: Hogy ő legyen az A. B. E. Háznz
közönséges Pásztora.

2: Hogy tsak ő néki van hatal
ma arra, hogy közönséges
gyüléft hirdessen.

3e) Hogy ő határozhatya meg á
hétnek ártikulusait. u. hogy
a mit ő mond azt minden ké
telkedés nélkül el kell hinni,
ha nintsen is fundamento,
ma á Sz. Irásban. Sőtt á
Sz. Irásnak nintsen hitre
kötelező igassága, ha á Pápa
néki azt nem adja.

4. Hogy á Vallásnak dolgában
v. valamelly ketséges dologb
v. annak el igazitásában
mindeneket mindenb á Pápá
ra kell

a Pápára kell allegálni, ő rolla
pedig másra nem szabad

5:) Hogy az A. B. E. Ház javainak
ki sáfárlásában ő mindene
ket felyül halad,

6:) Hogy senki ötet e világon meg
nem intheti.

§. IV.

All pg a Pápának a Császáro
kon és Királlyokon vo hatal
mok, á menyiben ők tulajdo
nitják magokat.

1:) Ő Kazokat mind koronájoktol
mind életektől, meg fosstha
tyák

2; Azott Országokat mélsokkad
hatyák.

3:) Az ő álattok lévőlet, az ő hü
ségett eskövése álol felol
dozhatyák ha alarják

§. V.

A többek között á Romai Pápá
nak ezen ditsőségéről. ez
három kegyetlen Vralkodás
származik.

1: Hogy ő a Császárokon és Királyo
kon, hatalmát tartya.

2: Hogy ő néki jussa és birodal
ma vagon a Léleken és a Lelki
esmereten

165

és a Lelki esméreten
3:) Hogy ő néki birodalma van az
embereken az ő testeken, és
jószágokon

§. VI.

Igen ellenkezneb ezek az Vj.
Testamentom szabadságával
és a Ks Országának természeté
vel.
1:) Mert ő maga az Idvezitő sem
tulajdonitya magának ezt,
a hatalmat, a ki nem azért
jött e világra hogy é világon
Uralkodjék, hanem inkább hogy
szolgályon Mat. 20. 29.
2:) A Tanitványoknak sem adatott
sohol ollyan hatalom és Vra
ság, anyival inkább Rom ai
Pápának. Sőtt mikor az elsőse
gen állonganának azt mond
ja nékik az Idvezitő Luc. 22. 25.
A pogányokon Uralkodnak
az ő Királlyai, és a kikt azon
birodalmok vagynak jol
tévőkt hiváttatnak. Ti pg
nem ugy, hn a ki leg na
gyobb akar lenni köztetek,
legyen ollyan mint a kisseb
bik

kissebbik és a ki fő mint a szolg

§. VII.

Második legyetlenfege a Pápá
nak az: a menyiben azt mond
ja, hogy ő néki hatalma va
gyon a Léleken, és a Lelki es
méréten, melyet meg mutatok
ezekben.
1. Hogy a B. iráft melly az igaz
Ságnak szövétneke, és a Lé
lekt eledele, ne szabad légyen
meg tsak tartani is háznál,
anyival inkább olvasni.
2. Mert ollyan törvényeket ti
szen, és az embereb eleiben
melyek erőszakot tésznek az
embereb Lelki esméretén
3:) Hogy minden tartozik egyszer
esztendőben, minden büneit
annak minden környül állo
dolgaival, az áldozó Papnak
sugni be, hogy azott bottsána
tyát vegye, melly nem egeb
hanem a vétkett és tiszta
talanságott Oskolája és ta
nitása.
4. Illyen a Darati életnek foga
dása, melly szerént nem
szabad.

nem szabad senkinek a szent
dolgok körül forgolodni, mun
kálkodni, hn v akarják vag
nem, magokat nötelen életre
lel kötelezni, holott az Apos
tol tanitása szerent tisztes
séges á házasság. Sid. 10. 4. Job
házasságban élni, mint sem
égni 1. Cor. 2.

5. Illyen a sok Innepett, böjti
napott, és rész szerént á Pogá
nyokból, rész szerént a Sidok
tol. vett Ceremoniátt pa
rantsolatja, a mellyekkel,
mint meg anyi terhekkel
nyomorgattatnak á Lelki es
méretek. § VIII.

Álitya meg továbbá á Romai
Pápa, hogy önéki hatal
máb von az emberett tes
teken és jo frágokon. Melly
hatalmát gyakorolya is az
zok ellen, á kik az In Lelke
által meg világosittatván
a bálványozásokt és Eret
nek ségett setetségéből ki
jöttenek, a kiket mind tör
vény igasság nélkül

igasság nélkül ölet, vágat,
égettet, nyuzat, fosztat, az ő pa
rantsolatját végb vivö katonak
ellen. § IX.

Világos példa ide Villef János
á ki Istentől meg világosi
tatván Sec. XIV. nem félt á
Romai Világ ellen tanitani
és á Romaiak ellen; de ugyan
tsak halála után 10. esztén
dövel, tsontyát fel ásattak,
meg égettek Oxoniumban.
Nem külömben Hus Jánost
Hieronimus Pragensis á ki á midőn
tanitná á Romai meg vess
tegettetett Tudomány ellen.
Cseh Országbol Prágab citál
tatott a Constantiai gyülés
ben, á kinek noha menedik
levelet adott Sigmond Császár
de még is meg tömlötzöz
tettek, is elevenen meg éget
tettek. Ao. 1416 Vig nékül
valok á Romai kegyetlensé
gett példája, á kik sokül
döztetések, vágattatások,
égettetések, hadakozások á
Kristusnak

167

a Kristusnak szolgai, és a Keresztyének sok ezernyi ezerei ellen
Látta ezt Spanyol Ország, Belgium, és tsak nem az egész világ: Francia, Hémet, Ország, Anglia. Kiált még ma is anyi sok ártatlanok véreb az Ennek a bosszu állásért Zelen. 6.10. Vram ki S. vagy és igaz meddig nem tesszes itéletet, és nem állass bosszt a mi vérünkért.

Ereb á háromokob azok mellyekért én Tapistává n̄ lehetek.

Amen.

Finis per me Gregor. Josa. Aō 1780. dic. 10a 9bris in Ill Debr. Refor. Colleg.

Exercitium breve, in quo loco speciminis ostenditur, v. Simplicem Xtianum ex oraone Dominica X Dei praeceptis et Symbolo Aplico, in multis controversiis inter Christianos agitatis quid sit veri posse detegere

Cum iudicio Kr.

K. A mit az Vri imádságbol a X. parantsolatbol, az hiszek egy Istenböl igaznak lenni meg mutathatok, azt kellene é hinni minden Keresztyennek

F. Igen is: mert 1: Az Vri imádságra a' Ks tanitotta az Apostolokat, ugy hiszi pg min den Keresztyén, hogy tudta á Ks mi az igaz és mit kel hinni.

2: A X. parantsolatot is min den Keresztyén ugy tartya hogy azt Jn adta ki.

3:) A Hiszek egy Int is igaznak tartyák közönségesen min den Keresztyének.

K. Mit Felelsz hat erre á kérdésre, kinek kell imádkozni, kiben kell bizni?

F. Az Istenb ts. nem másterem tesz ~~állatb~~ mert: 1 Az Vri imádságban igy tanit á Ks imádkozni Mi Atyánk ki v. a Menyekb: nem igy mi Atyáink.

2: A X. parants. igy kezdödik. En vag &.

3: Az Apli hit formajáb igy te szünk vallást, Hiszek egy Inb: n̄ mondjuk hiszek á szentelb

hiszek a Szentekh az Angyalokh is.
K. Hány az Ist á kiben kell bizni
F. Egy természeteh Személyéh három
K. Honnan mutatod meg?
F. Az Apli hit formájából: mert
igy tészünk vallást: hiszek
egy Istenben. mindenhato Atyáh
es Ksh. hiszek B. Lélekben.
K. Es iq szinté ugy igaz Isten é a
Fiu és á B. Lélek mint az Atya
F. Igen is: mert szinté ugy valjuk
ezt: hiszek a Ksh, hiszek Szent
Lelekh; mint ezt hiszek á
mindenhato Atyában
K. Hol kel imádni az Int az oltaron é
F. Nem hanem az Egh; mert
azt mondja a Ks iq imádkoz
zunk: Mi Atyánk ki vaga Men
nyekh.
K. A Ks az ő emberi természeté
re mindenütt jelen von é?
F. Nints: mert az Apli hit for
májáh iq tészünk vallást
hiszek Kristush ki fel mene
menyégh ül á &. onnan lészen
el jövendő itélni &.
K. Kell é v. a képeket v. az Int az
képek által tisztelni
F. Nem mert a második pa
rantsolatban meg tilta
tik

tiltatik Ne tsinály magadnak &.
K. A ki hiszen az Istenben elég
tsak vallást tenni azokrol
a mellyek á hiszek egy Isten
ben vagynak.
F. Nem hanem jot is kel tse
lekedni, mert más képpen
hijáh adta vā az Int a X paran
tsolatot
K. A ki jot tselekeszik érdemel
é az Istentöl?
F. Nem: mert igy imádkozunk
Mi Atyánk, ha atyánk az Int
mi Fijak Atyánktol nem
érdemelünk, ha jok vagunk
is tartozunk véle.
K. Osztán kérnünk kel büneink
botsánatját, ha kérjük ñ
érdemeljük?
K. Van é egy is olyan nag Szent
hogy a X. parantsolatot
bé töltene, és semmi büne
nem volna.
F. Nints mert 1. Nagy Szentek
voltak az Apostolok, mégis
azt mondotta a Ks igy imád
kozzanak Mi Atyánk botsásdg á &
2. A Hiszek egy Istenben is igyte
szünk vallást, hiszem büne
imnek botsánatját. Ezek pg
ñ illenek á tökeletes Szent
Bájába

szájába.

K. Ki botsáthatya meg á bűnt?

F. Az Ur egyedül, mert: 1= Igy imádkozunk az Vri imádságban: Mi Atyánk botsásd g á mi &

2. Tsak a botsáthatya meg á bűnt á ki minden nap kenyeret adhat. Vgy de azt ts. a mi Atyánk adja.

3= Csak a botsáthatya meg á bűnt a ki á tiz parantsolatot adta a melyet által hagunk bűne inkel azt pg az Ur adta.

K. Az emberi találmányokat bé kel é venni az Idvesség dolgáb?

F. Nem: mert ha az Apostolok ts. könyörögni is az Vrtol akartanak tanulni, szinte ugy az Ur bésseden kivül minden emberi találmányokat meg vetettek.

K. Meg tudhatya é á hivő ez ebben az életb ħ ő idvezül

F. Ezt meg tudhatya hogy az Ur Attya mert a Ks azt parantsólya, ħ igy imádkozunk Mi Atyánk: ugy de ha azt meg nem tudhattya

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA SZILÁDY-HAGYATÉK

MTA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST
KÉZIRATTÁR, Ms 213.

A KERESZTYÉN VALLÁSNAK RÖVID LEÍRÁSA

KÉZIRAT, 1780 előtt, 169 f.

FINIS

VEGE